

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De legibus disputatio - Cod. Ettenheim-Münster 336

[S.l.], [17. Jahrh.]

Disputatio XI. de legibus in specie

[urn:nbn:de:bsz:31-131792](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-131792)

DISPUTATIO XI.

de Legibus in Specie

Lex in cois dividitur primo in naturalis et
positiva. Naturalis est quae ex ipsa natura rei
independenter ab omni libera voluntate obligat.
Positiva est, quae à libera Legislatoris vo-
luntate procedit quae aliquid ex se non na-
turaliter prohibet, aut obligat ad aliquid
quod ex natura sua erat extra obligationem.
Dividitur Secundo Lex naturalis in aeterna et
temporalis. Aeterna est, quae Lex prohibet ea
quae ex se intrinsece sunt mala. Temporalis v. g.
voluntatem illud raris, quod reperitur in hoc
et Angelo v. g. furtum esse malum et fugiendum.
Dividitur 3. Et in Lex positiva in divina
et humana. Haec est quae à Deo imponitur
et iterum subdividitur in Veterem seu Moysaica,
et novam seu gratiam aut Evangelicam. Haec
ab hoc ponitur, et etiam subdividitur in Canonica

Quae procedit ab hac parte. Quae dicitur
spiritualis specialiter illi a Deo a legibus
ideoque magis perfecte dicitur in bono spiritali
tendit. Et in Civilem, quae procedit a po-
tente laica, quae tali et magis perfecte re-
quirit ea, quae ad regendam et bene gover-
nationem pertinent. Omnia autem haec legum
absolutissima Epitomes est Decalogus, ubi
ut, si eius praecpta probe intelligantur, suffi-
centissima sunt ad omnes artes humanas sive
exteriores, sive interiores recte ordinandos.
De his igitur in hac Disputatione agemus,
duo circa quodlibet praecptum investigabu-
ri: primo, quid illo praecipiat aut prohi-
beat; secundo quod modis in illud peccetur.
Atque ideo Sectiones singulas in plures §.
distinguemus. Quare sit.

Sectionis I. ma.

Praecptum
primum.

Ego sum Dominus Deus Tuus
Non habebis Deos alienos coram me.

Quibus est hoc praecptum, negativum nihil. et

affirmativè; præcipit n. cultus unig. veri Dei;
 et prohibet omnem artum et effectum, qui so-
 li Deo vero debet, alicui extra Deum impendi.
 Colit. a. Deo l. per illicitum divina profi-
 centem, quod fit per Fidem; l. per voluntatem
 divina intendente, quod fit per Spem; l.
 per eandem Deo singulari unione adho-
 rentem, quod fit per Charitatem; l. denique per
 illud Deo ut supremo omni bonorum auctori
 ac Principio omni reverentia et gloria in
 omni subiectione exhibentem, quod fit per reli-
 gionem. De his rebus sigillatim in hac scrip-
 tione distinctis §. agendum erit. Sed igitur

§. I.

De Fide et peccatis illi oppositis.
 Concl. 1. Fides est virtus supernaturalis, per
 quam id ratum habemus, quod a Deo tradi-
 tum est. H. Malus C. ult. auctoritas quæroba-
 vit. Ita Catechismus Rom. c. 1. par. 1. Patet
 ex hac definitione non agere nos de fide infu-
 sa, sed acquisita, quæ cadit sub præceptis, ut

cuius omnis aduultu obligatur.
Concl. 2. 3. Pure credenda. 2. credere in
teriq. 3. fidem exterij profiteij. Pars 1. ma
gistrat ex Aplo 1. Cor. 14. Si quis ignorat
ignorabit. Unde Iure Divino naturali sub
pacto mortali tenet quisq. ea nosse, quo
cumq. fide explicita l. merito medij. l. ne
rite procepti tenet credere. Item pars
2. ex eodem Aplo ad Rom. 10. Corda creditu
a. iustiam. Et ad Heb. c. 11. Impossibile
est sine fide placere Deo. Item Mari
ultimo Qui crediderit et baptizatus fuer
it saluus erit; qui v. non crediderit con
demnabitur. Et Iuan. 3. Qui non credidit
iudicialis est. Arq. a. credendi interior
nit aliud est, quam assensu certu et firmu,
libere elicitu aut imperatu est obsequiu,
quo quis divino lumine illustratu assentitu
p^{re}sentu veritatis, et vrbu, que ab ea revelantur,
quatenus ab illa revelata sunt in p^{re}sentu illa
assentitu, adeoque hinc fides sit in illentia, cui
In actu movet, similitud in velle et

quendam pium cordis motu excitat, quo spes
 et dilectio sua radium et originem dicunt.
 Tuare in absentia fidei à fidei triplici
 notatis: uia Deum tang; omnia mala quae
 uedit; uia Deum tang. omnia mala quae
 udit; uia Deum deniq; tang. sine ueltra
 in quem absentia fidei d'origit. Et hinc illi
 q' p' quid sit credere Deum credere Deo et
 credere in Deum. Obligat a. quilibet Chri-
 stianus ad uelut ad uedenda oia et sing ula
 mysteria generat' fide implicata, hoc e,
 debet assentiri hui ueluti principio quo omne
 illud asserit, quod Deo uelut reuelavit
 ee infallibile uerum. Expluita v. Fide
 credere debet ueritate medij:

1. Deum unum, illumq; iustum remuneratorem
 decernere premia iustis et supplicia improbis
 non solum in hac uita, sed potius in futura
 ut S. Paulus ad Heb. 11. Credere n. oportet
 audentem ad Deum, quia est, et inquirenti
 q' se remunerator illi.

2. Mysterium S. Trinitatis, quod Christus ex-
 presse Ap'tis inuenit Math. uel. his uerbis:
 Poue ois gentes, baptizantes eos in noui Patris et

Fili; et Spūs Sancti. S. testat; idignū ē.
Athanasij in Symb. Fides a catholica hōc
est, ut unū Deū in Trinitate, et Trinitatē in
unitate veneremus. Et S. Cyrill. lib. 5. in
Joan. c. 16. Non sufficit nobis cognoscere
obscuro nomine Patrem et Filiū et Spūm S.
constat idignū ex ritu Ecclēe Catholice q̄
nemini ad Baptismū recipit, quin prius di-
ligenter inquirat, an explicata et distincta
de P. Trinitatis Mysterio fidem habeat.
Quod quidē ante Christum in lege moſaica et
natura plurimorū Philorū sentia nec me-
dij nec procepti veritate erat necessariū. Et
ut quidē non improbabile existimant Somb.
fides solē, Sacerdotes et leges Doctores
ad hanc fidē in scripturis sufficienter pro-
positā fuisse obligatos.

3. Inmariaōe Fili; Dei, iuxta illud
Joan. 12. Hęc ē vita aeterna, ut cognos-
cant Deū solū Deū verū, et quē misit
Jesū Christum. Fuit equidē in Unig. Myſterio
ante Adventū Christi verba fides alicujā generalis

et implicita, non v. eodem modo distincta et
 explicata, quoniam ad eam obligamur.

4. Ad omnia quae sunt in Symbolo Aposto-
 rum, et oratione Dominica, Decalogo, Verbo
 Dei Scripto ac Tradito pertinent, et ad eorum
 Sacramentorum usum pertinent, quorum suscip-
 tio ad salutem est necessaria: aut alias admi-
 nistratio statim peculiaris exigentia requiritur,
 ut exposit. l. ignorantia invincibilis de qua
 supra Diss. 2. Tit. 7. l. ignorantia quaedam
 naturalis ex obliquo nimis et debili ingenio pro-
 veniens, ubi nonnumquam sufficit etiam gratissima
 apprehensio, qua credit, quid quid Cula
 credit, l. Sacerdotis asserit. Cum a. hoc
 preceptum sit affirmativum, non obligat
 omnino Ignorare sed tam certo ac deturbo; his
 tribus sunt. in casibus:

1. Ubi quis primis rationis usus adeptus est,
 ipsius fidei mysteria sufficienter et propo-
 sita, ad illa actu credenda obligabitur, si
 in ad id obligatum se esse dicitur conscientia:
 quod similiter de infidelibus dici debet.

2. Quoties quis obligatus actu aliquem
virtutis exercere, qui sine fide exerceri
non potest. Ut, si quis tenetur de peccato po-
nitere gratia, sacramentum aliquod suscipere,
aut si videtur se tentationem aliquam supera-
re non potest nisi actu fidei eliciat.

3. Si quis iuridice et publica aucto-
ritate de fide interrogatus, ~~confiteatur~~ ^{confiteatur}
si in aliquo privato interrogatus, illud
non in publico non negare exterius, sed etiam exterius
sunt interius debet profiteri; si ex tali omis-
sione honor Dei laedatur, notabitur, s. gra-
ve scandalum ad unum ariet in peccatum.

Par. 3. prob. Romanorum 10. 2. Oratio
et Confessio fit ad salutem et Aug. 9. Qui
me erubuerit et sermones meos, hunc
Filius hominis erubescet, cum venerit in Maie-
state sua. Item ex S. Aug. lib. de Fide et
Symb: Fides, inquit, à nobis exigitur ex
offitio cordis et linguae; nec salvi erunt
nisi fide ore profiteamur, quia corde gerimus.

Cum a. cum hoc proceptu n̄ in aſſentialium
ſit obligat quidē ſemper ſed non ad ſemper.
et tunc ſolū, quādo cuiſmodi offeſſio eſt necita
ad honorē Dei, ſi ad utilitatem propriam, ut ſu-
pra caſu 3. dictū eſt; quod cum tunc obli-
gat, etiam ex tali profeſſione mors ipſa im-
miniat et ſequatur. Unde Seduces

1. Nunc. licere fidē negare, licere in
et nonnullis, et necam illā occultare. Hinc
ut dicit S. Thomas 2. 2. q. 3. art. 20. ad 3.
quōdo ex confeſſione fidē manifesta turbas
aliqua infidelium oriretur, in tali caſu lau-
dabile non eſt fidē publice ofiteri. quod
Chriſtus ipſe infirmat Math. 7. Nolite ſanctū
dare canibus, neque mittatis margaritas vras
ante porcos &c.

2. Licere hoc Chrifto in perſecutione fug-
ere iuxta illud Chriſti aſſeritū Math. 23. Cum
perſequentes vos in civitate illa, fugite in
alia. Quod tamen ſi auſpicandum eſt, niſi ex hoc
fuga damnū aliquod redundet in ſeipſum aut
proximū, ut ſi opus aut laboribus fugeret
ignore perſecutionis ubi illiſ opus ſubdi mane
indigerent.

3. Tuere fidem occultare signis quae ex se sunt
in ista; non a. illis, quae ad profitendam
falsam religionem sunt instituta. Quia priora
nisi mali continent, licet eis natio una ab al-
tera, statim unquam ab aliis, v. g. militis à mer-
catore distinguantur. Posteriora v. n. in ve-
ra fidem occultant, sed falsam profitentur;
quod nunquam est licitum. Sed genera

Ob. 1. Deus solum per se quam per Prophe-
tas in scripturis revelavit et praedixit
multa, tanquam eventura, quae in postea
non evenerunt: quod non sicut dicitur ne potest
credi, quae Deus revelavit seu liberis con-
signari voluit. Res. neg. quod quidem; quia
revelaciones et prophetae cuiusmodi fuerunt
in l. comitaloria, l. qdionales; qdionales.
Deus ob causas sibi notas retinuit nec vo-
luit ab aliis cognosci.

Ob. 2. Potest etiam fidei supernaturali sub-
iecta falsitas: quod non sicut ut infallibiliter vera
credenda sunt. Ans. pariter: Apertus ille quod
fidelis aliquis elicit v. g. vita hanc aut
illa Hostia qdionales in partem quod sit. Cor

corpus Christi reate sit sub illis speciebus, est assensus
 fidei supernaturalis: sed potest fieri ut ibi non
 sit corpus Christi, t. defectu intentionis Mi-
 nistri t. defectu materiae in quo fidei supernaturalis
 potest subesse falsum. R. neg. Ans: ad rationem
 hanc in S. Thoma 22. q. 1. art. 3. ad 4. Dupli-
 cid in casu proposito dicitur distinguere assensum; unus
 quo quis in gre credit corpus Christi esse vere
 et reate sub speciebus panis rite consecratis al-
 terum, quo credit has panis species esse rite con-
 secratis; ac proinde corpus Christi vere et reate
 contineri. Prior est assensus fidei supernatura-
 lis et divinae; in revelatione divina innititur.
 Posterior, non ita; neque enim hinc revelatione di-
 vina hanc si illud hoc esse sacerdotis, aut
 materiae aut intentione requisita huiusmodi, sed in
 morale arte quanda veritate et probitate.

Inferes: ergo nulla hostia in partem ab-
 solute et simpliciter adorari potest. Sed in sub-
 specie, si rite sit consecrata. R. neg. illatum
 nam in praxi virtutum moralium sufficit, ut, qui
 illarum arte exercet, id faciat. Quis haec veritas
 ratione et prudens iudicium. Cum igitur nulla sub-

sit causa rationalis, de consecratione,
prudenter iudicamus, hostia illa rite offera-
ta, campz pure et simpliciter ac etiam in meri-
to ad orare. potumqz debent. Quomodo
tenemur parentibus nris aut Principibus, quos
secundum prudens iudicium et recta ratio ce-
tales cognoscimus, non in ea veritate
cui non potest subesse falsum, debita observan-
tia reddere, nec ad illis sine peccato denegare
potumqz.

Ob. 3. Si tenemur credere articulos fidei
ejus quia sunt revelati, tenemur etiam credere eos
etiam non revelatos per revelationem et hanc revela-
tionem propter aliam atqz aliam et sic in in-
finitum: sed hoc non est ad mittendum: quod Res.
neg. sequela: quia sicut per lumen potumqz
videre colore et lumen ipsum. ita per re-
velationem potumqz credere articulos fidei et re-
velatos ipsos.

Insuper: Lumen corporale per se ipsum est
visibile, revelatio v. est sicut obscura, non est
per se cognoscibilis: quod debet cognosci per
aliquid notius. Res. neg. id est: non supposita

sufficienti propõe et evidente credibilitate ar-
 gumentorum fidei, licet quoad veritatem sint obfu-
 ri, illius à volente ÷ternari, ut, ut propter
 auctoritatem Dei credat non modo artos revelatos
 sed et ipsa eorum revelat. Unde ad verum
 et meritum fidei supernaturalis actum requir-
 untur quodis 5.

1. Ut actus sit ÷deliberatus et à libera
 voluntate electione procedat.

2. Ut heat pro Deo veritatem aliquam à Deo
 revelatam sine per script. S. sine per ÷ivina tra-
 ditione.

3. Ut illius assensibus veritatem à Deo reve-
 lata, propter auctoritatem ipsius Dei revelantis.

4. Ut firmiter et seclusa omni dubitatione
 assensatur.

5. Ut veritas à Deo revelata per Calam
 credenda proponatur.

Ad id autem nonnulli Scripta, sicut, ut assensus
 fidei referatur in Deum tanquam finem ultimum.
 quod quidem verum est, ut supra monuimus, si
 de fide viva, et per charitatem formata sit ser-
 mo, cuius res actus, factus videtur ab ipsa charitate
 informante in Deum referuntur. Sed proprie

loquendo talis atq; Charitatis patij quod fi-
dei sociari debet. Unde recte S. Augustinus
serm. 185. de verb. Dom. dicit: credere in Deum
est Deum diligere.

Concto 3. Fidei opponitur infidelitas s.
negativa s. positiva. C. 1. p. 1. Infidelitas
negativa seu privativa, eorum est, qui nul-
lunq; de fide potuerunt audire. Et hoc sec-
undum aliquos peccatum non est, sed potius pena
peccati ex primi parentis peccato proveniens,
propter quod nulli infidelis damnatus; dam-
natus a. propter aliam peccata quod sine fide
remitti non possunt. Secundum Petrum Mar-
chan in Tribunali Sarum. vero et alios,
quos libens sequor omnis infidelitas sive
negativa sive privativa, q. s. fidei ipsa
s. actus credendi ipse quo in se debet
negari, speciale peccatum est contra preceptum
naturale divinum, sicut quoad Arlos, qui in sta-
tu legis naturae erant expliciti credendi,
quorum ignorantia ininvincibilis secundum

probatorem non dabo; ut unum verum Deum,
 Creatorem et muneratorem agnosendum, colen-
 dum et glorificandum ee. Ita ut, teste S.
 Paulo Rom. i. v. 20. sint inexcusabiles.
 Et Ephes. 4. v. 17. ubi dicit: gentes am-
 bulant in vanitate sensus sui, tenebris ob-
 furatibus hentes illorum, alienati à vita
 Dei, per ignorantiam, quae est in illis pro-
 pter contumaciam cordis ipsorum, qui desperantes
 semetipsos tradiderunt impudenticie.
 Infidelitas populi in illis est, qui veri-
 tatem fidei sibi sufficienter propofitis as-
 sentiri nolunt. Et hoc dividitur in tres
 species: Paganismum, Judaismum et he-
 resim.

Paganismus est infidelitas, quae renititur
 fidei nondum susceptae. Est per vim mortali-
 tatis proceptum divinum nunc et positum
 Et licet iure divino populus et cultus
 sub periculo mortali prohibetur sicut fidelibus
 et paganis iniure connubiis aut in qua-
 cunq; re religionis contumaciter, nisi levitas ma-

aut alia circumstantia eveniret, conversari
cum ipsis in actionibus civilibus, emptio-
venditionis, et affante, et periculo subver-
sionis non est permissum.

Judaismus est infidelitas, quae venit, fi-
dei suscepta in figura. Est periculum mortis
gravissimum, ideoque ab initio nascentis Civitate
matrimonium, commercium, et conversatio, cere-
monia, convivia omnesque quae in Judaeis
sub mortali et gravibus poenis fuerunt inter-
dicta Christianis. Aene ex dissimulatione. C. de
positione Civitate, quae perfidia Judaica
magis quam Judaeos abominatur, eorumque con-
versionem expectat, ideoque eos in specialem
protectionem gratia ac iniuria ac iniustitiam
suscepit, ut hets in Concilio Lateranensi sub
Alexandro III. celebrato, c. etiam indulgentia
Christianorum Principum permittit, ut illis conser-
vatio, factis, ne dicam nimis familiaris ut passim
videmus. Sed licet rigor legum Civitatis
gratia Judaeos in mensura ex parte sacra Tem-
plum subleventis medicina et non dimittit

manent in oēs leges in suo vigore, ubi l. novi
 cū periculū est l. in fide, l. in observantijs
 l. in morib; p. quia periculū quod est modicū
 in conversatione cū alijs fortis homin; grave
 et magnū est in conversacōe cū Judaeis ob
 eorū perversitē, perfidiā, et ratiā tam
 adiu nois Chriani. Ex eadē rāse matrimo-
 nia Chriani non licet ulla lege aut privile-
 gio vis Chriani matrimoniu inire cū
 Judaea muliere etm sub spe conversionis;
 nec e glia mulier; Chriane cū iudaeo. idq;
 rigorosij est prohibitū quā cū gentili seu
 pagano.

Heresis est infidelitas, quae renititur
 fidei susceptae in manifestae veritatis. Si
 fides suscepta abijciatur in toto, Aposta-
 sia dicitur; si tē ex parte, heresis. Utraq;
 peccatū gravē ē iudaismo et paganismo
 et dividitur in interiorē, exteriorē tē, et
 in interiorē et exteriorē simul. Ad ratiōnē
 requiruntur duo: primū ut sit error gērali
 quā fidei veritē à Deo revelatā et ab
 Ecclā proposita. Secundū ut error ille cum

pernitia et glumacia sit coniuncta. Revo-
cans huc perita illorum qui de articulo fidei de
liberato dubitant, qui se periculo errandi
in fide exponunt l. legendis l. retinendo
libros haereticos, audiendo eorum coniones,
temere cum illis disputando, periculosas aut
frequenti illorum conversatione utendo
Ex quibus omnibus facile cuique patet, fidem
divinam non dari nisi in hoc puro, et An-
gelo viatore non autem in Eno aut Be-
tis ac Damalis. Quamvis hi ultimi equi-
fidei aliquid habitum fidei naturalis habere po-
sint, secundum illud Iacobi 2. v. 19. Ca-
mores credunt et glumescunt.

De Spe et peritis illi.
Propositio.

Conclusio 1. Spes est virtus supernaturalis,
qua voluntas fertur in Deum, quatenus est bea-
tudo nostra promissis divinis per auxilia
et media ordinata obtinenda. Item huius

virtus duplex est: Altera primariū et ultima-
 tum, nempe Regna et habitudo nra. Al-
 tera secundariū et mediū, nimirū promif-
 siones divinae, et mediā a Deo ordina-
 ta ad beatitudinē consequendam; non n. suff-
 iunt speranti apprehendere beatitudinē ut
 probetur, sed etiam debet apprehendere mediā
 a Deo esse ordinata ad illā defacto ut-
 laque obtinendā. Subm. Spei proximū est
 voluntas. Tenetur ois hoc in hno ulto non-
 dū effitūly; non a. Chrus, nec Beati nec
 3 annati. Off. R.R. nonnulli valde proble-
 3e beatis et Chro alter sentiant.

oncto 6. Spes e nevia neante medij.
 et obligat ad plura sub pecto mortli. Sub
 pars prior: Spes est hys nevia ac fides:
 go est nevia neante medij. Dns verū est
 ex illo H. ob. 33. credere n. oportet acceden-
 tē ad Deū, quia est, et inquirentibz se re-
 numerator sit. Et Rom. 8. Spe n. salvi-
 facti sumz. Pars posterior ex plū, et pter:
 preceptū Spei e duplex: negativū, quoduy-
 pposita Spei prohibet 3e quo contat sequenti.

et affirmativum quod nihil est ad ulto prodigit
i. Quere autem spes, hoc est certa in fi-
ducia beatitudinis à Deo promissa ordinatis
medijs in partem iuxta illud Psal. 4. Spe-
rate in Domino. Et Psal. 36. Spera in
Domino et fac bonitatem. Et illud Hebr. 11.
Credere oportet, quia inquirentibus se remun-
neratur p. 10

5. Fugere positive ea quae beatitudini
obtinendae obftraculum praebent. Ely fug-
ga illa efferus timoris: sicut n. spes di-
cit prosecutionem boni aeterni, et meliorem
ad illud; ita timor dicit fugam eorum, quae
ab aeterno bono nos impediunt, et ultima
de fugam damnationis aeternae ob spem quam
habemus perveniendi ad aeternam beatitudi-
nem. ut nullis in locis S. Scripturae
expressis v. g. Galat. 5. Qui sine timore
est non poterit iustificari. Galat. 5.
v. 2. Pa in iustis et timore. S. Galat. 5.
Quod timebe. Matth. 10. Timebe aut qui
est et anima et corpus perdere in gehennam.

Philipp. 2. Cum metu et tremore vestra salutem
operamini. 2. Item non est gladius. Tit. 2. 6.
 6. 6. ubi ad perfectam iustitiam et poeniten-
 tiam requiritur actus spei et timoris. Cum v. hoc
 preceptum sit affirmativum non obligat ad sem-
 per, sed primarium spei preceptum obligat

1. Quando primum occurrit preceptum e-
 licendum actus spei.

2. Quando quis in fine vite constitutus
 est, idcirco gravior aegrotantibus extrema
 unctio conferri solet ut dicitur alibi.

3. Quosdam aliquis gravior sententia ut de
 misericordia Dei desperet. Si in eiusmodi sen-
 tentia oritur ex culpa, negligenda est
 et cogitatio alioquin evitanda, quod etiam
 observandum in sententiis de fide.

4. Quando quis dicitur ad glorificationem aut
 atteritionem, ad orationem aut amorem Dei quia
 in his, actus spei l. gratis l. virtualiter inclu-
 ditur, qui in tali pretermittitur non pec-
 caret hoc genere peccati spei, sed genere pec-
 cati non actus, qui tunc deservit spei
 pretermittentis. cum n. hoc obligatio non
 ex precepto spei secundum 1, sed ex precepto

ut loquar. art. 3.

Proceptus secundarius spei, seu timoris;
illige filialis aut initialis non in servilis
aut mundani; totius sub peccato mortali ob-
ligat, quolibet periculum proximum imminet pec-
candi mortali. Non in afflictibus speciale
peccatum ab actu, qui ob defectum timoris
committit; quia utrumque proceptus de e-
liciendo actu timoris est cavendo peccato,
uno eodemque fine ductus. Sed ultra

Ob. 1. Si Deus est obiectum spei ut nobis bonum
sequitur Deus à nobis non amari propter se, sed
propter nos: sed hoc est inordinatum neque admittere
deum; quia Deus est finis ad quem omnia referri debent.
ergo et illud ex quo sequitur. R. inordinatum
non est amare Deum propter se tanquam propter
finem qui; non in se inordinatum Deum amare
propter se, tanquam finem cui. quia hoc aliud
est, quam Deum amare, quia est summum bo-
num et finis ipsius amantis: quod tanquam malum
damnari non potest nisi ab eo, qui negat Deum
et summum bonum horum. In quibus sperare
in hoc: ergo non in Deum ut habitudo nostra

est obm Spei. R. diff. Ans: qd quis sperare
 curit in hoc tang. caa prima et principali
 nego: tang. secundaria et instrumentali;
 per qua quis vivat, ad sequenda bona
 in beatitudine ordinata, gado. Unde ar-
 guant heretici huius temporis, qui docent
 illicitu ee sperare vita aeterna ex suis me-
 ritis. Cum n. fateamur, nulla ee merita
 nra sine gratia et meritis Chri. Spes et
 fiducia in iis vivit in Deo ipso ultimis
 se redundat.

Concto 15. Spei opposita presumptio
 et Desperatio, illa per excessu, hoc per de-
 fectu. Def. Desperatio est abiectio vo-
 luntaria et deliberata ois Spei sequendi
 beatitudinis l. media sufficientia ad illum.
 Est peccatum mortale gravissimu: et h. fiat ex
 diffidia misericordie Dei est peccatum graeci-
 ritu tantu. Si v. desperas arbitratur
 Deu illu salvare non pot. aut nolle aut
 prohibere absq. peccatoru provisione upro-
 baste aut peccata sua ee irremissibilia, aut
 sua mala et obfusca Dei graa vinci non pot.

simil. Ita crimen hereticos combat. Qui v. ex
eo desperat quod de numero predestinatorum se
ce non credat, aut quia diffidit oio se
poe emendare vitam suam propter desperatio-
nem peccati demeritis in mala fidei committit.
S. fiat de propria vite ex consideratione
sua infamitatis, peccatoris, lapsus frequentis,
ita ut ubi divina misericordia non valu-
dat peccatum non e, imo frequenter melioris
vite inventivus est. Et hinc n raro per
calidum verens unius remedium gloria despera-
tionis desumit. Nam si proponat tibi de-
mon infinita peccata, pessimos huc et in-
clinatos, recidivas glonias, utlamq; ex
peccatis tuis damnas tuas: prudenter facis,
si quedis oia si proponit tibi oib; edis, tanq;
ex imbecillitate tua considerase verissa: sed
admissa hac in oib; imbecillitate tua, proj-
ue te in eum, qui solus se salvare pot, qui in
finitos peccatores, quorum solus erat despe-
rata salvavit, et te, ut de Psalms 33. v.
30. Spemant in Dno misericordia vivum
dabit.

Hi Consequari et acerbis ducitotes ac etiam
 Judicis ad vertere d'nt, magnis ee distincti-
 onis inter tentores d'omonis et l'edia v'ita.
 l'istias, desolations, quia nonnullis accidunt
 ex atra bili et humore melancholicis predo-
 minante, unde caant, funestis imaginacis,
 quibz sibi mortis inferre proponunt, et non-
 nunq. reijctas inferunt. qui d' actus non
 desperari, s' mania impulandq est, ni a-
 liud aliunde g'rat. C'add de causa neqz poe-
 nis desperatoru p'cedendi s't, ut, sepultura
 agni, l' cadaveru in publica furia ex-
 positione, ni forte ad ex'plum in horrore
 facti expedire iudicaret.

Presumptio est actus volens deliberates, qua
 quis p'bet beatitudinis alio mo, quod quo
 Deus ad dare decrevit, obtinere. Est etiam
 p'ntu mortis. Et si quis adully presumat
 s' absqz ullis meritis et propria cooperase
 ad beatitudinis p'uenire p'ae, s'it etiam hereti-
 co. s'unt et ille, qui credit d'nta ee Disti-
 n'cordia, ut quantunumqz peccat aut in p'cto
 perseveret mo fidei Catholicae relinuat, tandem

se remissionem peccatorum virtute fidei sine recepto
iudicio et infallibiliter salvandam. Vni v. auxiliis,
misericordiam, gratiam & effectum quemlibet à
Deo certo expectat medijs inordinatis, ordi-
natis exclusis et contemptis propter peccatum pro-
sumptionis contra Deum tentat. quemadmodum illi
qui confessionem et alia media ad salutem
necessaria negligunt, sibi persuadentes, quod
Deus eos in ultimo mortis non sit derelicturus.
Item qui se voluntarie absque reverentia aut mag-
na utilitate exponunt periculo mortis, creden-
tes, quod Deus miraculose illos sit excepturus.
Abominanda v. et blasphemanda est eorum
presumptio, qui sperant à Deo precibus, sacri-
ficijs, peregrinationibus & oblinere, quae per se
mala sunt. v. g. occasionem peccandi iniuste bo-
norum possessionem casu malo victoriam &c. Si
v. presumptio de Divina Misericordia, qua
semper aufert rigorem iustitiae. Sacerdotibus habentibus la-
tam et eam liberis peccandi peccatum iniquum
est. Si autem spes confessionis et misericordiae
Dni Dei in hora mortis sequenda. In geo-
miseranter se habeat non erit presumptio minus

peccatū in Spiritū Sanctū, sicut Spei. Tertia
 qua quovis tempore usq; ad mortē homo Dei
 misericordiā sperare tenet. Quia An non
 ois presumptio peccati mortis damnanda
 est, sed nonnūq; audaculo uideō leuiti
 aut inconsiderationi obnoxi leuiti aut in
 deliberationē impetanda.

§. 3.ta

De Charitate et peccatis illi

Oppositis.

Concto s. Charitas ē virtus Supernacalis qua
 Deo diligitur propter se et proximus propter
 Deū. Et virtus prestantissima et ois aliarū
 virtutū forma. Quia illi male primariū
 ē ipse Deus. Secundariū homo et cetera
 creatura, quatenus sunt imago Dei. l. alio mo
 do ad ipsū pertinentes. Tale v. oia est ip
 sa Dei bonitas non quatenus amanti dei,
 sed Deo amato bona est. Subiectū illius
 proximū est vultus. Remotū Deus et
 amnes res sed in via quod in patria con
 stituti

Contra 2. Datus proceptus Charitatis id est
duplex. Habet pars 1. ex illo Deut. 6. Diliges
Dominum Deum tuum ex toto corde tuo ex tota
anima tua et ex tota fortitudine tua. Id
ipsum repetit Christus Math. 22. Marcii 12.
et Luc. 10. et addit: Hoc est maximum et
primum mandatum. Secundum simile huius: dili-
ges proximum tuum sicut teipsum. In his duobus mandatis
universa lex pendet et Propheta. Regum salis
leguntur pars 2. Conulor, proceptus scilicet Charitatis duplex.
Absolutus alterus de dilectione Dei pro se, alterus respec-
tivus de dilectione proximi pro Deo. Quod a. utrumque ob-
liget sub peccato mortali patet ex illo s. Joann. 3. Qui non
diligit manet in morte. Et Joann. 3. Mandatum
novum do vobis, ut diligatis invicem sicut diligis vos.
Quid n. inquit S. August. Grav. 69. in
Joannem, nisi Deus dilexit in nobis et non
quod habebamus sed ut haberemus. Et paulo
post: sicut enim medicus recte de egros
diligere. et quid in eis nisi salutem dili-
git, quod cupit utique revocare, non mor-
bum quod venit expellere.
Proceptus porro Charitatis absolutus seu
dilectionis Dei super omnia verba potest

temporibus obligat. si in his morali usus
 rationis. 2. in alio l. periculo mortis.
 3. In glititione aut tentate, quod ab
 actu amoris superare non potest; aut etiam
 quando opus aliquod exercendum quod
 actus talis requirit, ut quod pauper-
 las, exilium aut carcer perpetuus subuen-
 dus l. Christus negandus, si Martyrium
 subeundum pro

Quibus a. hoc Deum super omnia diligere
 quadrupliciter: 1. formate, cum actu
 formate dilectionis Dei super omnia creatura.
 hoc est, si Deus appreciative seu affirmati-
 ve super omnia diligat, aut Deus supra
 se aut supra Deum amet, non animam, non
 corpus, non vitam, non bona fortunae
 non creata omnia. 2. Virtualiter, ut actus
 et omnia opera sua in Deum ut in finem
 ultimum diligit. 3. Interpretative, cum
 mandata Dei et opera mandatis conforma
 exercet, iuxta illud Joan. 14. Qui

diligis me sermo meū seruabilis: 4. Ne-
gatiue, cum nō facit quod Deū post
offendere.

Contra 3. tū caritē Dei opponunt quiddā
oīa pēta mortalia ex propria in se pec-
catorū rāte opponit ei odiū Dei et aedia
De aedia egīny supra Definit. g. Sect.

§. 5.

§. 5. Odiū Dei ē auersio à Deo long. ab
inimic sub apprehensione mali et disson
uenientis. Et licet Deū propter se pro
ise nemo possit odire, ut de eo l. in eo
nullū malū nec verū nec apprensū ex
cogitari valeat, adeoq; nō in eiq; nā
in infinite diligibile occurrat, pōt tū
penator odiū gūpere ex q̄sideratione pro-
randa effectū diuine uolūt, qui de
grauate suo uolūt repugnant, infid
sūt. uindicta q̄ in quantum uellet à
Deo non puniti, l. Deū punire non pot
uel si probe est, uellet Deū sic non ee

aut mali, capere e, et quantum est ex se vel
 sed se pro Deo nocere. Unde facile deducet

1. Quod aliquid adij. l. pro afectionis
 in Deo et Christo, sive in corde interiori,
 sive verbis l. signis manifestis ex teris,
 et perinde morte gravissimam proceptum
 speciale dilectionis Dei, ut qui ei e
 diametro oppositum.

2. Cum, qui affectu fratri l. inter-
 prelativè realitè proponit Deo aut
 illi adæquatum, peccare mortale in ma-
 gravi, qualis e sensus, quando quis
 ex inordinato affectu gloriatur, et negli-
 git cetera, que se salutis et Dei, ita
 ut predominantè illo affectu vis ali-
 quid superfit iure e. Sollicitudinè amo-
 ris Dei et salutis aie sue: Ratio e,
 quia non diligit Deum super omnia, qui ali-
 quid Deo l. proponit l. exæquatum. Unde
 prohibetur in inordinatis amoribus, corpo-

vis proprii parentis sanguineorum unius
superbia avaritia quatenus dilectionis
Dei precepto specialiter opponuntur.

3. Habitus Charitatis produci et auferri
ab ipso Deo, quemadmodum et in aliis
virtutibus Philicorum, non a. per actus alios
quos in se habet dilectionis et meritorie.
Imminui v. nunquam, sed ex talibus duntaxat
potest amitti potest per quodlibet peccatum mor-
tale, ita tamen ut non physice per illud
destruatur, sed moraliter in se demeritorie.

4. Ordinatio Charitatis est talis, ut an-
te omnia Deo, deinde anima nostra et proprii,
et tandem corpora utrorumque ordinata
diligantur et semper spiritualia prius
quam corporalia bona procurentur. (et
cetera, quae huc et ad Charitatem proprie
spectare videntur, commodius in Tabula
secunda, quae est de diligendo proprie sequuntur.)

§. 4.us
De Religione et peccatis
illi oppositis.

Concto 1. ma Religio est virtus, quae cultum exhibet Deo tanquam omni rerum creatori ac Domino. Obiectum ipsius morale proximum est non ipse Deus, ideoque non est virtus Philia sed prima et praecipua inter morales, scilicet actio vera sive Fides sive eterna qua divinae excellentiae cum veri submissione vereamur. Remotivum, seu obiectum est ipse Deus. Fidei v. obiectum ipsius est huiusmodi modus tendendi in Deum, nempe ipsum colendi ut summe excellentiae. Sicut enim Fides respicit Deum, ut summe veritatis, Spes ut summe liberalitatis et boni erga nos; Amor ut summe boni et perfecti in se; ita religio tendit in eum ut summe excellentiae.

Concto 2. Quatuor sunt praecipuae virtutes religionis; Devotio, Oratio, disciplina et observationes sacrae. Devotio late sumpta

prout sub. e. qd. generalis ad quemlibet reli-
gionis actus requisita est promptus ac fer-
vidus affectus ad cultum Deo exhibendum.
Pute sumptus: e. actus vultus, quo ho-
suis se offert Deo, ad eide serviendo. Ita
S. Thomas, Suarez, Vespig et alij; ubi de
obseques velim, cultum supremi honoris, q
Deo tanq. reru. omd. fonti ac Domino ex-
hibet, vocari Patria: qui B. ma Virginij
Mariæ tanq. Materie Christi ac Supreme
Coelorum regine Hyperbula, qui v. San-
ctis tanq. amicus Dei et Patronis nris Du-
liu. appellari.

Q. R. A. T. I. O. comprehendit Dei laudem qua
diuina actione, mentis elevatione, contemplati-
one, collocaione uel Deo et id genus mentis
affectus qui in in exteriora sensuum or-
gana erumpunt et illorum actionibus demon-
strant. Q. R. a. Gratia, si ita late sumer-
t: Spensio mentis in Deo. S. finite et pec-
parie: e. petitio reru. breuentiu a Deo.
Q. R. e. uerba oiby ad ullis necesse medi; quia

Deus iuxta conu^{er} et ordinariū uisū uenire
prodestinat ad uitā eternā ne per ordina
ria a se effiluta media: ordinariū a. me
diū ē. Gratia ut ex Paris Lib. A. S. Ba
liby clare glab.

Possunt a. orare n. in ses fideles via
tores sū penatores quā iustj, sed etm An
geli, et homines beati etm ipse Christus qui
homo imo etm aīd in purgatorio potuit
orare pro nobis, ut rellē glia S. Thomā
Arense, Navarrū doctōr Medinā, Suarez
Lepius, Bellarming, Gauly Barry nri San
Gal. et alij. Ratio est; quia non re
pugnat illorū statu orare pro alijs cum
uere sint in graa dei et si adhuc penas
sustineant. Orari etm pot pro oibz sū
uiois quā defunctis, nō auxilij per ora
tionē impetrandi sint capaus. Unde pro
damnatis et beatis orandū non est, cum
neutri potuit perupere fructū oracōis. Fru
ctus Gracis sū meritū, satisfactio et im
petralis. Inter quos hoc inuēdit dīfri

minus quod meritis et satisfactio n̄ habeant
locū in oratione sicut in statu grati: imple
ratio v. de congruo dari potest et in
putore ut docet S. Thomas, et ex eo
Quare lib. i. c. 44.

Dividitur oratio in mentales et non
mentales et vocales simul. In implicita et expli-
cita. In explicita et implicita. in pub-
lica et privata. quae omnia per se patent.
Sunt autem inter huiusmodi orationes non possunt
renouari

Horae canonicæ,
quae sunt preces publicae ac factae nocturnis
diurnisque horis et laudibus canonicis Dece-
to persolvendae. Numero sunt septem; 9-
putantur n. Matutinū cum duobus nocturnis
et laudibus pro una hora gloria Navarrae
et aliorum; quia Cula Romana iam pluribus
saeculis in Breviario non nisi septem horas
numerasse a cuius mente non est temere
recedendum. Obligantur autem sub mortis ad horas
canonicas

1. Omnes Clerici in majoribus afflictibus, et quidem ab eo die et hora, quo diei solet sub illud tempus, quo ordinarie inquiri solent cavere S. Ordinis. Unde Subdiaconi inire debet ab hora tertia. Sexta, quomodo in satisfactis secundum Bonarium apud Gobat n. 261. In eo die recitet vesperas et psalterium.

2. Omnes Religiosi Professi non Laici, exceptis Novitijs et Conversis. Quia fugitivi et per sententiam excom. non a. adriemes damnati, ut nonnulli volunt sunt et Clerici et Sacerdotes Seculares; sed, quia via suppedit illis tempus; sed, quia Pontifex videt, ut illis dispensare saltem implere; sed quia patefacere statum suum in magnis decessu Clericis et Sacerdotibus; sed denique quia si alias per quos afflictibus, afflictibus a. afflictibus addenda non e.

3. Omnes Beneficiarij nullis et in ordinibus initialibus. Ita vis Pontificis et in

Concilio Lateranensi sub Leone X. Cap. 6.
de reform. Titulo 8. 28. Statuimus quod
et ordinamus. Exiguntur ab hac obli-
gatione 1. Qui nondum habet possessionem be-
neficii sibi collati aut quando beneficium
adhuc est litigiosum ita ut nec inde per-
cipiat nec muneribus illi beneficio annex-
is ut docet Gobat et San-Gallenenses.
2. Qui propter agrorum et fructuum peritura-
lem grandinem, infortunium, aut hostium in-
cursum uno alterove anno nullos fruc-
tus percipiunt. aut quando habet quiddam
aliquos sed non ferentes partem estimabilem
honesto sustentationis saltem in se. 3. Ca-
nonici novij qui ex consuetudine sui capituli
nullos fructus recipiunt primo et
secundo anno ut gra. Lepius docet Bay-
man Carolinus Gobat et alij. 4. Qui
habent possessionem sive possessionem
portiones: 5. ab Ecclesia redditibus abstan-
do per modum subventionis ad alienationem
Clericis conferunt: possident ad verbum

ab obligatiōe restituendi illud qui omisit
primis s. mensibz l. negligit illud post
primū semestrū, l. qui omittit semel
aut bis in anno. Pro parati sequenda
anteo doctrina Gobati ^{ex} ^{de} ^{Rayman} c. 5.
n. 2. ubi sic loquitur: Si Parochus orbis
computatis 355. florenos et Capellanus
quodlibet celebrans 200. florenos annu-
os accipiant, proinde ad nullā aut modi-
cā restituendū obligantur. Imo Diana
Tract. 33. resol. 26. cum Vilius qui-
mit. In illud qui omisit partē officij
non equivalentē uni parvo hōi. nam
hoc est lex poenalis adeoque strikte in-
terpretanda, nempe de actu sive parte
mortali et perfecta consumato.

Obligatus ad officium divinum omittit
partem mortalem unam, si sine iusta causa
omittat l. solus; nisi malum voluntate
omittendi diversis vicibus repetat l. no-

labile eiq parte. Et a. pars notabilis
 quidquid alij sentiant hora integra ex
 minoribus exceptis Vesperis Sabbathi San-
 cti et pars hora maioris, qualis solus
 est matutinus hora parva respondens.
 Et quamvis ad integritatem Officij Divini requi-
 rat, et ut status temporibus duabus Officiis Be-
 ficatorum, Psalmi Graduales et Penitentialis,
 Matris Mariorum et Officiis B. Virginis; pos-
 sunt tamen diebus prescriptis omitti sine
 peccato ab illis qui privatim horas dant
 cum obligentur ad eas, qui in choro sunt, et
 quidem Officiis B. virginis sub nocte sal-
 tem in Germania nra. Et nocte peccant
 illi qui notabilem et magnam officij divini
 partem absorbent, synopant et mutilant,
 licet rarum more id fiat ex vitio s. habitu
 sui et nunc inextinguibile; aut ex natura.
 Benignior sententiam tenet Allardus 4. lib. 2.
 n. 5. si loquatur: qui male profert verba
 et non ad verba satisfaciunt precepto ne vi-
 detur peccare nocte, nisi fiat ex voluntario et no-

labili glemptu. Atq; hoc de integritate Officij.
Caritali quod attinet, tenet; fallit quis se
ipsum audire; licet probet etiam ille fatiffa
ciat, qui labia movendo verba distincte
pronunciat, et si nec ab alijs nec a seipso
audiatur; nam nil aliud videtur requiri ad
orationem vocalem. Adferunt hinc nonnulli
privilegium a Leone X. Minoribus concessum, vi
cuius ipsis quibusdam horis Canonias mentales di-
cere; voluntas extendere ad eos regulares,
qui privilegiorum iocunde gaudent. Verum
hoc nec potest nec debet in usum reduci, cum oes
eiusmodi mentales orationes improbant et voca-
lem requirant, ut recte Franciscus B. Sp. n.
157. et Gobat n. 690. Canonij in Choro
recitantes horas submisce fatiffaverunt qui
de obligatione dicendi horas, non in servitio
Regis et peccant ex parte suo mortis, nec luc-
rantes distributiones et tenentur ad restitu-
tionem, quia illi specialiter sub hoc onere, ut
Choro serviant et cantent, dantur redditus
Culiv. Mitius tamen agit in ipso Gobat n.

apud Goral n. 672. Similiter potes inipere
Matutinū si in Confessionali ex pectis alijsq
poenitentes, et si providas de aliquotus
interpellatū in q̄o quia singuli psalmi in o
v. singuli versq̄ continent perfectā Grad
ad laudē Deī, faciuntq̄ sensū integrum,
et habebunt salū morale untem per in
tentionē Grantis modo intra 3̄m natu
rale absoluant. Satisfacit igr, qui hodie
sub vesperū orat matutinū crastinij diej,
et iras profunda id̄ nocte inipiat lau
des et relias horas, mō ante 3̄ uodecimā
noctis pensū Canonū persolvat. Si quis
in huiusmodi interruptionis sine raoblj
ca, ex mera somnolentia, otio, loqua
citate, ludendi studio, alijsq̄ similibz caus
faciat, peccat veniale n̄ fugit. Si v.
Psalmū aut tertionē interrumpat, deus
ut postea eū de novo inipiat, in in
terruptis fuerit valde brevis.

Quoad tempus satisfacit qui horas
suas absoluit intra 3̄m naturale, hoc
intra spaciū quod a medio noctis usq̄

tribus horis ante solis ortum, Tertius et Sex-
tus post ortum solis. vel etiam ob rationabilem
causam mane simul omnes horas recitet usque ad nonam.
omnes etiam vespuras, non in quatuordecim nisi mai-
or necessitas urgeat. Nec penitus cogatur si extra
in Choro officium ob rationabilem causam aut ho-
nestam recreationem hora una s. altera differat
s. anteponat.

Ordo Horarum duplex immutari potest.
Si quis orat primam ante Matutinum, quatuordecim
ante vespuras, Psalmum posterius ante priorem
lectiones ante psalmum.

v. Si quis recitet de festo vel ad oran-
dum de feria, s. ubique Breviario Romano vel
debet monasterio aut universitati. Prima im-
mutatio quoad Matutinum si fiat hinc causa est publica ve-
nialis, si vel causa rationabili, nullum est. Item
fere duendum de immutatio secunda si fiat
raro, sicut si fere semper et ad libitum,
aut si unius brevitatis nimia a ceteri motu
non equivalcat. Potest etiam religiosus utens
Breviario Monasterii privatum et extra Ro-
mum ubi Romano. v. Aliis secularis re-
citet Breviarium Monasterii gravis penali

reus erit ex sententia Tamburini in Decal. n.
 2. c. 5. à quo in ipso absoluit Diana Nav.
 Reginaldus apud Gobas n. 600

Intentio et attentio distinguuntur inter
 se, quod illa sit actus volens hoc illecebrus,
 seu phantasia et potius imaginativa. Et
 licet intentio satisfaciendi precepto reci-
 tandi Officium non requiratur, requiritur tam
 in intentione prostandi illam actionem seu Tra-
 ctationem, quod precepta est. Sufficit autem in-
 tentio virtualis et impleta, quales de-
 cernit, qui teste Suarez d. 2. de relig. lib.
 2. c. 3. n. 6. apud Illud Tract. 5. §. 1. i.
 q. 1. art. 3. §. 2. n. 21. qui agunt breviter
 acrius orandi eam l. faciendi id, quod aliter
 solet, l. quod tenet servare. Attentio
 triplex est: Superficialis, Liberalis, et Spi-
 ritualis. Requiritur Sallet ad substantiam
 rationis et sufficit attentio superficialis ac-
 tuata aut virtualiter perseverans, etiam ad
 distractionem in voluntariis sine etiam vo-
 luntariis seu non impossibilitibus. Quod

enim dari 3 fractionis, tam $\frac{1}{2}$ = quod $\frac{1}{3}$ =
lutarie, que sint ut Grave vocali in-
comprobis et cum his non satisficit precepto
quoad substat; unde repeti debet quod
cum tali diffractione fuit recitatus; alias
ipso velle non repetendi; notabile pars
et per hunc more ut pulchre docet Galen
Ipsa modo recitatur §. 5. n. 32.

Causa excusantes a recitatione horarum sunt
tres: impatientia, occupatio, et dispensatio:
Impatientia l. e. physica l. moralis, Physica
est carentia Breviarum, coecitas, gravis
infirmitas, oblivio, metus, ignorantia
orandi, sed Coecitas et aut carentia Breviarum
si sint Efficiunt aut notabile illius partes
memoriter, tenet illud dicere. Moralis
corporis aut etiam animi infirmitate minus
gloriam provenit; que licet asserat mora
et impatientia recitandi talis Efficiunt aut
partes maxime; non in excusabit a tanta
si sine damno valetudinis recitari queat
quanta ad omissionem mortem sufficit. Quod

si quis solid non pot, pot. In id suis le
gere horas tenet solid sibi a fusiere, si
gratis aut levi sumptu hri valeat. In
dubio prob. excusat, melij tñ agit
si consulat medicū, Superiorē, Confes-
sariū, aut aliū virū prudentē.

Occupatio repentina, gravis, moratu
neria, et difficulter giungibilis ad ora
lione, ut si alius non posses le sus-
tenter parare ad concionē corā frequ-
enti populo habet l. non audire pœ-
nitentes confluentes, q̄ nec differe nec
transmitti potest sine magno illorum
incommodo, v. g. sine iactura oblinendi
Iubilej adimplendi precepti. Quan-
vis ut finire fateat ratio occurrat dan-
ta occupatio aut nevitus aut Paritas
q̄ non permittat Excusā l. anticipari
l. postponj.

Dispensatio denique est excusat ab o-
mipione Excusā. Et a. in hoc dispensare

Summus Pontifex in quovis Clerico, religio-
so et beneficiato. Item Episcopus, non quid-
em ex iure iuri, non per se loquendo infe-
rior non potest dispensare in lege Superioris
sed per prescriptionem, ut inquit Gregorius pas-
sim dispensare in visitandis hominibus, taliter
si agatur de brevi tempore, dicitur etiam
etiam lib. 2. de Decretis c. 5. numero 24. Sic
etiam deinde et Abbates in suis religiosis
si ad sit iuris rationibus per quas dispensare de
religiosis sunt tutissimi in consuetudine.

Pro Coronide huiusmodi suas oculum
retractat Breviarium hinc aliquod effectum
ex opere operato. videlicet. non est
quod est sponsa Deo charissima plus utique
meretur, adeoque propter ex opere operato,
quod liquet suo privato non presumit
Deinde nota de P. U. S. et M. A. S. A.
pronunciata propter hinc omni aliqua ex o-
pere operato ut nonnulli dicunt, ergo id
videtur sentendum de Breviario. Sed de hoc

plura ubi agens de Sacramentalibus.

Tertius et proximus religionis artus est

Sacrificium

quod est Ablatio rei permanentis Deo tanq.
 Autori vite ac moribus legitime facta. hoc
 est: quando fit Ablatio externa Soli Deo,
 per quam res aliqua permanens et sensibilis
 a legitimo Ministro offeratur et physice trans-
 mutatur in agnitione Divina Minister tanq.
 Supremus Deus obtinens in vitam ac mor-
 bus, seu conservacione ac destructione om-
 nium rerum reatarum. Quale Defacto verum et
 unum est Mysterium seu Eucharistia Sacrifici-
 um, cuius natura et indole hoc versiculo
 placet comprehendere

Quis? Quis ubi? Quibus auxilijs, Cur quomodo quan-
 do?

Quis? Solus et ois Sacerdos legitime
 ordinatus et ordinarius Minister Sacrificij
 Eucharistia. Quis: Solus, quia sic expressè
 definitur Con. Trid. Sess. 22. c. 1. et Sess. 23.
 c. 4. Quis: ois, quia eadem in hunc sensum lapsus

ex viaticis suspensus depositus degradatus
valide sacrificat. Principalis offerens
est ipse Christus, sed, quia hoc sacrificium
instituit, ac vni oem ex meritis suis con-
tulit. sed quia Sacerdos hoc sacrificium
peragit in nomine Christi, cuius personam repre-
sentat, ut patet. l. mave ex verbis Consecra-
tionis, sed quia Christus non modo in cruce
omnia et singula sacrificia futura Tabernaculi
coelestis obtulit, sed adhuc indies: ad ver-
te singula hanc oblationem quae lac et mel
divinae misericordiae in nos ubertim distillat.
actu elucido singula offert, ut revere San-
Gall. punct. 2. sub. 2. Card. Bona in
Tract. Offic. de Sacrif. Missae c. 5. §. 2
Gobat et alij. Quod quid nonnulli minus
pie moliantur in gloriam. Tertius offerens
est Sancta Mater Ecclesia, quae per Sac-
erdotes tanquam per Ministros et legatos a
se exhibet Deo publicum hunc honorem ac ve-
nerationis actum exhibet. Veniunt a. nos Ecclesia

non in propria illius Capita et Antiphylles
 sed etiam ceteri fideles omnes nullo excoiacionis vi-
 culo irretiti; -; nam hi omnes suo mo sunt
 offerentes et participant fructu Sacrificij
 dignari. In mensura, prout magis aut minus
 ad ipsu Sacrificiu concurrunt. Ceterum plus
 merenti qui Sacrificianti prebent alimenta
 & stipendiu, qui Sacras vestes & alia ad
 Missa necessaria subministrant, qui speciatim
 deferunt Templo ut Sacrifica, Minister
 Arbitrus, qui Saceri corporatu et ad de-
 bita reverentia interfunt, & Minore ac
 ceteris paribz fructu recipiunt qui in
 Spirituatu interfunt, et animo suisqz
 precibz solis ac votis vota Sacerdotis pro-
 sequuntz. Minima v. gratie parte deri-
 vant in sese qui in huatu offerunt, cuius
 modi sunt, qui nec ad sunt Sacrificiu, nec
 cogitant actu de illo, Sunt in in gratia
 constituti, ad coqz Sacrificiu offerunt, ea tunc
 solis, quatenus st membra viva Culce, in
 qua prout videntz saure, quid quid illa

Sacredatus
 hi in offerens
 Sacrificiu
 his suis con
 Sacrificiu
 persona
 a verbis long
 ad in unqz
 futura Sati
 indies; ade
 ad hoc et mel
 ut in d. h. l. a.
 B. Bonus in
 ipse c. d. & t.
 annuati annu
 Terminus offer
 qua p. d. d.
 et legatu
 honoris ac
 l. d. d.
 in. not. unis

fact. Anni probe notandū est rem eē in
gentis prelij ac meriti signis singulis dieb;
expresso actu elucto oia sacrificia quae
per salutē mundū peragunt, offerat Deo.
Quod n. fil. participat, et pro eo singula
et ex parte oral. Sacerdos.

Quid? Missa ē verū et unū novū
legis sacrificiū, in quo corporis et san-
guinis Christi quoad modū existendū; sub spe
iubq; panis et vini à Sacerdote facta
ministrare recognoscit Deus ut Supremus
Datus vitae ac mortis Pactor. Et de
Fide et pbr. q̄ta modernos hereticos
nullū Legis Evangelicū sacrificiū agnos-
centes, proter illud Cruentū in a Christo
in ara Crucis oblatū. Primo ex Levit.
Et. Malach. 1. 11. promittit offerenda:
in gentib; et in or. loco oblatio munda
et ut legitur Ps. 141. 2. 2. c. 1. Nulla ofe-
rentiū indigne aut male ingens p̄t.

nempe Sacrificiū Eucharistiæ. Item Daniel.
 8. et 12. prodicit Antichristy ablaturus Tu-
 ge Sacrificiū. Græci & ex varijs Concilijs,
 ex unanimi P. Patrum consensu ex an-
 tiquissimis Liturgijs, et apud Bellarm. Græci
 5. Ratione. Quid quid requirit ad ve-
 rū Sacrificiū reperit in Missa: Sacri-
 ficiū n. proprie dicitur et patet pro
 actione Sacrificandi n. obire pro ressa-
 uificata auctō, debet e. oblatio rej-
 permanentis; licet n. etiam actus transe-
 untes Grauis l. aliarū virtutum Deo of-
 ferri possint, horū tñ oblatio non dicitur
 proprie Sacrificiū, ut oes sciunt. Pro-
 terea ipsa res debet per oblationē im-
 mutari actione productiva aut cor-
 ruptiva l. quoad rej substantiā l. quoad
 modū existendi; ut si Deus designet
 videri ac mortis auctor. Per oia q.
 in lege moſaica dicebantur Sacrificia de-
 stinenda erant l. per ouisionē, si fuerant

annata l. per ebullitionē, si maninata
et solida, ut Simila, Sal, Thus; l. per
fusionē, si liquida, ut vinū, Sanguis,
aqua. Ad efusio n. calens vocat. Daffu-
tio, quatenus liquor à terra absorptus
reddit. inutilis ad perficiend. usū. Sed hoc
non reperitur in Missa. offerens n. in hoc
Deo Corpus et Sanguis Christi, q. st. susti-
enter sensibilia per species generatas ac per-
manent. Et vi. Verborū ponit. Solū Cor-
pus sub specie panis et solus Sanguis sub
specie vini ac proinde modis quodā mor-
tuo et vitæ. Christi velut destructivus: id-
est sit in agnitionē Supremi eig Dominij
q. ad. Confirmat. Sacrificiū hoc est ac-
tus religionis nobilissimus, quo non debuit
carere Christi Culam. Præterea in Cula
Catholica semper fuerunt Pluraria, Sacerdotes
ad quid n. ad Sacrificiū. Argumenta,
q. blatarones heretici adferunt in q-
tratiū soluta inveniunt passim apud Con-

troueriffas.

Sacramentū Eucharistiā eſſiatū et ad-
equale eſſit in ſola eſſeſſe: quia
aliæ actiōes q̄ interveniunt, ſ. non
ſt inſtituta a Chro, ſ. Im præcepta
ab Ecclā, ut Ceremoniæ. Vt ſi ſunt
a Chro inſtituta, ut eſt Deſtructio
panis et vini, et Sumptio Corporis
et Sanguinis Chri, que ſerū tendit
ad Deſtructionē illiꝝ m̄ eſſendi, que
auerit Chrus per eſſeſſe, In n̄ ſt in-
ſtituta ad ſignandū Deū ut mortis
et vite Auctore: nā panis et vini
ſubſtā In Deſtructō ut illiꝝ loco
ponatū Corpus et Sanguis Chri, ad-
eꝝ Conſeſſatio n̄ eſt Sacramentū, quæ
tenus eſt Deſtructiō prioris ſubſtā
ſ. qualeng eſt productiō illiꝝ m̄ eſ-
endi Deſinitio, que hbt Chrus ſub ſpēbꝝ
Eucharistiæ; et ideo panis et vinū non eſt

Sacrificiū oblativū, s̄ quando Sacerdos in
oblatione panis illū vocat Emmanuel
Hoffiū et Vinū vocat Calicū Salutaris
Sivi Salvatoris, id intelligendū est rela-
tive, ita ut non profert Substantia pa-
nis et vini, s̄ prope substituenda sub-
stantia corporis et sanguinis per dicta
vocabula designet, et Deus Calicū offerat,
ut per illū et non per substantia panis et
vini petita beneficia obtineant. Sum-
ptis etiam corporis et sanguinis Christi
est instituta à Christo ad hoc ut per
illū designet, Deus Auctor vite et
mortis, s̄ ut Sacrificiū Sacerdoti spe-
ciali applicet et debita vita peragat.
Item Sumptis non fit in persona Christi,
ut de Sacrificiis testat̄ Trid. Sess. 22. can.
2. Neq̄ in ea aliquid Deus Calicū offerat,
sed potius sibi ipsi coivanti. Neq̄ Sacer-

Hoc vi ordinis suo. Breve auget potes-
 tem sumendi, s. gerendi. Deniq. Sumptus
 est Sacrificij, id perfecti Sumptus: go
 non ipsu Sacrificiu, aut pars essentialis
 illius. Saluat igr tota huius Sacrificij
 ratio in sola consecratione, sub utraq;
 in specie, quia Christus illud sub utraq;
 specie instituit et voluit e memorabile
 Sacrificij Auenti quod in Cruce obtulit; hi
 ut go sanguis in Cruce separatus e a corpore.
 ita ad id presentandū debet Sanguis in hoc
 Sacrificio quantum e ex vi verborū poni
 separatim a corpore. Hinc Sacrificiu
 Auenti et Sacrificiu Crucis non distinguun-
 tur specie, nam in utroq; eadē e hostia
 et idē principalis offerens; ut proinde e
 tota diffra sit e in accidentalis, vita
 in hoc, quod illud nō auentis hoc man-
 entio offerat.

Sacrificiu Missae est Tabernacu-
 larium, Projubiaforiu et impetratoriū
 Tabernacu- seu honorariū; quia illud

Deo Supremo honor et cultus exhibetur
in signis et protestis illis expressis et
Manifestis velut plenissimum perfectissimumque
Suis obsequiis in omnia et singula
omnium rerum servandis aut destructionibus.
Cunctis; quia per illud aguntur Deo
gratia pro omni beneficio et collatis quae
conferendis. Hinc etiam revocatur Sacri-
fium memorabile, quo voluit memo-
ria pacis Christi et pro ea unum magis be-
neficium debita gratia aguntur.

Propitiatorum; quia per illud placat
Deus ad culpas et poenas nobis re-
mittendas et animas in igni periclitari
effluentes liberandas, idcirco a nonnullis
dicitur etiam Misericordiarum.

Impetratorum; quia per illud impe-
tramus a Deo varia dona et beneficia,
quae primo quidem et per se, tempore
valia v. secundum artem et quatenus ad quae
quod mutantur.

Ubi in loco sacro, hoc est ab Ep^o
 l. alio Prelato privilegium habet consecra-
 tio l. benedictio et celebrand^u est. et
 qui contra tale loc^u sacro operatur, per
 se loquendo, peccat mortale, exceptis ca-
 sibus sequentibus

1. Si hec privilegium est derogatum.

2. Si long^u iter agend^u per loca in-
 fidelium.

3. Si Cula non capiat populi con-
 fluent^u v. g. in Seducatione, publicis
 Supplicac^one, Trinitatis &c

4. Si in bello missa pro exercitu
 ducenda.

5. Si Cula sit diuisa.

6. Si in navigand^o a null^o sit
 pericul^u effusionis sanguinis.

In his casibus licet celebrare et in sub-
 dio, modo ad sit Ara portabilis et
 alia ad celebrand^u requisita. Id^o q^o
 sine facultate et consensu Ep^o. Et licet
 Constitutiones nec Synodales p. i. tit. 9

n. 3. videtur oppositum d. uerere his uer-
bis: Sub die in Ara portabili in
privatis Eratoijs aut ad ibi nemo ce-
lebrat sine speciali nra licentia in sup-
dis oblecta. ut omnia in G. Gobal n.
240. dicit p. hanc inhibitionem Consti-
tutionum nram non extendi ad hos casus
repentinios, sed solum quando quis uult
sapius et in aliqua ueritate sacrificare.
Postea. hanc facultatem concedere sine
urgente causa Solus Summus Pontifex,
sicut et Ep. olim poterant, quorum
in potestas nunc restricta est ad casus
necesse seu causa rationabilis, ut expresse
Papa Tridentinus. Sicut in Ep. et
speciali privilegio ubique in altari
portabili sacrificare, s. sacrificanti
assistere in in casu necesse, sed etiam
ab sola devotione. In Capitulis finali-
bus Privilegijs in Synodo et Sacra S. D.

33. Surtione 3. et alij. Alias nunq. Sa-
crificandū nō in locis sacris sine Cula,
caq; non violata: violata a. sex modis:

1. Per homicidiū voluntariū et mortē
preammissā in ipsa Cula, non a. in
terro, turri, & gliguis adificijs perpet-
ratū.

2. Per violentā et mortē illicitā
Sanguinis humani, effusionē ex gravi
et notabili percussione in ipso templo
facta provenientē.

3. Per illicitā et notoriā feminis
humani effusionē infra ipsā Culam.

4. Per sepulturā locis notatiis ex-
coicatis.

5. Per sepulturā hominis infidelis
aut uniusvis aliteriq; nō baptizati sine
parvū sit sine adultū.

6. Per destructionē murorū Culae
salutē pro maiore parte. vide An-
Gall. Supj. hoc peccantantes q. 7. par-
tunt. 9. subis.

Ecclēsia violata si ab Epō fuit con-
secrata n̄ pot̄ reconciliari nisi per Ep̄m
sive per aliud privilegium papali munitu.
Si v. t̄m fuit d̄uctorē Ep̄ali bene-
dicta, à quolibet Sacerdote per af-
fusionē solius aquę benedictę recon-
ciliari pot̄; neq̄ ad hoc opus est facultas
Ep̄i l. Vicarij, ut multi docent; est.
Sensit̄ sit ead̄ petere: In ma t̄m d̄ice
aff: quantum mi ḡtat: / n̄ permittit;
ulli Sacerdoti talis benedictio nisi ab
Epō specialit̄ ad hoc commissione oblin-
uerit. Si quis t̄m in Ecclā violata
sive bona sive mala fide celebra-
verit, censet̄ eo ipso sufficienter ee
reconciliata, eo quod celebratio missę
sit sanctior et alia ḡeruat, ut pro-
babat̄ Tanner, Ca. Castro, An- Gal.
q. 7. quæst. 4. dub. 1. Probly 3. p̄sen-
tente d̄ymanno c. 5. n. 13. Idem d̄at.

6. Q. 5. art. 3. n. 545. Sicut n. Cula
nequit primo offerri per sacrificij in ea
oblatione, si nequit purificari, id neu-
trud in iure habet, ex presu^{to} et generatio
pendet ab a^uo^{te} Pontificis, qui vult
illa offerre per velas ceremonias et un-
ctiones, n. a. per ipsa oblatione.

Verum non sufficit sacrificium offerri in
Calesia, requiritur ut celebratur in Altari,
quod duplex e: fixum seu stabile, et por-
tabile seu mobile, quod nonnulli viarium
appellant, eo quod viatoribus deserviat.
Debet a. altare ee

1. Consecratum ab Ep^o l. ab alio pri-
vilegiu^o habere, ut hab Abbates Con-
gregationis Cassinensis Ord. S. S. N.
Benedicti, et multi alij qui eoru^m privi-
legijs gaudent.

2. Lapidum non quidem secundum totam
molem, sed saltem secundum partem superiorem
ut ex praes. g^olat. Sufficit etiam in hac
nonnullos, si Ara struatur opere latericio

... sunt en
... per Ep^o
... nali mun
... p^oali dea
... ole per
... dea nequ
... es sum
... dunt; est
... ma ha dia
... a p^oali
... dicit in ab
... spono obli
... uis notat
... de abba
... ficiunt a
... celebratio
... rase, ut p
... ho, p^oali
... obliq^o p^oali
... 3. d^o p^oali

seu gypso; et per huius Portina usq[ue] esse
in illis locis, ubi lapides firmi non nisi
difficiliter huiusmodi.

3. Jam magnam et Amplam ut Hostia
et maiorem saltim calius partem capere possit.
Petere finem violatam s. per illiusmodi
Cula violationem, non a. per solam illius
destructionem.

2. Si vel finem l. portabile ita
frangatur, ut nullam partem eius maneat
salvo ampla ad recipiendam hostiam et
calius secundum maiorem sui partem.

3. Quando frangitur l. amovetur si-
gillum Sepulchri, in quo reliquiae con-
tinentur. Atque gloriarius propter sustinet
suam apud San. Gall.

4. Si lapidea mensa Altaris fini
removeatur a stipite seu inferiore partem
ra. aut lapis in portabili diffringatur
a ligno, quod in rebus negatur a quibus-
dam, ut lignum non sit de materia altaris.

Actare a. violatū non sperato per ipsa ce-
lebrationē, ut dicitur supra de Calceia.

Quibus auxilijs & requirit Minister verbiq;
Retaris, vasorū, et vestimē apparatū. Minister
debet ee vir non femina, ita ut urgen-
te necesse potius nullū quā hoc adhiben-
da sit. Quia in re rigidissimi sūt Itali
et Hispani. In Germania et in Belgio
quorundā locorū praxis habet, ut desi-
cente Ministro, respondeat ē vicino loco
Monialis aliqua. Liberū et n̄ defert nec
parigil urucolos, sed infundit vinū et
aqua et sic Arā non auedit. Quamvis
a. extra necesse grave peccatū sit sine minist-
ro sacrificare, fatig et celebrare in die
Festo sine ac Ministro, quā omittere penitus.
Si v. adfit qui quidē n̄ potest respondere,
potest a. cetera, licet et in diebus pro-
fessis ex sola pietate celebrare.

Actare ex ea parte, qua sacramentū
sufficit ad minimum duplū hinc est n̄ bene

dicto, ut Galas et Laymann antiquiores
Philos. et prolixo tolerata consueverunt seu
si admittunt: secundum rubricam in Missa
alis de Preparat. Altaris, utroque bene
dicto l. uno duplicato legendum est. In
casu in nunciis sufficit etiam mappa uni
ca, quod si benedicta non sit, poterit post
sacrificium deus ad usum profanos adhibe
ri. Requiritur in Altari etiam Crucifixum
non in sub nocte: imo ne quidem sub ve
niali si nequeat facile haberi, ut docet Go
bat n. 396. Sufficit etiam Crucifixa cu
iusque; quia rubrica de sola cruce lo
quuntur. Quod si in Cruce ipsa venera
bile Sacramentum expositum
proferat, non est crux nigra, ut ex Sa
crario tradunt Can. Gall. p. 4. d. 5.
Requiritur denique sub gravi perito lumen
ardens in duabus aut saltem una cerea.
Si hoc haberi non potest, sufficit candela
ex uno l. oleo. Si quid v. extra Missam

fit iocundus debet auerdi lumen sub obli-
gationi gravis venialis ut Douk Suarez
D. 72. Tit. 4.

Missale requirit tale quod factus
integrus Canon gliscat, id est sub mortis.
Et licet aliquis integrum Missam memoriter
dicere possit debet in libro hinc profen-
do, alioquin seclusa recite, peccabit
factus veniale rase scandalis l. aliqua-
lis periculi errandi, ut hinc Quasillo
n. 561. Et ex eo Missa supra ut.

Calix ut Patena debet esse ex auro vel
argento, l. ob inopia aut periculum per-
ditionis ex stanno effectus, n. a. ex ere
cupro, l. aurialis; quia hoc propter
ruginem provocant nauseam l. Salvis
auribus vomitum; nec ex vitro, quia hoc
facile frangitur; nec ex ligno; quia in
hoc sit porosum, semper aliquis sangui-
nis absorberet. Et in admittit calix
ex cupro aut aurialis, si cupra sit in-
aurata. Si calix sit argenteus aut stannus

non requiritur, inauratio ut gessat, sed au-
tente Philorum, sed praxi in Germania.
Fuisse aliquando calices facti per ab-
usum introductos ex eis fere nunc pro-
hibita, sunt tamen ex cornu descripti, lard.
Bona in Frak. de rebz chirurgicis. Con-
secratis a. calix et patena ab Ep. l. ab
Abbate infulatis. Admittit calix gerra-
tionem quando ita frangitur ut non sit
amplius aptus ad usum Missae, v. g. Si
cuppa eis comprimatur, l. si pes a cup-
pa revellatur, nisi forte per vit. torna-
bilis, tunc n. licet pes a cuppa separe
et manet in calice benedictus ut rebe-
nare et alij gerra Sylvester. Si n.
de novo inauratur, nova benedictione
opus erit, l. n. erit in la. Diversorum
sententias. Utique probus est, et in
praxi dubia, et si prior apud nos
usurpari soleat. quid de calice non g-
secratis in sacrificio semel adhibito an

hanc p[er] g[ra]t[ia]m ex ijs q[ui] supra diximus
 de Alari et Culegia violata. Aliis
 porro et alia sacra vasa, quib[us] here-
 tici s[un]t abusi de novo g[ra]t[ia]nda non
 sunt, ut nulla lex id statuat, nisi de-
 ceat, ut adhibeat[ur] fact[us] simplex bene-
 dictio l. ab Ep[iscop]o l. ab aliis privilegi-
 ato. Quod id[em] in professione d[omi]ni-
 c[us] de Culegia in quib[us] heretici g[ra]m-
 m[us] religionis huerunt. Imo in quib[us]-
 da[m] Germanis urbib[us] et pagis Catho-
 licis et a catholicis uno eodemq[ue] templo
 utunt[ur]. Ad calic[em] requirunt[ur] Corpo-
 rale, Galla, Purificatoriu[m] et velum.
 Quoru[m] primum debet benedici ab Ep[iscop]o
 Abbate l. alio privilegio h[ab]ite. Galla
 v. n[on] requirit[ur] necq[ue] benedictione, ut
 in alijs d[omi]n[us] Stephany i[n] S. Paulo
 tract. 5.º D. 4. Sub. 18. n. 90. Nullo
 min[us] purificatoriu[m] in nulla lex sta-
 tua: quamvis hoc in corporali benedici-

pons. Velu a. quo legitur calix nullo mo
solum benedici ut ex praxi constat.

Vestes sacerdotis sunt amictus sive dume
rale, Alba seu tunica, unguis, Manipu
lus, Stola, Planeta seu Casula. Sine
quibus sequis celebret, per vim mortis
committit ex cor d'obtoru sensu, fun
datis in Capitulo, vestimenta. De Consecr.
diffinit. 1. et lapis. Culua. dist. 23.
ubi pronuntio poena statuitur sine stola
sacrificanti: Quod etiam de alijs vesti
mentis intelligendum est, saltem servata ne
cessitate. Nam in nevitte celebrare sine
stola, manipulo aut unguis nullu e
permissum. Imo Gobat in Alphabeto sa
crificantiu n. 348. Causat a morte
illud, qui celebrat sine unguis extra
casu etiam nevitte. Potest etiam in nevi
te eis locus adhiberi stola, l. etiam ligula
q' casularu suffulcure est aperta. Vel

si sit fractis p^ount partes inter se con-
 necti atq; iteru ad pristinu usum adhiberi
 sine nova benedictione. Vel si utraq;
 pars unguis fracti sufficiat ad ungen-
 du sacerdoti manus utraq; benedicta,
 sicut etiam tunc, quando quis, antequam
 in plures partes esse distingatur, l. filo,
 l. ligulis, l. nodis & alio modo con-
 nectat ut Quana, San-Gall. et alij.
 Alio vesles sacre amittunt benedicti-
 onem quod ita franguntur et laerantur
 ut pristina forma notabiliter perdant
 nec amplius adhiberi possunt ad usum ad
 quem tunc benedictione fuerunt de-
 signato. Hinc si ex una Alba unum
 aut alteru humerale l. ex casula slo-
 lo et manijuli efficiantur: Ne si alba
 nova mania aspuat, oportebit ad-
 hibere novam benedictionem. n. a. si casula
 nova susstructura aspuat, eo quod pars

principalior q̄ est benedictio propter ea
habetur et eadem benedictione officium
partis nunc principalis. Non t̄m̄ eo
ipso quod quis celebret in festis suis
benedictio huius similit̄ supra de calice
altari et Cula monuimus.

Verum non sufficit hoc tantum benedi-
dita, s̄ et̄m̄ d̄nt et mundas, ita ut
morti p̄uet qui celebrat in vestibz sacris
valde immundis; n̄ forte in casu magno
necesse et mundarū defectu. Lavari a.
d̄nt corporalia, palla et purificatoris
Simo ab ipso sacerdote, Diacono l. alio
cui potestas comitibz, et aqua l. in piscina
Cula l. in igne m̄tenda. Sim v. d̄nt
p̄unt Sanctimonialibz l. et̄m̄ alijs colli-
cibz secularibz ut accuratig laent et am-
to mirulent. Post primā n. colord et
antequam venus ad sacrificiandū adhibeant,
et̄m̄ a laicis in reverentia tangi p̄unt,
ubi et̄m̄ reverent̄ benedicta, antequam ad fac-

rum usū fuerint adhibita. Sed En est de va-
 sis per uanitionē generatis, ut calice patena
 ciborio; hoc n. post uanitionē à laicis tangi
 non possunt, nisi ad sacra usū nunq. ad-
 huc fuerint adhibita, multominus dū in illis
 Corpus et Sanguis Chri. continetur. Tuo in
 casu à nemine nisi à Sacerdote l. Diacono
 tangi possunt. Cetera v. q. neq. chrysmale
 unctio sit, neq. corpus Domini aut sanguinē
 inmediate relinquunt, ab orbz et laicis
 generari possunt. Ita, q. post longū usū
 deserta aut vetuste consumpta sit ad usū
 profanos non sit ad mittenda iuxta non-
 nullos, possunt En problyse sunt et cali-
 ces q. fracti casula et alba disoluta, sicut
 vela Corporalis l. purpuratorij vendi et
 ut profana usui ee, quia in suis lau-
 rata aut fracta et ad profanū usū an-
 plis adhiberi n. possunt non parent sacra.
 Tu En candelae in die Purificand. Cal-
 ces benedicti sine peccato et veniali ad usū

la prode de
 ore officii
 in eo
 fessio fieri
 gra de calice
 in huc
 ita ut
 fessio fieri
 in casu regno
 l. cordi a.
 purpuratorij
 diacono l. ali
 ca l. in pisa
 In v. de
 in alijs de
 laent et in
 l. l. h. d. c.
 ad adhiberi
 tangi possunt
 anliqua ad

cones adhibent.
Inter induendum recitandum est à sacerdotibus
de oratione vestibus accommodata. quare in
omissione gloria Navarri et Alvarii culpam
veniale non excuset. Imo non attingit
secluso glomphu, quia neque per legem, neque
per consuetudinem recepta et eiusmodi obli-
gatio ul docent Samboring et Quana in
alijs. Quod de Cantibus puerorum et sub-
iunctis precibus post missam salub. Quasilla
n. 242.

Cur & Fructus et Efectus Sacrificij
est triplex: 1. Cui opere operato seu ex ipsa
institutione Christi independentem à meri-
tis et pietate Ministrum offerentis. Et hic
effectus semper est aequalis, sive à bono
ve à malo Ministro offeratur Sacrificium.
2. Cui opere operantis, seu meritis et
pietate Ministrum, ita ut quo sanctior est
Sacerdos, quo nobilioribus virtutibus ac me-
ritis insignitus eo gratiores sint Deo eius

precus et oblationes, maxime si auctus ab
 insignis fervor et devotio actualis in cele-
 bratione Sacrificij. Unde recte laudantur
 à Gobad n. 334. qui s: scilicet iudicij
 demerarij: libentis audiant Sacru Sacer-
 dotis boni quod mali; sunt et illos
 qui stipendium pro faciendis sacris ofer-
 unt gratia Presbyteris melioris note quod
 deterioris. 3. Per nu impetravit. Et
 hic estus h⁶ à libera vultu Dei; qui
 intuitu Chri Lang. principalis offerentis
 largitur quod lubet, aut nobis expedit.
 Diferat ab eo qui est ex opere operantis,
 qui hunc impedit materia offerentis non
 illud. Ab eo qui e ex opere operato, quia
 hic infallibiliter producit, non ille, ut
 patet. quia per Sacrificium multa pe-
 tingit q. In non semper impetramus.
 Tunc quidem talis Defectus est ab ipsa
 natura impetravit, q. requirit libertate

in dante, qui proinde pro suo arbitrio l.
quod dicit, l. negat, quod petunt. Proter
hos comes, effectus Sacrificij enumerantur
à Philo alij quinqs, quoru

Primo est, prout Sacrificiū considera-
tur in ordine ad Deū supremū honor et
gratiarū actio Deo exhibita. Qui quidē
effectus à Sacrificiō immediate procedit
et semper ē infallibilis. Sacrificiū n.
ob infinitā dignitatē principalis offer-
entis nempe Christi n. p. non et grat-
iam in effectu Dei.

Secundū in ordine ad nos ē remissio
peccatorū mortuū ac venialiu. Huius v. ef-
fectus n. immediate s. mediate in effectu
ut expresse declarat Concil. Trid. sess.
72. Can. 2. ubi sic loquitur: Huius obla-
tionis placatus Deus gradus et donū po-
nit quodens, crimina et peccata et mi-
serentia dimittit. C. n. Concliu dicit: ob-
gratia et donū poenitentiae peccata dimittit,

non ergo rati ipsis Sacrificij sed in rati-
 onis auxilij actualis, quod Deus intuitu huius
 Sacrificij confert peccatoribus excitando
 eos ad actum perfecte contritionis pl. absolu-
 tionis in Sacramento conscientie dignae et
 fructuose recipiendae. Neque in infallibili
 in sepe peccatoribus, licet auxilijs actua-
 libus existentibus, ad poenitentiam et meliorem
 fugam sese minime recipiant.

Tertius Remissio poenae temporalis,
 quae poenitentibus quoad culpam iam dimissam
 dicitur, ut patet ex Trib. loc. cit. can.
 3. ubi ait: Sacrificium hoc pro poenis
et satisfactoribus operibus dicitur confertur
a. hic effectus infallibilis et immediatus. quia
ad remittendam poenam temporalem non est opus
speciali quodam gratia actualis auxilio,
 sed merita Christi nobis ex virtute Sacrificij
 immediate applicantur ad obtinendam eius-
 modi poenam temporalem, modo is nullus poenae
 obicit et sit in gratia satisfaciante effectu.

Et pro quo sacrificium offertur.
Quartus Augmentum gratiae sanctifican-
tis. Cuius effectus ex hoc sacrificio non
immediatus, sed mediatus est sequitur; sed
quia productio gratiae huius prima hinc
secundo propria est Sacramentorum. Cum
quia gratia secunda seu augmentum gratiae
per sacrificium non confertur, in mediabilibus
auxiliis actualibus quibus Deus operatur
et ad vivam iustos ad operanda opera
meritoria et per consequens ad accipiendum
augmentum gratiae. Ad hoc effectus
est infallibilis, quia saepe necesse dicitur
debet in eo pro quo sacrificium offertur
ad hunc effectum recipiendum.

Quintus Impetratio diversorum bonorum
spiritualium et temporalium, aut opposito-
rum malorum evitatio. Et huius effectus a
sacrificio partim immediatus, si sit aux-
ilium aliquod

Mediale quid est? effectus impetratus sit
 remissio peccatorum l. augmentum gratiae
 Immediate si sit auxiliū aliquod actua-
 le remissio peccatorum, calamitatis averſio &c.
 Hoc effectus ex opere operato consequuntur
 etiam illi, prout pie et probre sentit
 Caribang et id ipſo San- Gall. pro qui-
 bus Sacrificiū à fidelibus Miſſa aſſisten-
 tibus offertur. Caſſel. a. offerri ſacrificiū
 etiam pro oib; fidelibus baptizatis vivis
 ac defunctis in purgatorio exiſtentibus
 et etiam pro infidelibus et cathecumenis.
 quia in libro Machab. legitur Sacrificiū
 oblatum pro Paris, et Heliodoro infide-
 lib; . Item Apſtus i. Timoth. 2. Subd
 orare pro regibus infidelibus; non a. pro
 damnatis, ut ipſis nil proſit. Nec pro
 nominatis excommunicatis aut notorijs Clerici
 percuſſoribus; quia graor prohibetur
 in Capit. A. Nobis. Et Capit. Paris. de
 Sententia excommunicatis. Verū intelligendū hūc e:

Publici dicitur: nam privatim et in-
mento. ut Sacerdos pro illis orare. In-
dicitur v. et quidem publice quatenus cele-
brat et offert sacrificium pro unione et
incremento S. Matris Cule. sunt qui
orant pro salute totius urbis, orant etiam
pro aliquo illis incola. Atque non libi-
vis. Licet etiam sacrificium offerre pro ex-
comunicatis per veram poenitentiam. Quibus tamen non
dicitur ab excommunicatione exsolubis, ut patet do-
ct. Gembert ad quæst. 352. S. Thome
Q. 2. art. 2. et alij.

Posse Missam offerri pro Sanctis et
aliquo sensu laterari. Licet n. in postu-
lis non prodeat quoad fructum satisfactorio-
rum. ut in illis prodeat eorum, quatenus
ipsi eorum gaudium aliquod accidentale,
et augent honorem eorum apud fideles
Cule militantis. Et etiam illis hono-
rificum in tanto sacrificio nominari et
ut patronos invocari, ut bene dicitur Gal.
p. 2. Dub. 5. Tit. 2.

Sacerdos ipse participat quidem etiam ex
 opere operato fructu Sacrificij, si enim
 offerrens, sed quatenus unus est ex ipsis
 pro quibus offertur, quia Sacrificij fructus
 derivatur solum in eos, quibus ex institutu
 noni Christi est applicari, ideo solum pro qui-
 bus sacrificium offertur, ut testatur Apostolus Heb.
 5. his verbis: Unde debet quemadmodum pro
 populo ista etiam pro seetipso offerre pro
 peccatis. Et tunc fructus Sacrificij, quatenus
 a sacerdote offertur in tres portiones
 dividitur: Generale aut Generalissimum Spe-
 ciale seu Ministeriale et Specialissimum,
 quod nonnulli media vocant. Generale est
 quod derivatur in oes fideles. Specialis
 est quod spectat ipsi celebranti provenit. Spe-
 cialissima est applicata illi pro quo Sacer-
 dos singillatim offert Sacrificium. Ut v.
 cuiusmodi fructus valide applicatus, requi-
 ritur intentio ad et consummatio ipsa Sa-
 crificij actione; eaque actualis s. virtualis.

Sufficere etiam sola huic non improbat.
gloriat Card. de Lugo l. 8. n. 39. quia
applicatio habet se inftar donatio verbalis
quae videtur remanere tantum, quando in
non revocatur. Unde Dedimus

1. Valida et sufficientes esse applicationes
si facta hodie Sacerdotis quod ante sexcen-
nium tibi promiserat nisi id sit de se co-
gitat.

2. Non sufficere applicationes illas quae fiunt
post consecrationem, in Sacrificiis tunc sub-
stantiis id sit finitum.

3. Nemini a Sacerdote potest applicari
a portione generali. l. licet. l. valide;
quia fluit generalis offertur ex opere operato
et non pendet ex intentione Sacerdotis,
sicut Cula, quae malitia Sacerdotis perver-
tere ac mutare non potest, nisi gloriatur quo-
ad valorem sentiat Gobat n. 330.

4. Valida et applicatio pro omnibus istis, pro
quibus valide potest offerri; licet a. in illis
quae fiunt pro istis, pro quibus Sacrificiis applicari

debet l. ratione fundamto, sciendij, obedi-
 e. alterij obligationis. P. v. Sacerdos
 alteri applicat, quamvis illi, in illud
 derivabit fructus; quia vi ordinatio
 sua liberam habet potestatem.

5. Fructus Missae non potest hodie
 anticipata applicari illi q. forte ^{cras} obla-
 to stipendio royalburg e sacru; quia
 sacrificij effectus suspendi non potest; et
 e gloria mentis fidelium pro se sacra pos-
 tulantium, et gloria mentis Cate. Contra
 n. gloriam Clemens VIII. salub. ut funda-
 tibus d. annavit testibus San-Gall. p. 2. q.
 7. d. 6. lo 2.

6. Siquis ois obliuiscatur l. sibi l. alteri
 applicandi sacru et nulla ois intentione
 habet, quod resiste l. nunq. glingit ut no-
 tat Ayman et San-Gall. fructus illij
 spectare ad thesaurum Cate.

7. Fructus unius ab altero operari
 potest duplex: s. q. naa rei, quando subm

pro quo plures fructus offerunt, & capax
em unig. 2. 3o Per intentione sacerdotis
quando sibi applicat unum fructum huius, al-
terum alteri; quod facere potest, in obsequio
certa obligatio, promissio, votum, sti-
pendium &c.

8. Non potest sacerdos applicare alteri
omnem sacrificij fructum, ita ut sibi nec
speciale quidem portionem reservee gra. Ge-
bal. n. 144. Quia ille fructus est beneficium
personale et celebrans inter cetera se
ait: Espero pro innumerabilibus peccatis
et offensionibus et negligentis meis. Si
a. sibi applicatus non est alteri applicabi-
le.

9. Fructus generale equatur oribus pro-
ce, sive magnis sive parvis. Cuius mili-
tantis et purgantis sit numerus; quia
fructus ille est quodammodo extensivus infini-
tis, eo quod potest prodece infinitis si-
cut cent hominibus; ita ut oes et spi-
ritus integri fructum auferant a se. In

est unus.

10. Si multi Missa assistant eamque ad hoc ob offerant in singulis prode, quantum si unus solus ad eam et offeret. Imo quo plures sit offerentes, eo fructus illius erit copiosior; sed, quia virtus unita fortior est quia maior offerentium multitudine maior est honor Dei quilibet eorum familiam in solent ad divinos favores nobis imperitios.

11. Valorem sacrificij esse quidem in actu primo, qui est moralis dignitas, quod habet sacrificij est ex parte principalis offerentis; sed ex parte rei oblatæ infinitum est extensivè quia intensivè: in actu vero secundo qui est ipse actualis influxus et finitum est extensivè quod intensivè. tum, quia Christus voluit esse sacrificij et sacramentis conferre vim infinitam. sed, quia sacerdos qui sacrificium immediate offerit non est persona infinitæ dignitatis; sed, quia fideles et Cura ipsæ

... e cap...
 ... sacr...
 ... huius...
 ... offer...
 ... oblat...
 ... si...

... ubi ubi...
 ... ubi ubi...
 ... vel off...
 ... e sacrificij...
 ... a altera se...
 ... ab ipse...
 ... i applicat...

pro uno defuncto, pro uno beneficiis im-
putando, aut una calamitate averben-
da plura offerunt. Sacrificia; sed denique,
quia si ex uno sacrificio fructus infini-
ty emergeret, poest sacerdos unico sacri-
ficiis millenis obligantibus satisficere, quod
est falsum et Divinis. Ceterum interdum
est. Nihilominus sacrificium aliquo sensu
dicitur per in actu secundo extensive in-
finitum, quatenus illius fructus generalis
et specialis redundat in oes hoc sine
directe sive indirecte, ut dicitur in be-
duendo 9. et 10. no. Habens de sum-
tu intrinseco.

Fructus seu spectus sacrificij ex-
trinsecus vocatur stipendium, propter quod
sacrificium Missae pro aliis offertur. Cuius
accipitur à sacerdote sine periculo simo-
nia, modo sit iustus, et accipitur non
pro pretio Missae aut fructus illius,
sed pro exhibitione ministerij et subsidio

sustentatio in parte sed uero intuitu rei
 actionis specialis sub modo obligatio
 mulas.

Spendium pro varijs locis e variu
 et dabo ut volunt San Gall. p. 2. q. 7
 dub. 4. Concl. 3. Et summu, mediu et
 infimiu. Sapat v. lege Episcopali,
 aut consuetudine aut prudentu vi-
 roru iudicio. Sane summu credit
 quod requirit Conin, Carib. Henricu
 et ab Navarru sustentatio fil. unij
 diei pro uno Parigiuo. ut equu
 sit, ut pro labore Cantilli temporis
 exigat vultu diei integri. Cum lau-
 dabo, qui nonnunquam dimidia seu ter-
 tia parte spendij dazati genduerit.
 Qui v. auget plura, partialia habet
 pro una Missa, et nisi speciale sua por-
 tionem velit etm aliter applicare: aut
 auget unu pinguius, et aliu facit
 et minore dant, excessu sibi reservato

penalis graue, tenentibus ad restitu-
tionem.

Quomodo? Ceremonie Sacrificij
autale sunt descripte in quouis Missa-
li et diuiduntur in preceptivas et di-
rectivas: preceptivae obligant sub pec-
cato mortali quia ex precepto Dei vel
Cula l. et ex legitima consuetudine
graue iubentur. ut sunt, Adhibitio pa-
nis et vini, utriusque speciei generatio
Sumptio corporis et Sanguinis In-
admixtio aquae duplex oblatio, Eleva-
tio, Flactio Hostiae, Immersio particu-
lae in calicem in Epistola et Evangelio Ora-
tionis in Canone, et a. unius verbum
ex tra forma generatio, ut minus seu-
puloze censuit Nugner. Quae sunt
de Coniunctio et obligant sub veniali:
Secundum Card. de Lugo Tambulinum et
alios sub nullis: quales sunt variis mili-
tationes, genuflexiones, oculorum elevatio

benedictiones seu signa⁶ Crucis, variae⁶
 Prefationes et Gratias infra Actionem
 Graduale, Tractus, Commemoratio, Seq-
 uentia, Gloria, Credo, Aue⁶us et re-
 cessus ⁶ Quenam a. precat⁶ omnis-
 ne eorum, q. faciend⁶ a. d. iend⁶ a. sunt.
 ita precat⁶ additio⁶ eorum quae ad-
 denda non sunt. Non in prohibent⁶ pre-
 ces vani iaculatorie internae et atq. vari-
 arum virtutum v.g. Charitatis, humilitatis ad-
 raris, gratiarum actionis ⁶ no⁶ n. finis im-
 moderati, et observat⁶ ceremoniarum non mi-
 pediant. Solest etiam Sacerdos probo
 sub missa, d. d. Chorus cantat Gloria,
 Credo ⁶ orare alias preces vocales, l. una
 ex horis Canonis, modo absq. scandalu.
 Alias nunq. licet Missam interrumpere ni ex
 rationabili causa, Commone sicut coram Laicorum
 suspensione voti iuramenti benedictione
 abbatis abbatis ⁶ a. Simili modo sine
 certo motu n. potest Missam interrupere ab-
 rumperere, et nisi non d. fuerit ad canonem

perdulas; incurreres ne propter mortis sus-
pensionem à celebracione Missarum iuxta Cap-
itulum Nullus Quis. 3. e. Consecr. Dist. 5.
Peracta v. g. celebracione incurreres et in-
casus iuxta Caput. Nihil. q. 5. Neutra in
Consecra e. sententia latae s. ferenda.
Et iuxta in casu non in casu, sed se-
netz quando op. Sacerdos Missam imperfec-
tam relinquere, v. g. si recordatur; si in
fieri potest sine scandalo et periculo in-
famiae; si non se ieiunans l. et in peccato
mortali aut censura afflictus; l. quando
Templum e. pollutum, l. quando excommunicatus
vltimus inde expelli non potest. Post g-
secracionem v. n. tenetz ob aliquam causam ex pro-
dictis à Missa recedere s. si morbo coac-
tus fuerit, debet alius Sacerdos eum re-
iungens eandem ad finem perducare, ut in
in Caput. Nihil, et Caput. Illud ibi-
de. Quod in Missa de novo incipere
ut post Diastylum usque ad oblationem ex-
clusivè in gratia Cardinalis, Epi, Mar-

chionis, Comitis, curientis neglecta missa
 parte reparare: consultis in fore pulat
 Illud Frar. 6. d. 3. art. 6. §. 3. n. 3. r. g.
 Si nō repereret, quia ipsa inveni-
 entia repetitionis est sufficiens ad
 excusand. et in die festo ab auditione
 illius partis. Siquid in sacrificiis per in-
 consideratū omissū ē neque nec, imo nec
 expedire, ut repetat, quoniam in ho-
 ris Canonis superueniente ad verben-
 tia fieri debet, et nisi occulte et ne-
 mine advertente suppleri possit, in l.
 sit actio a thro instituta, l. ad ipsa
 preparatōe nō generanda requiritur, quia
 per cuiusmodi supplementationē ritus et trans-
 sa accidentalis quae consistit in debita
 ordinatōe actionū, non amplius obli-
 net, sed magis turbat. Si quis in ali-
 quid omissū ē statim advertat et sit tā
 necesse, ut advertenter sine peccato mortali
 omitti non potuisset, suppleri debet, quia
 eius veritas videtur prevalere motu et

exderig non indecoro repetitioni: si etiam mi-
nus e commemorates inter se transponere qua
omittere, ex quod talis transpositio forma
fere non immutet; unde verbig faciet
qui oracōe secundo loco dicenda salte di-
cit tertio; quando eiq interea recorda-
to; quod si in eiq ante septim obliq e
sufficiat deinde eius loco breue correspon-
dente ipsi recetā; si a. nec huius me-
minit, quoniam etiam omittet; correspon-
dens illi Post Communio, ut si postrema
pars sacrificij habeat maiore uniformem
ut prioribus tanq. minus ut maiori. Si qd
v. ante gessasē recedet; se vno n im-
miscuisse aqua, tenet; adhuc immiscere;
quin in sumptione calicis ad verbis se rivali
de gessasse aqua, poterit ea, qua ore
cepit deglutire, tū auctens ad cor-
nu. Etia reliquū aqua in vas aliquod
effundat et sumet postea pro ablutione,
et reseret mittendū in piscina; mox in-

fundat vinū et aquā omīsa In aue
 et crase: Deus qui humano sufflato
 operat calicē Deo verbatū, l. quod protig
 iudicio In mentato et faulij propin-
 datz moa scandalī ofensionis l. falce
 admirāōis; proferat Deinde verba gsera-
 ois incipendō ab illis verbis: Simili mo-
 do vel ab illis: Hic ē n. calix ad sum
 omīsa eleuase et scripsit sibi, sumat su-
 aū Sanguinē et gserat adlutionē. Nec
 illud moueant q. l. S. Thomas l. Miha-
 e Romanū in glariū adferant; hoc n.
 sentia nra iā passim in usu ē, et fi-
 ne scandalo atq. obmurmuracōe adstantis
 populi oia reperi n. pount. Si v. n. post
 tri vini aliud aut non n. post longā
 mora, omitt; poterit gserat calicis, et us
 Deo comitti. quamvis Henricus apud San-
 gal. velit exspectandū ee et n. per 3 uas
 horas donec vinū adferat; quod sine scan-
 dalo et ofensione iriunstantiū fieri nequit.
 Si quis dubitet, an liquor quē gustat

fit proprie vinū ne ne & ne aliud e rei
veritatem potest explorare, debereq; per longi-
orē morā experire, poterit bona fide ve-
dere ee vinū, siq; sacrificiū terminare.
S. v. hunc defectū primū post finitum
Sacrū deprehendat non tenet. Deuo con-
secrare. licet tū ei non improbet hunc
defectū statim supplere eo quod talis ac-
tus censetur adhuc hre morale unitem
cū priori, ut ex Granada et Tambulino
docet Gobat n. 275. Rite addens, si
post q̄sacōē dubites, q̄sacōē vinū
an arctū, ee profumendū pro vino,
utpote quod sit in possessione, adeoq;
riti restandū; Citius, si dubitōriā
ante q̄sacōē.

S. i. musca, aranea, s. aliud quid in-
cidat in calicē ante q̄sacōē, vinū aliud
infunde; aut si res nullā creet nau-
eam, ea exempta, vinū q̄sacō. S. post
q̄sacōē, si me simul occidat: aut si habear
nauseā, Sacrū sanguinū in aliud vas efun-

de, vinū et aqua alia offer, offera, bibe
ut supra dicitur. Pinguine priore ex ju-
gante, Stuppa l. lana, combure et cin-
eres in piscina, repone.

Si quis roabitur et id vero funda-
mento dubitet, an recte pronuntiaverit
forma debet ea repetere sub q̄d̄ ioc: si
sine sufficienti fundamento, nil repen-
dit, sed d̄ ubi ut serupuly spiritus de-
voti suffocans expellendum.

Siquid de sacro sanguine cadat in
deporale aut patena digito canonico
l. lingua debet excipi nec op̄e ut cor-
porale l. patena lavet. Si o. sanguis
aut Hostia cadat in terra, tabula,
lapidem, aut linteum non offeratur, sed
hostia in reverentia levat, et sanguis,
ni iam sit imbibitus lingua excipi; terra
a. l. tabula radi linteum l. lapis lavat;
rafura l. lotio mitti in piscina.

Si hostia miraculose disparat alio
fumento et offeranda est; sicut it̄m dum
quandō spes miraculose converterent in

carne et Sanguine. et si sicut Sylvester
et alij credant in ultimo casu a tenet
Sacerdotibus deus operare, eo quod Deus fa-
ciens tale miraculum videlicet dispensa-
re vellet ne sacerdos sit obligatus sacrifici-
um vis consummare. vid. San. Gall. Tract. 4.
q. 2. p. 3. 3. 3.

S. Sumpto Sanguine parva hostia
fundo l. circumferentia calicis adheret
digito canonico ad uerba ad labrum cali-
cis et sumenda. Non in peccatis sacer-
dos, si curaret infundere vinum et tri-
plo partem una in vino sumeret, quia
moratur conferret adhuc una sumptio.
Qua ipsa de ead. dicitur insignis. Th.
Am post sumptionem, mo post sacru-
m si quis deprehenderet in patena l. corpo-
rali aliqua micula autem ei sumere.
S. Sicut Sanguis effundatur sob-
erandus quantum fieri potest et loquendo raden-
dum. Dum novum vinum offeratur. Si ca-
licis congelatus resolvendus e. l. ad motus au

nis si adspirare kalid; consuetudine. e
 ut ante infusionem ad bruno bene colla-
 fiat.

Si rosmarini confecta labat; e mani-
 ag in calice et mactefiat, pergendu e
 ut alias solet omittendo En signa et
 fumendo pariter corpus et sanguine sig-
 nando se in calice et dicens: Corpus
 et Sanguis Domini. Si v. En pars
 rosmarini lapsa fuerit in calice, cerimon-
 re et signa q̄sueba faciendā s̄ in re-
 sidua parte, si comode et sine scan-
 dalo fieri potest.

Quando. Tempus, quo linte celebrari p̄t
 incipit ab Aurora et duret usq; ad meri-
 diem. Non En peccabit Sacerdos nec veni-
 ate quidem, si duabus circiter horis an-
 te Solis ortu maxime Ipore hyemis
 Missa celebret. quia Ipore aurora quod
 e rubicinis profiribit; non e auipiendū
 mathematice, sive in summo rigore, s̄
 morato et mo hno, prout agunt it̄ quan-
 dā latitudine et conveniente Ipore
 rensione. Quod idē dūendū de meridie

qui non de ipso medio, sed
de ipso circa meridiem fluente, ut sa-
prudentibus arbitriis illigi debet. Hinc
excusatur a peccato qui paulo post meri-
diem sacrum facit. Imo licet et ex ca-
raabili v. g. ad satisfaciendum procepto
missa legendae l. audiendae in die festo
ad faciendum viaticum pro moribundo
circa secundam l. tertiam celebrare, se-
culis in Franciis, et alijs circumstan-
tijs eiusmodi celebratio illicita facien-
tibus. Quia statim post Triduum
natis ob reverentiam faciendi viaticum pro
moribundo celebrari licet, gra. Bonardina
hac in re nimis rigidus, satius utique
est, in re tanti momenti succurrere
proximo eiusque salutem et meliorem no-
promovere, quam implere proceptum de
non faciendis sacris ante auroram, nam
illud est legis naturae, hoc a legis huma-
nae humani, imo ne quidem humano, in-
venit. Cuius non potest obligari ad non faciendum

faciendū ante aurorā, si fidelis aliquis mori-
bundus sit viaticis muniendū. Et alias
quoque raras civitū est Patribꝫ Benedic-
tionis ex singulari privilegio saltem post
mediū noctis Missā ordiri, teste Dyraf-
tillo n. 29. apud Mfū.

Et quoque tempore et die faciendae
Missae et quo petitis ab eo qui dedit sti-
pendiū. eamque differre per notabile casus,
et per mortem. Et quo tenet, si minus pro-
babitur excusat Præiuga dilatione ad
mediū annū. Quatuor aut quinq; dies
habet nonnulli pro modico tempore. Verū ha-
res notanda et ex circumstantiis loci tem-
poris et personarū imo et Missarū di-
cendarū, pro quarū raris nonnulli in
dilatione consistere censendi sunt illi, et
Missas postulant aut stipendiū offerunt.
Tenent sacerdotes simpliciter celebrare Missā
in anno saltem sepius aut doct Lebus Fu-
lensis de Euchariſtia c. 12. resol. 1. saltem
aliquoties in videri. Quando, quoties, et
quibus diebus, nullū quidē ex lat. præcep-

In speciali: ubi dicitur preceptum vniuersi
de iudicij ex illis verbis Chri. Luc. 22. v.
39. Hoc facite in mea commemoratio. Hinc
grauiter reprehendunt nonnulli Capib. Do-
centes de celebrare Missarum quod in qua-
ter in anno celebrarent. ubi et suspen-
sione a Divinis et alijs ibidem reprehendi-
tibus.
Beneficiarij tenent sacrificare toties quo-
ties beneficii originem. Parochij v. et hinc
cura curam celebrare tenent, quoties
subditi tenent audire sacrum. imo et
sepius pro varietate obligantur. Non in
tenent semper fructus Missarum pro Pa-
rochianis applicare. Tenent saltem ali-
quando et quidem iure divino ut habent
in Comil. Trib. Sept. 28. c. 1. de refor.
verba illig hoc sunt: ad preceptum di-
vini mandatum sit oribz quibus curam
cura commissa est, oves suas agnoscere,
pro eis sacrificium offerre et sic ut

certi: & Titul, Parochoru q̄sda relinquibz,
ni aliunde ex fundationibz, partibz,
conventionibz habeat arbitrio.

Collegiu Canonioru sine Clericoru et
Conventu religiosoru ubi est sufficiens
Sacerdotu numeru debeant quotidie cele-
brare in suis Templis. Si in anno
semel aut iteru omittentz Sacerdotu cet
ni, veniale pertinet aut oio nullu si sub-
est raobilis causa et Sacerdotu nu-
merus valde exiguus, modo vitaretz
scandalu.

Quatuor Die singulis diebz celebra-
re exupto die Parasceves in quo Cu-
stodia non celebrat eo quod tunc Sacrosancti
recolat prout reat. Et cruentu pericula
est, adeoz nolit illud mystice et iniuente
celebrari, ut refert in Capit. Sabbatho
Dist. 2. de Consecrat.

Quatuor Die est in Coena Domini et
Sabbatho Sancto duere Missas privatas
et in die Requie pridie defunctoru. Et
in ipso die parasceves prout huius facere

Sacerd ut in nonnullis dicit Gobat n.
218. Ad infirmū viaticū muniendū.

Neg. illud est una die dicere plures
Missas, in casibus proferri sequentibus.

1. In Nativitate Domini pōunt
singuli Sacerdotes ter celebrare, et
quidē Missas inter se glimatis statim
post mediā noctē. Non in Ceneris,
nisi ad unū, sunt et alij fide-
les satisfaciunt audiendo unū.

2. Quando moribundo proben-
dū et viaticū nec hujus alij hostia
generata. Tunc n. Sacerdos etia non
viung poterit binare, ut nonnulli
probabiter dicunt.

3. Si quis habet duas aut plu-
res Parochias administrandas nec com-
mode alternare aut ois populus
in unā parochia glimere pot et
auderet consensu Ep̄i bis terre eadem
die celebrare pot, sic in ut ablutionē

in primis et aetere sacro non sumat.

4. Si superveniat in eis portata sup-
 plicatio, l. persona, magno auctoritate
 v. g. Principis, quod cupiens hinc
 fari.

5. Si in magno populi gurgite
 v. g. in Seditione, solenni peregrina-
 tione, in Cula, n. ois capiat. Talis
 in eis si extra Culum l. coemeterio
 l. alio loco vicino honesto fiat sicut
 unum in Ara portabili.

6. Quando Missa iam finita oc-
 currit mortuus sepeliendus, mare si
 fuerit persona illustris, in loco
 ubi mos est defunctos cum Missa se-
 peliri. Item e, si alias nuptiae
 Magnatus debent benedicti fieri sicut
 ut notant San. Gallenses 4. 7. 1. 3. 3. 3.

7. In Regionibus, ubi e penuria sa-
 cerdotum ut in Anglia, aeq. alijs horti-
 si infertis. Sed advertendum est in di-
 vis casibus, non licet sacerdoti bis aut ter

celebrare nisi sit iungens exupto proba
bitu casu secundo. Nisi festis licet
unquam in die celebrare quod licet ut
sanctum est sub Benedicto VIII. in
Concil. Pileguntstadensi: ne amplius qua-
ter Missas in una die Presbyter cele-
brare presumat.

Potest. v. De omnibus Sanctis sicut
mortalis fuerit. Sicut. imo fuerit debet
celebrare eorum sollemnes sub ritu Du-
plici in ab raabili casu v. g. ob gra-
tiam actionem alium. beneficij collatis
impetrati, l. ob Missam pro Defuncto
celebranda ad aliud celebrandum sit.
Potes. v. Sancti Canonici qui quicumque
Calendaris Breviarij ac Missalis et Mar-
tyrologio sunt inserti; de quibus proin
omnibus licet Missas varias facere qui
vatas in, non an publicas solennes seu
conventuales; cum he quodare debent
in officio Canonici. Potes. v. Et in cele-
brat. officium Canonici et Missa in credo
de Sancto, nisi insignis reliqua habeat.

Est a. insignis reliquia, Caput Brachium
 aliudve membrum notabile; item pars, est.
 parva, in qua Martyr passus est. aut
 si sit de Christo, B. ma Virgine, S.
 Josepho Ap. et alijs Sanctis emi-
 nentioribus, tum n. deus quantitas su-
 plet ab excessu qualitatis, ut notat Go-
 bat ex Quintana venna. De Caro-
 no primario dicit celebrari. Eius prima
 Classis in Navarra. De secundario Offi-
 cium duplex secunda Classis ibidem in
 Navarra.

Quot singulis diebus ex mente fundato-
 rum sacre sacre de B. ma Virgine ut
 dicit Raymann. Fruct. S. c. i. Navarreg
 de celebrat. Missae Confil. g. n. 8. Tum
 quia in multis locis hoc praxi recepta
 est. In quia cultus et veneratio B. ma
 Virginis misericordie prodest loci Cultus;
 tum quia leges et rubricae, q. gratius
 prospere videntur prout l. benigne ex-
 plari, l. ut de gra illas prescriptum e fueri-

liby ne gl'ra d'ientibz Cula Praelatis.
Aliud addo ex Cavanto par. lib. 7. lib. 7.
in Sacris votivis de B. Virgine & e
diendum Gloria, ni in Sabbatho: ne
adducas praxim gl'riam aliquam bonam
in ea sit introdunda per mera ig-
norantiam aliquorum sacerdotu.

Pro Defunctis licet celebrare quatuor
decimq; l. e de feria l. Festu Simplex
l. semiduplex; n. v. si e Officiu duplex
ex speciali interdicto Alexandri VII.
et Clementis IX. In die v. Anniver-
saria aut Fidelium Defunctoru tenentz
vel Sacerdotes ad missa de requie: et
quanyo l. rae fundationis, l. stipen-
diij hnt ong faciendi: Sacra mortualia,
neq; onerat festu duplex aut dies Co-
muniis: in Dominicis En. et Semiduplex
si appuents Missa pro defunctis ponit,
n. En dnt fieri commemoratio mortua-
les: in dupliu v. convenientij omittendz.

Sed hoc et similia de Missis mortualibus
 alijsq; votivis sufficienter dixerat ex rubri-
 cis, Cavanto Justinello, et l. mase
 et praxi et consuetudine uniusq; loci.
 Sed solum hi subringo, perplacere mihi
 sentiam illa, qua docet, quod plus me-
 reat, laudat ille qui appliat sua sa-
 crificia pro defunctis, quam si appliat
 tibi aut alteri vivo; Sed quia operis
 insignis Charitatem et liberalitatem ani-
 mas dirigitis poenitentia afflitas; Sed quod
 sibi et alijs appliare potest illis libere
 donat. Sed quia illa in flammis crepta
 sine intermissione Deo supplicant pro
 salute illorum, quos miserunt agere se be-
 neficiorum et misericorditer: ex illis et precibus
 ad Deum fatis seque l. emendatio vita,
 l. diligentior et assidua operitas vir-
 tudis, et frequenter augmentum meritum.
 Sed quia Deo tanto munificentia remun-
 nerat opera bona, quando illa minus hnt

admixtu amoris et commodi proprii; cum
denique quia Deus vehementer amat animas
in purgatorio dolentes, quippe proxi-
mi capaces beata visionis et felicitatis
hinc eternae.

4. Religionis actus sunt observa-
tiones sacrae. Hoc est, quidquid in cultu
ad Dei cultum receptum est, sive ex Dei
Christi institutione, sive ex ipsius cultu
iustate et Decretis, ut sunt Sacra-
menta, Peregrinationes, Processiones, Bene-
dictiones aquae, salis fontis baptismalis
Cerei Saphalis et quavis Ceremonia
approbata. item obligatio ieiunandi
Ceremonia ieiunandi de quibus scri-
bitur. Hic obiter notandum, quod qui-
cumque sacris his observantibus aliquid no-
tabile ex privata iudicio addiderit
et dimiserit penes mores ob cultum
superstitiosum atque inordinatum de quo scri-
bitur Concl. 3. Religionis opponuntur

Superstitio, Tentas Dei et Sacrilegiū,
 illas per exesū, posterora duo per
 defectū. Caplus:

Superstitio est uelq; uitiq; veri et
 falsi. Numinis. Dividit in quinque spe-
 cies, Idololatriā sūl, Magiā, Divina-
 tionē, vanā observantiā, et maleficiū.

Idololatria est uelq; uelut
 tanquā Deo exhibita. Non in Reli-
 gioni, sed in fidei est opposita; sup-
 ponit enim errorem in intellectu, qui
 estimat uelut honore Divino dignā
 Et peccatū orū gravissimū ex parte obi-
 terandū Doctore Angelicū. quia quan-
 tū est in se, facit aliud Deū in mundo.
 Hinc et mortuū peccat, qui in ex-
 terne et ficti animo colit idolum,
 ut mortuū evadat, quia Idololatria
 est intrinsece mala.

Magia, est potestas operandi mira
 ope demonis, pacto ut eo inito. Quid:

Mira. quia demones et magi non possunt
edere vera miracula, esse nonnunquam
efficiant, quae sint supra vires huius
naturae, n. In supra vires naturales de-
monum. 2. Opere demonis: ut excludatur
Magis artificialis seu naturalis, de qua in
Philos. qua partem n. e. Operantur a. De-
mones per Magos duobus modis, nempe l. trans-
ferendo de loco ad locum effectus per naturam pro-
ductos, et quasi eos ipse producere su-
ponendo. Vel producendo similes effectus per
applicandam arborum papirum. Vel denique sensus
excludendo, huc id fiat in ipso sensu aut
imaginando, sive in obiecto aut medio
per quod species transmittuntur. 3. Ex
partibus quodlibet l. et profundi l. dicitur,
a. in eiusmodi parte n. procedunt ad Mag-
gid n. sustinent. Huius sepe amentia e
heresis, verum n. n. raro magi demo-
nes potest narrare miracula, aut propria
virtute, ubi permissione divina operari.
Divinatio est inordinata inquisi-

tis, reus occultarum, quas quis hinc et nunc
 nasci sive non potest. In hac semper re-
 quiritur l. expressa l. lauta, seu inter-
 pretativa in vocis demonis. idcirco semp
 e grave peccatum, nisi ob imperfectionem ad
 indeliberatam actus expressum, etiam si quis
 professetur, nisi sibi velle esse commercium
 cum demone quia hoc professus e facto ghe-
 ritur. **Si** fiat divinitus per factas et
 apparentes figuras dicitur prodigiis. si per
 mortuorum apparitionem et locutionem, Neo-
 mania, si per vocem aut gaudium avium,
 augurium, si per volatum, auspicium, si per
 idola, oraculum, si per verba animalium,
 haruspicium, si per figuram strabulae aliumque
 animalis, strabulantiis, si per sortes, so-
 ralegium, si per sitis et motus astrorum, astro-
 logia iudicialia, si per influentiam siderum
 praesudicantem libertati, fatalis. si per terra
 aut caelestia, Geomania, si per aquas,
 Hydromania, si per aërem, Aeromania,
 si per ignem, Pyromania, si per lunam

de manu Chyromancia. Si per verba ho-
minu verba intentione hominu prolata
alia intentione reversa ad cognosce-
ndu futuru, Omen, seu Onomania. Vt
in hoc via enucleatig explicare parat
vivat ad praxin, ad eoru matia ex
conceptu uti Divinatoris satis pateat.
Aliud monu, sortes Divinatorias temper
et per am morte, sunt etiam consuetarias,
si experientis resolutionis a Demone. non
En si consulari Deus ex gravi neutre et
in reverentia debita. Sortes quos di-
vinationis non et illicitas, quia lope sunt
bona et utiles t. ad honestu usum t. di-
vinationis hereditis compositione libis n
En ad electione ad beneficia Civica aut
officio secularia, ne damnu reliquit res-
publica. Si En plures offerant apti et
fere aequales, sorte agi potest.

Vana Observantia. Si productis ali-
cuius usus ad possessione melioru impropor-
tionatoru. Tres sunt istig species, i. a. les

§. 2. d. 2.

de Juramento.

Conclo s. Juramentū ē invocatiō Divinij
Testimonij ad faciendū fidē s. promissionē firmandam
requirunt, ergo ad Juramentū intentio
iurandi et locutio qua Deus invocatur.

Si unū ex his duobus absit, iuramentū
n. erit. Dividit. a. iuramentū

1. In solenne et simplex. Solenne
fit iuxta Juris formula. ut, iux-
ta Notariū Judicis SACR. S. C. S. C.
vangelicis. Simplex quod n. habet illā
Juris formula.

2. In Confessionē et Excommunicationē
vel Imprecationē. Aliud ē, quod fit
per simplicē gesturā. Hoc per imprec-
tionē.

3. In Assertoriū et Promissionē.
Assertoriū ē quod adhibet ad aliqua
preterita s. presentia affirmanda s. ne-
ganda. Promissionē s. quae utimur

ad aliquid futurum affirmandum.

4. In Absolutis et Conditionalibus.
Hoc quod fit in condicione. Aliud quod fit
sine condicione.

Materia Juramenti debet esse licita
et honesta quia à Deo irrogatur in-
iuria adducendo eum in lesionem rei sue
et illicita. Unde Res indifferentes, im-
probitas, impeditiva maiori boni, seu
gloria divinis consilijs, non est materia
Juramenti nec iuramentum de tali re
quemquam obligat. Unde colliges

1. In his et similibus: in Veritate, in rei
veritate, in fide mea, per fidem meam, fide boni
virj, boni Christiani, sacerdotis, in fide bona,
in Christiano, Religioso, in consuetudine,
per meam consuetudinem est iuramentum, quia
qui sic loquuntur non intendunt iurare et
significare se loqui ex veritate fidei, i. veritas
quod vir bonus in dictis suis adhibere debet.
2. In per fidem illegalem, fide Catholicam, eius
iuramentum. 3. In dicitur: coram Deo loquor

Deus sit illa esse, Deus videt me vera di-
 cere, videt conscientiam meam ut si per modum
 narrandi dicant affirmando Deus ita scire
 n. e. iurare, si a. invocative dicant,
 intendendo Deum inducere in testem eius quod
 dicitur, est iurare. Iurare per falsos Deos,
 in fide et officio erronea n. e. iuramen-
 tum, neque enim aliquis dicit per Deum,
 s. per Corpus Christi, non intendendo De-
 um invocare in testem.

2. Sufficere ad Juramentum tacita
 Dei invocatio, ut, quando quis rogatur,
 ut iuret, manu tangit Crucem, s. librum
 Evangelium. At si subscribitur aliqua
 Scriptura iuramentum gerente aut Ju-
 ramentum fiat per creaturas, in quibus
 elucet bonitas Dei s. quatenus ordinantur
 ad Deum, s. quatenus Deo in ipsis honorantur.

3. Ad iuramentum n. requiruntur verba de-
 terminata, testificari, ut quis adducat
 Deum in testem quibusvisque verbis. Atque
 n. tenet iuramentum, qui solum dicit: iuro

3. iuro me facturum hoc. Nam Regⁿ adducit
in teste. aliud est, si dicit dominus iurandi
et adducendi Deus in teste.

4. Iuramentum factum gra rege, que
primario et immediate respicit favorem
et commodum persone private obligare
modo non vergat in preiudicium tertij, quia
hoc lex immediate fertur in favorem priva-
te persone que potest sedere Iuri suo
obstaculo preiudicium tertij. Est si ad alium Iuri
suo per iuramentum, validum erit et obli-
gatorium.

5. Promissione 3. iuramentum factum
gra prius iuramentum 3. gra vobis 3. g-
tra priore promissione valida non obligare.
quia e de re, que sine parte tercij non
est gesta. In gra obligat iuramentum
valida est nisi aliquid est irrita, si
matrimonium gratum gra sponsalia al-
teri iurata e validum.

6. Si quis ex deo iuret sine alicui
rati non obligat, ex vi iuramentum, coram
Deo, quia non iurat nisi in inde eveniat

dandum per iuramentum, tenet refarcire. imo in
 loco per iuramentum cogi potest ad servandum iura-
 mentum ob presumptionem veritatis iuramentum.
 Qui iurat animo serioque intentione iu-
 randi, tenet se obligandi, obligati;
 quia obligatio est a se inseparabilis a
 iuramento promissorio. Similiter qui iu-
 rat absque animo implendi, obligati; quia
 in generalibus animus non solvendi non tollit
 obligationem. Quasi a. molto, qui in
 iuramentum rasoabiliter exigite, iurat in
 animo non iurandi l. se non obligandi l. non
 adimplendi; quia intercedit gravis de-
 ceptio; quae repugnat usui et fini iu-
 ramenti valde necesse rebus rursus. Qui v-
 iurat in animo non implendi, et postea non
 implet, committit duplex peccatum; quia
 in duplex requiritur veritas in iura-
 mento promissorio, praesens et futura
 hic utraque decet.

7. Iuramentum appropinquat generaliter
 cui error est solus iudicium dedit et edictum

si sit error uia iustitiae rei, nisi secundum
multos etiam. si sit error uia qualitatem rei p.
causae promissionis aut gloriæ v. g. qui iu-
ramento promissit multa nuptias pubans
et uirginem si postea illegat n. ce n. tenet
Iuramento.

8. Iuramentum promissorium metu gra-
ui extortum etiam iniuste obligare secundum
multos, modo factum sit animo se obli-
gandi, et de re licita. Si qui promi-
sit iuramento patroni pro uita seruan-
da annuo florenos tenet solvere: ubi
ita soluit, et repetere in iudicio. Na-
liq. ita est in iudicio, petere relaxa-
tionem iuramenti à superiore. Qui iura-
uit se rediturum ad carcerem quamvis ini-
uriis, tenet secundum multos redire
etiam si ual se iniuste plerendum: secundum
alios a. n. tenet; si carcer sit iniuria
s. tyrannus sit. iudicio n. querentis, si n.
procedentis secundum ordinem Iuris, quia
hoc est quodammodo occidere se, quod n.
est licitum.

Conditio 2. Juramentum e licitum si fiat in
 Overta, in iustitia & in iudicio. Caplus.
 Veritas iuramenti consistit in eo, ut id, quod
 iuramento asseritur, existimet et verum ab eo
 qui iurat. Iusticia ut fiat de re licita
 et honesta: Iudicium ut fiat in re veritate
 et reverentia. Ubi En notandum

1. Nuptulos ante annum decimum quar-
 tum et puellas ante duodecimum ex respectu
 Juris non admittuntur ad iuramentum solemnem
 in iudicio in causis civilibus: in crimina-
 libus u. ante vigesimum quintum repelluntur
 a iuramento emittendo in iudicio perire,
 quia presumuntur peieraturi. Interdictum
 Am Curialibus et Proclatis in iudicio
 hinc gravi causa et veritate, nec Clericis
 minoribus licet iurare coram iudice secu-
 lari hinc licentia Episcopi in actu testificandi
 et quando coguntur a laico iurare coram
 se laico: hoc superiore, p. quando coram
 qui non est Episcopus Superior iurant de cal-
 umnia.

2. Juramentum pro prelati per nuntios.
procuratore, mo procurator speciale mandatum
habet ad iurandum, et is, cuius nomine prelati
iuramentum obligat. Si iusta causa sube
petendi iuramentum, tunc iurabit ab eo
qui recitatur perieratur, quia non petitis nec
intendit per periculum, sed iuramentum quod
alter tunc potest emittere absque mendacio.

3. Qui habet iurandi consuetudinem ad
mentuendi penam mortis. Si talis consuetudi-
ne evellere et remedia debita non adhi-
bere conetur, quia, et in proxima occasione
iurandi. Si in hoc summo proposito emen-
dare potest absolvi.

4. Qui violat iuramentum promissum in
re magno momenti penam mortis. Qui e-
mittit iuramentum comminationis de infligenda
aliqui poena, quod iuste potest infligere, tenetur
iuramentum adimplere, modo eius adimplentis
et sit impeditive maioris boni aut non sit
substantia causa propter quam adimplere debe-
at, sed si causa variata est. Si quis minatur

in iuramento ex ratione et ira seu auid vni-
 dulo inordinabile puniunt, n̄ tenentur servare
 iuramentū, quia ut ipi n̄ habent maad bona
 P̄ter qui iurat n̄ alienare res Eccl̄e, n̄
 omnia q̄ in eis utilitatem aut re modica ali-
 enare servatis alijs servandis.

¶ In dubio iuramentū ita explendū
 est, ut quantum fieri potest obliget, servan-
 da in verborū proprietate. Unde iuramentū
 l. volū n̄ tūcendi, illicite de tūc illi-
 to. n̄ efficit iurante voluisse se obligare
 ad abstinentiā d̄m à civib.

¶ Obligatio iuramenti tollit
 mutuo maad, irritatio, dispensatio, relaxa-
 tione seu condonatio et commutatio. Vide
 quo d̄ in ing supra de Excommunicatione voti.
 Hic obiter nota quomodo irritatio, dispensatio,
 commutatio et relaxatio inter se differant.
 Nam irritatio et dispensatio pura tollunt
 obligationē. Commutatio semper relinquit
 obligatioē faciendā aliquid tūc illi quod
 remp̄d̄ quid. Irritatio provenit à potestate
 Dominativa et mere seculari. Dispensatio
 facit et commutatio facit iur̄ in dispensati-
 one equali. Obligatio tollit ab eo facta per se

loquendo in factis & iuramentis. Per autem v.
tempore p[ro] bono igne, c. delictis h[ab]it[is] cui iura-
tus e[st] i. iniustis nebul[is] aut iniuriis iuranti
illata aut inevitabilibus, utrum res iurata
sit licita, etiam a Papa c. pro p[ro] relaxa-
ri. Iuramentum absolutum castitatis
Religionis, peregrinationis hierosolymitane, Ro-
mana et angustellana, et plurimum Papa
reservatum. Si in iuramento promissio
Per facta et n[on] p[ro]p[ri]a iuramentum e[st].
etiam Ep[iscop]us potest dispensare, n[on] in hinc rati-
nabili causa, que p[ro]p[ri]a e[st] alienanda c.
ex gravitate operis et inevitabile iurantis, c.
ex diminuta operis utilitate c. respu[er] boni
cor. Nam dispensatio sine causa n[on] valet
in toto officio. Quod si, in ead[em] n[on] p[ro]p[ri]a
suis ad dispensandum potest iuramentum par-
tini dispensari, partim relaxari, partim com-
mutari pro r[ati]o[ne] r[ati]o.

Concl[us]o 4. Perjurium e[st] iuramentum carens
veritate. Et per mortem, est iuramentum
sicut iudiciale et solenne iuramentum p[ro]no-
canonicis et civilibus in obis inevitabilibus

ignorantia aut inadvertentia excuset. *De Colligis*

1. Cum n. ee periculis qui veritas glia In-
 fiam; peccare In mortali; quia prima ve-
 ritas Sed invocat infidelitatem et velut
 compliens huc malis.

2. Cum, qui nulla mente l. raam rocabili.
 aut etiam pro re nihili, veritas, est. veritas in-
 ut peccare l. mortali l. veniale pro raam
 irreverentia l. exemplis Sed Divini aut
 Scandalis. Confessio a. ille sine mente verita-
 re, qui nec a superiore ad hoc reges, nec
 id propria nec proximi utilitas postulat.
 An v. et quomodo licitum sit in iuramento
 aut etiam alibi ubi Amphibologia aut re-
 fringione mentali infra docerimus.

§. 3.

De Blasphemia.

Concl. 1. Blasphemia e contumelia
 seu maledictio Sed. Caplus. Blasphe-
 mia e vitium, per quod homo corde l. ore
 laudat illud l. asperit Sed l. Sanctis

tribuit, quo eis 2 conveniant, v.g. si vult
Deus audelis. Sicuti impostores, mendaces. Sed
si quis Deo malum imperebat, l. negat, quo
eis

omnifig. In Propheta veraces, l. tribuatur
atura. quod e Deo proprie v.g. si quis
dicit, creaturae esse suum summum bonum, l. i-
vidit, ac.

3. In Blasphemia cordis et oris pro
ut sil. l. sil. corde l. et ore Deo male-
dicit. Adhuc aliqui verbum membrum
operis, sed scilicet: quia l. adhibet opus
ut signum ac maledicentis Deo, ut, si quis
in caelum sperat, verbum sperat, l. pug-
na protendat et tunc sperat ad blas-
phemia oris, quatenus non, in personam
vois, sed in personam aliis, signis
eterna loqui possumus. l. opus n. adhi-
bet, ut signum sed reipsa Deo inhonorat
ad hunc n. e proprie dicta blasphemia,
sicut n. ad honor Dei e proprie dicta laus
Dei.

4. In formale ac Interpretativo seu Ex-

pluribus, et Impluribus. Ita e. dicitur tendit in
Deo: haec in Sanctos, mysteria fidei et reatu-
ras. sicut n. per reaturas p. iuris Math. 23
v. 16. ita per eas p. Ieg blasphemarj.

3. In simplicibus et hereticis. Hereticus
est qui aliquid operit fidei gratiam. Sim-
plex quo nulla ginet sacramenta gra fidei.
ut sunt ille quo per modos operandi, in-
perandi, aut imperandi sunt. Ita ille q.
sunt nominando aliquid quod vere in Deo
reperitur, sed per modum irrisionis. Unde proprie
non blasphematur quo enunciat in va l.
risa aliquid de Deo ex parte l. impluribus
quod verum est v. g. Corpus Dei, sanguis
Sacramenta Dei, ~~in~~ ~~co~~ ~~tra~~ ~~co~~ ~~tra~~ ~~co~~ ~~tra~~
~~co~~ ~~tra~~ ~~co~~ ~~tra~~ ~~co~~ ~~tra~~ ~~co~~ ~~tra~~
Sacramentum in modo affectus indignationis n
tendat gra Deo, sed in gra hore l. iumentu
cui quis irasitur. ~~co~~ ~~tra~~ ~~co~~ ~~tra~~ ~~co~~ ~~tra~~ ~~co~~ ~~tra~~
blasphemia l. heresis si proferatur eo sensu, qui
Formulae hae per se suggerit. alii proferatur
n attendens ullatenus ad sensu, ~~co~~ ~~tra~~ ~~co~~ ~~tra~~ ~~co~~ ~~tra~~ ~~co~~ ~~tra~~
sed solum intendens dare signum alicuius admi-
natio alteriusq. partis intercedit solum venialis

res blasphemiae in foro Dei si gessit ad ea indi-
 cenda quae directa intentione inhonorandi Dei. In
 foro externo profumeris fuisse eo sensu locuti,
 quod verba ex eorum usu sua patris induant.
 In dubio, si n. sit infamis à libidine blasphe-
 mandi, profumeris & blasphemasse, iuxta illud
 apocrypha: Non Blasphemiae profumeris delicti.
 Omnes blasphemiae in Deo et in sanctis sunt eius-
 dem generis. rebus in confessione exprimitur
 et aut à Confessariis inquiruntur, quia mali-
 tia blasphemiae saepe additur alia circumstantia
 motus mala, quae non sufficienter aperitur per
 ipse confitens blasphemiam, ut quando habet
 adiunctum peccatum hereseos formale, ad id ex-
 pressum Dei & sancti maledictionem periam
 aut imprecasse. Blasphemia vero crimen est mi-
 si fori, idcirco à per Ecclesiam Iudicium quod sanctare
 puniuntur.
 Hic dicunt nonnulli de Scandalis et simonia,
 quod magis nos commodis ad proceptum referimus.

Section 3. tit. 1.

Praeceptum Decalogi tertium. Memen-
 to ut diem Sabbathi Sanctifices.
 Dies hoc praecipit affirmativum et negativum: ut
 affirmativum praecipit primum cultum unius Dei, qui non
 traditione apta est omnia. Secundum ut dies ille

uultu aliquo et opere profano seu pavidis Regni illi
die colatur et honoretur. Ut negatione prohibet opera
seruilia de quibus nunc agendum.

§. 1.

de Audienda Missa.

Contra §. Ut quis precepto audiendi Missae
in Quibus Salisburgi, requiritur assistentia mo-
ralis et religiosa, attenditur, et Insequitur, Ex-
plius. Assistentia moralis est, qua quis in
moralis actu censetur esse praesens Sacrificii Missae
s. intra Ecclesiam, s. in proximo loco ex quo in-
dicatur moraliter potest videre, audire s. aliquis
sensu ad se habere ad ea, quae sacerdos agit, in
infirmitate potestatem impediatur, ut coegit, pro quo
qui et in moraliter missae interesse censetur, si
sunt in loco, unde alias censetur potest videre
s. audire celebrantem, si potestatem usu ordina-
rio gauderent. Assistentia Religiosa plus requi-
rit, ut scilicet aliquis ad colendum Deum per modum
orantis assistat, n. in modo per honestum et sobrium
curiositatem, civile et politum ministerium. At-
tentio triplex est. 1. ad res factas, et ea quae
Sacerdos operatur, aut recitat. 2. ad mysteria, quibus
rebus et signis signantur. 3. Generalis ad Deum colendum,
dandum et spectandum. 1. in parte est, 2. in melior, 3. in
nuncior et magis habet dispositionem aut modum. Et in his

omnibus virtualibus attendis sufficit, quod extrinsecus plene
voluntarias distractiones et actiones in actu religio-
se incommittit. Sub hac a. attentione comprehenditur
intentione ut nimirum qui Missam audit intentione
facile virtualiter habeat illam audiendam seu Deum per
assistentiam illam colendi. Vide quae diximus de Intent.
Attentione et devotione requisita in votis pro-
nisiis.

Integritas, requirit ut audiat Missam in-
tegra, nam qui partem Missae notabiliter omittit, pec-
cat mortaliter. Quae v. censetur, non gravis et no-
tabilis aut levis, parva sunt. ego tamen magis
censes quae est ab introitu ad Evangelium et a fac-
ta Communionem ad finem, moveor primis quia in
Capite Omnes fideles in deo, ut qui conveniunt in so-
lemnitatibus Paris ad Ceteram, Scripturas Apocryphas
et Evangelium audiant: deinde non egrediantur
ante pericula Cor. 3. 2. Quia Missa fideliter
inquit ab Evangelio usque ad Evangelium inclusive
in qua omnia Mysteriorum peraguntur. Unde videtur, quod
ista non gravis et proculqua his tunc sperari quamvis per scripturam
determinata est intelligi potest etiam, sed hoc
videtur, tam levis et parva respiciendo totum compleri.
Neque in necesse debet integra Missa audiri ab
uno sacerdote, sed licet audire quicquid duas
partes duarum Missarum, quia eadem substantia fi-
unt in duabus Missis partialibus, quod in una integra

et qui duas partes successively audit sola in sub
sua Missam audire censendus est. Quia successively
in simul eodem tempore, quia ab Innocentio
XI. prohibita est nec penitus; Saliffavit pro verbo
Cale de audienda Missa, qui duas hinc partes
in quatuor simul a diversis celebrantibus au-
dit. **Concto 2.** Sufficit audire Missam quamun-
que in quolibet loco extra privata Oratoria.
Pote est tunc, quia ex vi precepti aliqui in ob-
ligati Missam audire. Si quid in loco parochia
interdum dicitur non tunc est et salubre officium, et
preceptum, esse deens sit aliquoties Missam in pro-
pria parochia audire. Quia extra privata
Oratoria: quod licet etiam olim probate fuerit, id
tunc pro improbi habetur propter complures dila-
tationes Confessionis deesse Alfeng Franc. 5. l. 2. q.
1. art. 1. §. 2. d. 2.

Concto 3. Ad auditionem Missae exiunt
quatuor. Impotia, Caritas, Officiu, et Con-
suetudo. Caplio. Impotia alia se Corporalis
ut si quis gravi morbo decumbat cadere debi-
neat, male naviget aut in loco degat ubi
Sacerdos non parat. Alia spiritualis, ut si quis ex-
comuni l. interdum subiacet. Alia denique moralis,
ut si quis absque gravi debimento l. iactura alius
boni l. corporalis l. spiritualis ob periculum salutis, dimi-

nationis honoris l. fama l. deniq; ob alia dignitate
 aut labore grave. Nihil audire n. p. l.
 Caritas excusat eos, qui tempore Nihil dnt in-
 servare infirmis aut alijs quibusvisq; qui adq; p-
 periculo soli relinqui n. possunt qui ad extinguen-
 dum incendiu l. ad alia damna proximi aver-
 tendas, aut uria aliqua opera misericordiae cor-
 poralis l. spiritualis occupant. De femine q.
 ut aliena vivens recta aut viri sollicitudine do-
 mi se plinet. Tandem a. in libris in concur-
 rentia duorum preceptorum, quorum unum iuris na-
 turae alterum iuris positivij e. iuris q. prefe-
 rendu e. preceptu iuris naturalis Charitatis ad pro-
 ximo.

Officiu excusat, quando alius honestu et li-
 citu debite exerceat n. p. l. si occupant milites
 in exubijs tempore nibe stationes suas habes,
 pastores auliu armenis q. publicis officiis in-
 vigilantes, Casores Sales. Mares. Nutricias
 parvuloru laborantes in officinis fusorijs, vi-
 dearijs n. famulij in aulibus et necis, duoru
 obsequia occupant; quod si ex culpa duoru impe-
 diant, invidentes excusant, peccant a. In ill-
 os illegitime impediendes.

Conventus excusat personas, q. ex cor usu
 patronis domi remanere solent, ut in aliquibus
 locis mulieres nobiles tempore luctus sive ceremonie

funeribus natoribus femine post partum in huc reo-
canti in privilegio l. qualitates quorumdam statum
Clementis huius in locis desertis et ab hominibus
separatis, solitariis, qui se in cellis quibusdam ve-
lut ergastulis et carceribus pro amore Dei inclu-
dunt. ex ipso n. quo Cetera tales statum, modis
et exequiis aufferitis approbati aut tolerati, ab
auditione Missae excusantur. Atque ad hos quatuor
titulos omnia impedimenta causas legitime ab
auditione Missae excusantes reducuntur.

In praeter Missam alius specialis Dei
cultus praecipitur in Quia.

Contra 1. Neque tenet in Quia l. festo vj procep-
ti Cetera sub periculo ad audire a Coniugibus et
Vesperas aut alias Præces publicas. Ratio e-
st quia nullus de his obligatoribus est præceptus.
Et huius alibi videtur introducere quædam
vini in legis ad periculum obligandi non habet,
sed in probare pietatis neque in male quibusdam
in locis lege civili prohibetur in tabernis et ore
conionis aut Vesperarum pericula miserij aut con-
probatores recipi. Quae in gratia per Coniugibus.
Cap. 5. cap. 2. et cap. 24. cap. 4. produuntur in
prope auctoritas sunt suscipienda, factis respectu
ad utilitatem Quonia et obligationem Paris di-

vini regalis defendi veritas ad salutem.
 Concto 2. Qui Missam n̄ audit in die Quarta
 tenet alio specialiter cultu Deum colere vi pro-
 cepti. d. d. v. primarij. n̄ a. vi. procepti. C. d. v. i.
 Pro pars 3. ma. Sanctificare ex mente Sacerdotis
 Tabu et ex epistola. dase primarij procepti. sig-
 nificat aliquo cultu Deo debitu qui consistit
 p. in Dei laude, l. iustitiasse per totis d. i. i.
 aut aliterij rei applicatoe ad Dei cultu. und
 tota usque ab operibz Deo n̄ colit, si hoc
 ipse usque qui quoad nosse ad Deu referat.
 Pro pars altera sunt superius de audiendis
 vesperis l. oratione, quia n̄ exat proceptu
 Cultu de alio cultu in Quarta, praeter an-
 ditione Missae et usque ab operibz servilibz.
 Remanet in Concto obligatio aliquo salte
 cultu religiose Deu in Quarta colendi. tunc
 hinc exusat aliquis ab audienda Missa n̄
 exusat ab alio positivo cultu Dei operan-
 do usque rati huius et huius.

§. 3. De Operibus Servilibus.

Concto. Opera servilia in Quarta prohibita,
 illa censenda sunt quae talia in Regioe aut Re-
 publicae sensu reputantur. Talia sunt opera ru-
 ralis, fodere, arare et Artium mechanicarum

quae ad quotidianam vitam hinc vita n̄ referunt,
et commode differri l̄ proveniri l̄ ois relinquere pos-
sunt. ut sunt vestes conquire, facere, calceos pu-
ere, pileos formare, merces publicae exponere,
venales clamores et tumultuariae forenses strepi-
tus et iudicia, testium audiciones et Juramentas
publicas ad ea v. quae ad vitam et dispoſitionem quo-
tidianam corporis domus, huius requirunt effi. ser-
vilia sunt et mechanica, n̄ prohibent, ut coque-
re ius, lavare, et mundare domos, caros sternere,
iter agere equis vehiculis, quae oia ex usu et
consuetudine locorum sunt dividenda.

Concto 2. De usque operum servitium con-
suetudo, caritas, officium, consuetudo la-
gibina sive privilegium. Quenam supra de
auditione Nobis explicavimus.

3. 4. 5.
Quid censendum sit de diebus festis.

Concto. festa eandem sortuntur rationem in ob-
servantia sua ut dicitur exceptis tribus. Ca-
pitulum 1. mo. Insuper institutio in se habenda
mentata est iuris Divini naturalis et Decalogi, fe-
storum a. Institutio et observantia e in iure
positivo non a. Titulus 2. Cetera potest abolere festa

et eorum officiosas mutare pro arbitrio. Quod a mu-
tare aut abolere n. p. 3. In festis in quibus Mis-
sa n. incipit n. tenet ad alium cultum profectio si-
cut in India. quia Jure Civili nullus aliquul-
ty e. impossibilis sub precepto.

Qui in die festo aut Jure culpabiliter missa n.
audiat quod in India alio cultu Deo n. colit
peccat mortuo. sicut et ille qui aliquod appro-
hibitum exerceat in legitimis cas aut Civitas ma-
teria tenet. Sufficiunt a. secundum consuetu-
dentiam res hoc ad peccatum mortuo et sufficiunt in-
terruptio.

Quinquaginta porro non Jure et festa a me-
die nocte usque ad aliam mediam noctem dies o-
lim a Vesperis ad Vesperas duraverunt

Sectio 4. ta

Præceptum Decalogi 4. tum

Honora Patrem et Matrem

¶ hoc præceptum formatu affirmativum sit, vir-
tute in inclusit præceptum negativum; præci-
pit n. honore debitum parentibus qui consistit
in amore, obedientia et reverentia: et prohibet
quicquid his adversatur in effectu opere et sig-
no. De quibus in sequentibus §. agendum

la le referant
no relinquunt
ure, aditio
inponere
solentis præci-
et deservit
et dispoce
ant effi su-
tant, ut espe-
os, quibus præci-
a sua p. fest
ada.
levis quæ
etudo le-
p. præci de

iebo festis
radæ in ho-
his scrib. Ca
in præcipua
Decalogi §
na e in mille
adhibere esse

et subsequatur religionis, et postquam parentibus sub-
ventum e ad monium redire. Potest ad a reli-
gione ejus locatio dimitte; quia n. censet, ad
religionem voluisset admittere eum, qui spuale in-
pedimentum observantis regule et religionis ha-
beret. Sed alia

Ob. 5. Potest religio dispensare p. ipsa ob-
servantia potestatem modificare, interpretari aut al-
ias statui rei profectis pie accommodare: qd si-
lis n. debet egredi. R. Offi. religio potest
n. p. d. tenet, imo frequenter n. expedit egre-
ri. quia relaxatio, exemplum malum distrahens
intra religiose et alia similes causa dirij pos-
sunt. Similiter potest religio permittere, ut plinius
egrediens p. religiose habitu neq. p. d. tenet.
Imo quandoq. n. expedit ob casu incommodum
religionis inde p. s. e. n. t. a.

Ob. 2. Parentes possunt obligare remittere
filios, ut in religione maneat, n. obstante es-
su neutro ergo nec tenet, egredi nec potest egri.
R. neg. Ans. na. parentes, si ipsi aliunde
provident, non possunt hinc obligari edere.
Sunt nec possunt sibi morte inferre, aut mortis
periculo obij, infra casu se sponte exponere.
Ratio R. quia Casu a Deo nature indito
sunt indispensabilis est, si et irrevocabilis.

parentes
de parentibus
de deo
de religione
de dispensatione
de habitu
de morte
de casu
de irrevocabilitate

De Amore filiorum ad parentes.

Concl. j. Filij tenentur positive amare parentes amo-
 re ad In-qua ex-teno in his benevolle et benefa-
 are et in omibz necessitatibz sive Corporalibz sive spua-
 libz quantum in ipsis subvenire, alimenta pro-
 bendo, in infirmitate et occurrentibz casibz per
 se. l. per aliu assistendo, opitulando a diceribz
 liberando, curando deniqz ne abqz dignis sa-
 mentoru suspensione ex hac vita decedant ne
 post mortem subsidij et suffragij Cultu fru-
 dent, ne pia opera eorum testamentis profirip-
 tas differant, in qua via ea ipsa rei natura
 ad Patris liberis ita clara sunt ut alia pro-
 batione aut citate opus n sit. Hinc filij
 ad parentes curare post tenet, manere in se-
 lo n illi certu laut valde probris periculu
 salutis immineret. Ad Religionem sit ingressu
 tenet egredi et curare parentes, modo eoru
 necessitas Professione anteciperit, si a. necessitas
 post Professione evenerit et ea sit extrema
 tenet egredi petita prius licet n obtenta venia:
 veru si gravis sit illa, in qua ubiqz potuit vi-
 vere, non tenet quidem, pot in egredi, si supra
 nois remittat. Tenet a. semper serare habitum

et suffragij
 tenentur
 quomodo
 religione
 post mortem
 cultu fru-
 dent
 Tenet
 manere
 in se-
 lo
 illi
 certu
 laut
 valde
 probris
 periculu
 salutis
 immineret
 Ad
 Religionem
 sit
 ingressu
 tenet
 egredi
 et
 curare
 parentes
 modo
 eoru
 necessitas
 Professione
 anteciperit
 si
 a.
 necessitas
 post
 Professione
 evenerit
 et
 ea
 sit
 extrema
 tenet
 egredi
 petita
 prius
 licet
 n
 obtenta
 venia:
 veru
 si
 gravis
 sit
 illa,
 in
 qua
 ubiqz
 potuit
 vi-
 vere,
 non
 tenet
 quidem,
 pot
 in
 egredi,
 si
 supra
 nois
 remittat.
 Tenet
 a.
 semper
 serare
 habitum

Ita et si Petrus daret mi potestatem in vita sua et
lucet in mihi illud occidere; quia non est illi hanc
potestatem dare. Ita et si in extremis mortis peri-
culo versans mi remitteret obligationem caritatis
in proximum, tenerer in non obstante ista re-
missione sub peccato mortali illud occidere; quia me
ab obligatione ista non potest eximere, quantumvis
videat iuri suo velle vedere.

Ob. 3. Pars scriptura varijs in locis ab
Dei amore parentum ad ius et omnem derelictionem
procipit ergo filij non tenentur nec possunt religi-
one deserere. R. neg. consequat. Omnia in scrip-
tura loca regulanda sunt hac sententia. Matth. 10.
v. 37. Qui amat Patrem et Matrem plus quam me non est me dignus.
hoc sensu Deus in amore suo preferendus est omnibus nobis con-
iunctissimis in contingentiis peccati et casu salutis.
quod in succurrendo parentibus in rebus statutis
locum non habet. nam qui his succurrit Deus amat
et mandatis eius obtemperat.

Contra 2. Quia in odio malevolentia, et
gravi indignatione ac fessis in parentes aut
aliquo opere crudelis offendit peccat mortali.
Petri ex varijs scriptura locis ut Eccl. 21.
Quersu 17. Psal. 27. v. 16. Prov. 20. v. 20.
et 19. v. 26. et 23. v. 22. et 30. v. 17. C.
Unde omnes illi mortali delinquent, qui in pa-
rentes et odio et pravo sensu seruant, eis mortali

offant & de eorū malo gaudent & maledictio-
nib; contumelijs aut verbis iniurijs afficiunt &
in suas domos eos recipere nolunt, nisi forte
alibi ipsis provideant qui eos glementer sub-
sannant irrident & afficiant, alioquin duro
torvo aspectu aut alio quovis modo affligunt
& flagrant.

§. 2.

De Obedia filiorum ad
Parentes.

Canono 1. Tenent filij parentib; obedire in
omnib; iustis, iuris et honestis ad curā pa-
rentū parentib;. Pater ex varijs locis S. Spirit.
magis ad Galat. 6. v. 1. Filij obedite parentib;
ut in Domino; hoc q. ius est. Sunt a. pot-
estatis tria ad curā paternā pertinentia in qui-
b; filij tenent obedire

1. In ijs q. sunt de revere salubris et obser-
vantia mandatorū Dei, ut fil. pietis radimen-
ta addiscant, ubi tempore Missas audiant
2. In maā morū et honestatū ut si parentes
prohibeant aliquid conversationē inhonestā
ingressus aliuq; domus periculis
3. In ijs quo pertinent ad familiā Admi-
nistratō et disciplina domestica. ut fil. ubi
tempore domū redeant, ut n. vagentur, ut e. donec

ius regis n̄ disponant, alienando, donando pen-
dendo ut in domo personas superbas n̄ admitt-
ant. Et hinc sequitur
omnino 2. Omnis inobedientia, rebellis, glumacia
glia expressa mandata et precepta parentum
est peccatum mortale, nisi modo levitas aut indignitas
aut negligentia quoad fragilitatis hinc causet
Proverbia 13. Spiritus ad Rom. 1. Ubi inter peccata
mortalia quibus homo traditur in reprobum sensum ponitur
inobedientia ad parentes. Item 2. Timoth. 3. inter gra-
vissima peccata quae in fine mundi erunt eadem
inobedientia computatur, ut in novissimis diebus
erunt homines signos amantes, cupidi elati super-
bi, blasphemus, parentibus n̄ obedientibus idem
patet ex gravi supplicio quo filij inobedientes
percutiebantur. Genes 27. Quis glia expressa man-
data: nam agere laqueum glia voluntate et mo-
nita generalia n̄ e speciale peccatum glia obedi-
entia: aut grave si sit peccatum mortale. Ps. 103
fiat glia expressa obedientiam duplex erit peccata
1. In electione v. statq n̄ tenent filij obe-
dire parentibus inuito casu necitis parentum,
et alia circumstantia quo reddere electionem gra-
tia. In glia habendo et in matrimonio dicit saltem pe-
tere glia et glia, unde si obsequia casu glia

irascibilis et inflata parentum voluntate nubant
 merito molli sunt obnoxij si iniuste cogant aut
 geant: suadere aut dissuadere licet filios ad unum
 aliquid statum sua propria voluntate penant et
 ipsi parentes.

§. 3. *ty*

De Reverentia Filiorum ad Parentes.

Concto 1. Tribus fere modis gloria reverentia
 parentibus debita penari solet, verbis, signis,
 et defectu. Capitis: verbis irreveren-
 tia faciunt, qui durioribus asperis inurbanis
 inhonestis insidis aut iocis parentes p. presen-
 tes h. abscentes exipiunt. Signis, qui profan-
 aoribus gesturibus aut simulatis actibus illis
 illudunt. Defectu, qui illis in sua patria
 more n. asurgunt, locum n. cedunt, caput
 n. dispoerunt n. salubant, n. bene precant,
 unde sequitur.

Concto 2. Quinque verbis signis, et defectu
 parentibus grave irreverentia facit, penat merito.
 Pror. ex ipso precepto Decalogi et varijs script.
 Lois, ut Eccl. 1. 17. Prov. 20. v. 20. Quam
 a. filij suas hnt obligatos erga parentes ita
 suas hnt parentes erga filios unde fit

§. 4
Qua sit obligatio Parentum
ad filios

Contra §. Obligatio parentum ad filios consistit in
Cura Diligenti, providenti, iusta, econo-
mice et procuratae salutis. Capitulum: Dilectio
propter amorem qui omnem omnium affectionem rationem et
omnem primum appetitum emuldat, iustitia tunc debet
beneficentia et agere iniuriam proculcatione.
De quibus supra. Providentia iustitia ab ipso questione
obligat parentes, ne quovis tempore faciant libidi-
ni, ne uerant, facere, nociva mandant et bibant
unde abortus aut infirmos prolium sequantur, quod patres
ne sint crudelis in uoces, illas uocent, perueniant
ad menstruas aut gravidas auent aut ad donec
ad aetate robusta perueniant uicium amittit ali-
quod uita necesse procurant, ac denique quantum potest
provideant, ut etiam in futurum honeste uita statu
suo vivere ualeant. Quas complectitur doctrina
exemplum et correctionem. Doctrina instruat filios
in rebus fidei, mandatorum Dei, sacris et civilibus,
in honeste, morum, uirtutis ac ipsius omnia quae in hunc mundum
sunt necessaria. Exemplum opere potest parentum quod uoce
formet bonos pulchros mores. Corruptis denique disiectis
et reuocans emendet omnes filiorum errores et uicia.
Procurata salutis, in qua praecipue consistit cura et
sollicitudo parentum praecipue obligat parentes, ut quan-
tum potest provideant rebus suis de medijs necessarijs a salubribus.

Unde S. Aug. lib. 5. de Nupt. et Coniug. cap. 4.

principale coniugij finis ponit in ea in procreandis liberis, quod in salvandis. Quamvis igitur parentes mortui, qui ad id aut pravo usu filios suos prosequuntur, illis malevolent aut improvidentia necesse ad vitam educationem, institutionem salutem in sua gratia deficiunt. Unde Colliges

1. Non potest a Patre filium exheredari in eo inesse caritas, si etiam in defuncto non patris debet. Quod si et quod sint eae inesse consulendi sunt iuris periti, maxime ut pro varietate locorum varientur.

2. Patres etiam filios suos debere alimentata ex iure Canonico et civili etiam ex fructibus acquisitis et beneficiis Ecclesiarum, si aliunde deficiunt.

3. Truere Matrem filios et filias alere usque ad finem tertij anni, post trimum vero pertinere ad patrem.

4. Per Patrem et Matrem non debent intelligi proprios parentes, sed etiam consanguineos, coniuges et superiores quoscumque. Ad fratres et sorores, consanguineos et affines debet sibi amore, beneficentia et honore in sua gradus et ordine charitatis necessitatis et Legis. Coniuges affectu et bonitate conjugali, debitu matrimoniale, honore fidei, alimenta et necesse vitae. Proci, Praevi et qui superiores sunt in linea recta sive transversali, obligantur deficientibus parentibus in mediocri cura gerere filiosque minorum et nepotes, hi in gratia admodum amore, honore, obedientia et obsequio. Qui pupilli tenentur proportionate ad amorem

obediā et honorē erga suos tutores in ijs, qua tute-
la concernunt. tutores erga ad sollicitudinē et cu-
ra p̄sultorū tum in fide et moribz tum in bonis den-
p̄tialibz. Ceterū obligatio, maxime qua fidei as-
suetudo gignit est inter patres et filios quos susceper-
unt sive de fonte baptisimatis, sive de charitate ben-
ficia, sive de dōnis debent reverentiā, obsequiū
fidelē et obediā. egras dñi sub illis amplex, mer-
cedem et beneficē. Subditis Regibz, Principibz et
Magistratibz reverentiā, obediā, fidelitatem
et inflatū tribuat. illi v. suis subditis confecta-
tionē, pacē et benevolentiam seu eam beneficentiā.
Sacerdotibz curā animarū subditū dñi filijs sp̄tiales a-
more, reverentiā obediā in ijs, quos curā illa
spectant ac subsidium verū. illi v. filijs suis in-
ter, doctrinā et exemplū. Principibz deniqz tan-
quam Patribz obsequiū et lenemur exhibere ho-
norē et reverentiā, iuxta illud Levit. 19. v. 32.
Cura carnis capite confuge et honora personam
senis. Et ad Timoth. 5. v. 1. Seniore ac mira-
paveris, sicut obsequia ut patris. Et hanc de pre-
cepto 4.º sicut dicitur.

Sectio 5.ª
Præceptum Decalogi quintum
Non Occides.
Prohibet hoc præceptum quodcumqz nomen dñi corrumpere

le proximo illata iniuste l. id fiat directe inferendo
l. rubeo, consulendo, offentiendo l. alia quocumque
raae cooperando prociue v. homicidium, de quosid
§. i. nus

de Homicidio.

Conito §. Homicidium e sui generis aut alberighod
Causis. Dividit §. in voluntarium et involunta-
rium. hoc e quod a volute n procedit aut n n co-
nula. Illud quod deliberata volute comitibit.
et iterum subdividit in influd et in influd. Influd
e quod fit ex speciali Dei mandato l. lye pufi-
ca a Deo probata. Influd, de quo solo hui pr-
mo e cui nulla infla suffragat. Influd
et indiretud seu casuale. Influd e quod con-
sistit intentione expulsa inferendo mortu sibi aut
proximo l. perussione l. vulnerave, l. veneno,
l. malificio, l. absassignatu l. procurando ab-
alio l. impediendo generave et Indirectud et
Casuale e, quod casu fit et proter voluntate
operantis. Quod iterum subdividit in casuale purud
et casuale n purud, hoc e quod directe n e in-
tentud, aut aliqno modo et facte indirecte fit
voluntariud. Illud v. quod aut proter intenti-
one exent et nec directe nec indirecte volitud.
Ad homicidium iniustu revocatz et prohibetz hoc
precepto, ira, odio, invidia etc. et arguiz in-
terdu deliberatz consilij et prave voluntatis ad

videndum hinc in Peruffis vulnerabilis multitas
lormentis, inuencas, ou' deniq' violentia in-
infla que ex se l. ex iuramento, ad hinc inlegi-
du, l. in grave vito noumentu' vergit. l. v.
hinc oia clariora euadant. S.

Concl. 2. Nampud licet seipsum propria au-
toritate directe uideret. auctoritate v. publica
licet. P. pars 1. Omnis proprie dicta cuius
suisq' e' prohibita lege l. a' positiva quam
naturali. Primus est q' ex hoc ipso precepto et
alijs scriptura locis. secundus p. l. lumen na-
turae dicitur, re' perfectius aliter dominis
subiecta n' debere ei' subtrahi sine speciali
facultate: sed iura hinc e' dominis Dei per-
fectius subiecta: q' lumen nrae dicitur vlti-
m' e' subtrahenda dominis Dei sine speciali
facultate, et sequenter privata auctoritate n'
pote' quemquam seipsum uideret. P. pars 2.
Iuste damnatus ad mortem p' ipse veniend' ob-
latu' haurire, vulgus periculi infligere, sibi ve-
na' aperire ut sanguis effluat, inire se in ignem
sed hoc e' directe seipsum uideret: q' in maior
expresse dicitur a iudicia, Aragonis, Corduba
Ja Gamburino, Haunold. et alijs; sed illis e'
quia ex ipsa et auctoritate publica exhibuit, mar

sua necis. minor uisus ab ipsis Adversariis, et
 recte; quia adferunt oes quos ad dicendum in-
 onis requisita, nam talis ponit actionem, et qua
 non sequitur; et ponit eam libere. quia si non
 essent cogi non potest, et e tota causa pro
 aserbia sua accipimus. quis n. est b. partiali in-
 vas, quando ipse gladius pectori immergit, aut si
 bi uenit aperit. Ergo. Sed gloria

Ob. 1. Nonnulli. Tanti si in flumen aut
 in ignem coniecerunt aut alio modo perfidos inter-
 fecerunt; quod licet e perfidum propriam uolun-
 tate uiderent. R. quod ante reg. sequitur: som-
 ni n. perfidos uiderunt l. in infirmum. Si general.
 l. et innotas inuincibili; et denique quia morte
 subiecit pro fide Christiana et a tyrannos com-
 pulsus uisus, uisus morale estimat ab infidori-
 bus. Ob. 2. Mure seu Calucator iustis uindicta-
 tiva debet e distincta a reo; quia iustitia est
 ad aliud; quod res ipse non potest in seipso esse sequen-
 tiam iudicis. R. d. sing. Ans; mure seu execu-
 tor iustis uindictive principalis debet e di-
 stincta a reo, quod mure seu executor minus
 principalis, nego Ans et sequitur. Certe sequitur dan-
 natus ad Armentes l. melalla potenda. l. relegat
 in carcerem, ipse necis debet e executor iustis.
 Ob. 3. Superior l. esse patet inuincat potentia

flagellare an n ipse ~~sum~~ punit reg e et excenter
poene.

Objecto 3. Viuibilis e indirecta cooperari ad
propria morte. mis nonnuquam obligatim.
Præter pass s. A. Portiori. et ex Comlose pre-
cedenti. Deinde. qui indirecte cooperatur ad sua
morte propria se n ouidit, sed habet aliud ho-
nestu sine actioni sue profind, licet previ-
deat morte illi actioni esse amena. Unde
resolues x

1. Viuibilis e se arto vite periculo expo-
nere, ut quis eoadat aliud mortis genus con-
ge auribus, quod proxime inflat. Si viuibilis
e tibi casilire ex pro alta turri de flagran-
te arsi. prouides te morte arto periculum
ex casu. qui licet in hoc casu positive con-
curras ad propria morte, n tamen es inten-
dis, sed in cupis efugere grauiora ignis hor-
menta.

2. Viuibile pot te in arto mortis periculum con-
giere, ut tua morte victoria de hostibus conu-
res atq, ita redimas multorum aliorum morte et
seruitute. Tuo rase Clea dar s. Machab. 6
v. 46. Regiu elephantu in terfecit.

3. In naufragio potes alteri credere labu-
ca arrepta ut per ea eoadat licet tu arto sis
restituas in aquis.

4. Potes illi peregrinatio valde periculosa v. g.
 iter Hierosolymitanum perficere, et si forte a tur-
 cis occidatur, is quod spernat precibus precibus, et
 gressu prelaborum salutem.

5. Potes cum e morte temporalis eligere
 pro spirituali altera vita.

6. Potes miles statione sua periculosissima, si
 si deperdere, itaque suum corpus obycere ideo in
 Deo suum dicitur ad eam vitam conservanda.

7. Potes illi miles inire igne in pulvere
 mirabulum, ne navis, in qua e, occupetur ab
 hoste, licet verbum sit, se et oes alios faciosos
 ducentes. Hos oes et similes casus referant
 probati Auctores, scilicet, Symmannig, Adornis,
 Panke, Diana, Perhanus a S. Paulo et alij
 in quibus clare apparet, licet quandoq;
 profuturam, indirectam, cooperatorem ad propria
 morte, licet multi Auctores quoad plura, da-
 ta exple reclament, et grauius n. improbabili-
 ducant. Nunc de negativa cooperatorem sequen-
 tes casus subiungimus, servato in numeri superi-
 oris ordine. Scilicet

8. Potes regem ad morbum in adia subeunda san-
 naty abstineri a iuris clam allato, et si n. delecty.

9. Potes etiam agrorum rolle ubi medicinis valde

magnas pectus affantibus, & caentibus valde magnos
dolores et cruciatibus.

10. Potest abstinentiam abstinere à carnibus,
etiam videlicet herina ad vicia referre.

11. Potest religiose voluntarijs afflictionibus
v. g. ieiunijs, flagellationibus, ciliciorum gestationibus
laudabiliter uti. Neque frigora, calores, et
alia in genus incommoda, esse, praevideat
sentura inde vicia abbrevianda, ne religioni
sit necesse, aut valde utilis.

12. Invasus ab iniusto aggressore potest non
se defendere, ac permittere passivum offensam, si
quod ut ipse videtur alteri, nisi forte sit
miles stipendijs gaudens, tunc enim tenetur defen-
dere se et hosti pro vicibus respondere.

13. Potest captivus non fugere à carcere, et
si aperta sit ianua, tamen se morte multan-
dum.

Præterea contra pars altera: si quis in
causa fidei iuridice interrogatus, tenetur fate-
ri veridice, et si praevideat mortem sibi in-
ferendam. Neque si falsis deponat, et si
quis ex certo pacto obligatus sit alteri v. g.
miles tenetur pacem, aut principem cuius ar-
to vicia petiunt defendere. Imo docent Philo. Ba.

ri casu an quo aliquis seipsum accusare leniter affi-
 suat se morte puniendum: qd nonnunquam est obli-
 gatorum indigne proprie morti cooperari. ubi
 En notandum nunq. licere sibi mortem accelerare
 aut vitam notabiliter abbreviare ex auctoria ma-
 la et illicita. quia nemo Dominus est suae vitae,
 ut ea pro libitu, etiam per causas graves et ne-
 cias differere possit. Hinc grauer peccant, qui
 voluntatis sibi potiusq. excessu vitam sibi au-
 dunt. qui frequenti nimiaq. luxuria mor-
 tem sibi notabiliter accelerant et ponunt plebei
 nonnunq. in eiusmodi casibus accusari a gra-
 uiori delicto rari inadvertentes. Et qui-
 bus facile colliges

1. Nunc seipsum mutilare l. mutilare per-
 mittere ad offerendum vitam; quia in talica-
 su senectus adae presumptus confertur. Qui
 et Dominus vitae; unde homo spiritibus ab ead-
 ministrator et gubernator sui Corporis prae-
 senter agit postponens partem suam. hoc
 n. licitum est cuiuslibet administratori et sine
 expresso consensu Domini dicitur. Quare licet sibi
 et amputare manum in carcere ut solvas cali-
 nas et mortem evadas.

2. Nullum leniter permittere mutilare si offerat

nimium dolore aut magno defectu et deformitate
corpore; quia nemo obligatus assumere remedia
sua dura et extra ordinaria ad servanda va-
letudine aut vita; nisi persona bono temp-
ore valde necessaria.

3. Item licet seipsum l. aliud castrare
ob bono temporale l. spirituale dubitandum non
nulli: alij sublimiter asserunt, recte in et
corpe negat; quia in Canone primo Concilii
Nicensis et vigesimo secundo Patrum hoc habet: Li-
quis sibi ipsi virilia amputaverit, Clericus
non efficiatur, si quis non hominida est et inimicus
deo. Qui castratus verbis damnatus sane or-
castatus que ob eam sine temporale, sine spua-
le. Nemo vero. Quis e membrum suum, sicut
nee vite. Et in daretur casus, in quo aut
removendum est aut adhibenda castra, me-
lig ubiq; foret castrare seipsum, quod in pec-
catu consistit. Sed casus e plane meta-
physicus et impositus, quia quoniamque, id
est, l. a carne propria, l. a diabolo,
l. ab ipsi hostib; percussa, poterit per grad-
divina, q; presentibus nunq. dec. facile super-
ari.

Contra 4. Nunquid licet dicere occidere inno-
centes. Individe, licet. Pro pars prima ex
illis Exod. 23. v. 7. insons et iustus non occides.
Et ex rase: Quia nullus homo dominium habet
in vita alterius innocentis. Pro pars alte-
ra: in iuris nomina; innocentes saltem in-
dicere occidere, gravissimas damnas invehere
in tempore humana, ut patet ex ca-
libus sequentibus.

5. Si tyrannus quispiam decrevit perdere
et expungere urbem, in innocens que necare
cogitat, sibi tradat; pro Magistratus illum
periculo mortis exponere et tradere tyranno.
At si sponte nolit, etiam adigere, quia bo-
num iure prevalet privato unius persone etiam
innocentis. Non enim pro Magistratus cogere Vi-
ginti in se tyranno tradat violanda. quia
in hoc casu manifestus periti et glans peri-
culum est, in quod innocens Regis precipitatur non
pro nec debet.

6. Populus milites in bellis iustis cum vi-
cis subtrahere membra, lures, Monia, domas
tormentis impetere, et naves ab hostibus occu-
patas conremare, et nisi ibi sint complures inno-

entes. quia n̄ intenzibz mors innocentiū sed vi-
toria. Si etiam ponat milites relinquere suos comi-
tiones indefensos de vita periculantes, quō
iniquū hostiū est nimis validus ac fortis, nec
obligari ad arbore lemeralia.

23. Possit mater gravida, si obsequiū de
vita periculatū, sumere pharmacū ad q̄servandā
vitā, licet factū ut huius inanimatū, sed suffocan-
tes. Si infans iā sit animatū, q̄doverū ē.
Ego dico si verba sunt sit factū pro d̄tūca
vivū et ad baptisimū perventurū, si medicina
sumatū tenet. Mater ab ea abstinere, et
in periculo proprio vitā. quia d̄m̄ factū
verū in extrema nece spūali. Si nulla
sit eiusmodi spes aut certe dubiū an proles
viva edenda sit et tunc Mater sumere ne-
cessaria ad q̄servandā propria vitā. Contrariū
in sententiā, Mater sit. in nullo casu le-
nerij abstinere a pharmaco ob prole sua pro-
pabilitatem relinquit.

Contra 24. Quislibet cuiusvis occidere in-
iustū vitā sine aggressōe in modicā in-
culpata lūctōe. Quis: Vini vi repellere des
leges magis vici permittunt. Et Charitas verbe

ordinata vitas propria vitas ceteris paribus ee
preferenda aliena. Certè si non licet ferre-
ret via improbis ad querenda vitis sua flagitia.

§ 2. Unde Colliges

1. Nunc etiam occidere iniustum evasore bonorum
temporalium si illa sint magni momenti et alia
salvari non possunt; quia licet vis vi repellere ad
vitas servanda; go etiam ad servanda ea ini-
quitas vitas nequit existere. Quod etiam ad la-
ricos extenditur in n. et ipsi licet famula-
les suas ducij, miserrima sunt eorum vitas et
perpetuis depredeporibus expolita. N. omnia
recte damnata e ad Innocentio XI. Anno
1679. Die 2. Martij hec sententia num. 131. te-
gula occidere posse furem pro servanda vitas
aurij. 2. Nunc Nigij occidere iniustum
ad pudicitiam sue si clamando et alijs modis
illa salvare non possunt. Si etiam quella tandem
meret; qua impudico sibi genitali danti colaphum
infligit. quia revera iniuria accipit, si, ut
debet, e invita et non libidinosa hoc c. si-
mili modo afflicta et confusa ab, proba-
bit se gratum amari et ad fante ad alios si-
miles aut etiam graviores injuriis artus afficiat.

Quid talis percussio sit hinc ratiō correctionis fratris
et elemosina spiritualis. Sed illa quidem, quia libi-
dinosam admodum sui erroris: hanc s. quia per ani-
mā et audaciam illa defensione agnoscit forte
delictū suū et iudice salutari percussio iniquis a-
moribus nunquam remittet.

3. Maritus non licet occidere uxorem in ad-
ulterio deprehensā. Sed quia non licet signū vindic-
tare propria auctoritate; sed quia adultera si le-
thali vulnere percussa morietur, obesse salutis
iactura subest. Sed quia hoc proprio ab Alex-
andro VII. et Damasco non peccat maritus qui
dens propria auctoritate uxorem in adulterio de-
prehensā.

4. Quod tibi prevenire et occidere illum
quod suis proferre arma et captare omnia occasi-
one de occidendi. quia talis adversariis meritis en-
sethā quasi inchoare gub. aggressionis, ut
ceteri docent. Sed quia in hoc res multis
abusibus et obnoxia ob nimium amorem sui et
nullā vindictam cupiditatem, et latentē fraude
se infamat, inficit et hoc sentiat in proprio et
raissimū caput. Quamvis haec non huiusmodi.
634. Dicit, Tridenti, dū illi moraretur, abs-
tulit eā quendam, ut qui iure preventiois alium

occidit, eo quod audentibus Amicorum fide dignorum
 libens docere poterit se ab aduersariis huius die et
 loco ad nunc querendum. A reuera quiescit fuit,
 sed praesentis in iudicando et aduersariis pro-
 seducendo. Poles etiam ex sententia Card. de Lugo
 B. 10. n. 165 et aliorum preuenire et occidere
 illum, qui falsis calumniis et testibus conatus se
 per iudicium occidere. Sed et hoc in praxi du-
 rissimum est post decretum Alexandri VII. hanc
 propositam damnantis: licet interficere falsum
accusatore falsos testes ac etiam Iudicem a quo
iniuria veris innocens sententia, si alia via
innocens non potest damnum vitare.

5. Quibus et etiam occidere, in iudice iure
 proximi innocentis: quia bonum est suscipere pa-
 trocinium innocentis in periculo existentis. Un-
 de rite deducunt Doctores, in omnibus casibus
 in quibus nos ipsos et res nostras gloriā iniustum
 aggressore defendere possumus pro nos etiam eun-
 de iuri iustu occidendo si non alius aliquid iun-
 rendi modus.

6. Non licet tibi repercutere eum, qui depri-
 or percussit quidquid nonnulli in gratiam su-
 sistant: quia hoc repercutio a hoc rase iuste

defensio, sed vindicta, quae propria auctoritate pun-
nere non licet: nam defensio hinc moderamine iudic-
pata tutela non habet locum quando iniuria iam
plene est illata, sed tunc tantum, quando advesa-
rig est l. in proximo, l. in info actu inferen-
de iniuria efficitur. Et licet post aliquis iniuria
aggressoris occurrat, non tenetur, sed potest per-
mittere se occidi, si sit in statu gratiae, et sit per
sona reipublicae non necessaria.

§. 2. ³ d. 2

Bello et Duello.

Conclo s. Bellum est dispersio hostilis,
qua una Respublica contra aliam arma movet.
Proposita potestate illud induendi, causa ius-
titiae et intentionis retributione esse licetum
patet ex l. 3. et consensu P. Labrum
et sensu solius Cuius gratia Manicheos, et quosdam
Anabaptistas. Potestas v. belli induendi est
penes Respublicam liberam, nulli Superiori in tem-
poralibus subiectam, aut Supremo Principem,
in qua Respublica omnia sua potestatem transtulit.
Causa iusta belli est gravis iniuria Principum
eius subditis aut alijs rebus illata, alia via

irremediabilis. Potest. In bellis esse ubique iustum
 formatum, ut quod utraqz pars putat se habere
 Jus, non male, cum recipere non possit da-
 ri cura gloria ad idem. Intentio recta
 et finis honestus belli est pax, quies publica
 iniuste d'p'p'orū subvertitio in ad eoz ab ee
 debet ois pravus affectus v. g. odij, avaritie
 et immoderate cupiditatis proferendi impe-
 rij in ut v. milites partales civis militens
 sustinet quod n' habeat certitudinem, aut vehe-
 mentem presumptionem de iniustitia eoz, po-
 unt n. et debent presumere in tali casu
 bellum à Principe inditum esse iustum. Tenentz
 è gl'ia Principes solvere militibus iustum sti-
 pendium, ubi est d'v'as eis dare pecunias eo
 fine à Principe acceptas. alias obligantz
 ad restitutionem etiam ante ipsos milites, si sti-
 pendiorum usum possent subditos Principis.
 Corollario 2. In bello iusto licet interficere n'
 em hostes pugnantes, et resistentes, sed etiam n'
 resistentes si nocentes sint. et quidam etiam post
 victoriam si eoz occisio videatur esse necessaria ad mi-
 nutionem iniuriarum proheritarum adfuturas aver-
 tendas et ad legitimum periculum. Ratio est, quia in iusto fi-

nis sit licita, et in media ad illud per se ordinata sunt licita. Et licet innocentes per se et directe videri non possint in ex rei natura et in directe possunt bonis et libertate privari, quando hoc necesse est ad finem; quia quoad haec bona subsunt reipublicae, cuius pars quae ex sua rationabili potest hac ratione in suis membris puniri; quo etiam modo in praesentibus possunt bona innocenti usurpari, quando salutaribus et bonis nocentibus obtemperari debent. Exquiruntur haec bona et personae eorum innocentes.

Bona in bello capta si sint immobilis pertinent ad Principem, mobilis v. regulabilia sunt capiendi, ut sint dividenda iuxta consuetudinem in uno quoque exercitu et loco recepta.

Conclo 3. Quellus e ducum l. paucorum pugna ex conditis inita in periculo mortis aut gravis lesionis. Omnino est illicitus, siue fiat ad virum et roboris sustentationem, siue ad recessum, siue ad exploranda rei dubia veritatem, siue ad vindicanda injuria, siue ad defensionem honoris et fame. Ita vis et numerus

omnino verba. Habent n. in Conil. Frib. sep.
 45. c. ig. de Reform. hoc formalia: Reprehensibilis
duellorum usus, fabricante diabolo, introducitur,
ut uenta corporum morte, amara etm perni-
ciem lucret, ex Christiano orbe penitus exterminet.
 Et mox subdit poena in Dnos temporales, Princi-
 pes, Reges et Imperatores, qui Monarchia
 sine duellu in Terris suis tolerant, s. pro eo lo-
 cu concedunt. Novissime damnavit etm Alex-
 ander VII. hanc proposit: Vir equestris ad
duellu provocatus pot illud acceptare, ne dimi-
ditatis nota apud alios incurrat. Si quando-
 unqz acceptatio duelli videatur, ee licita, q
 n erit proprie dictu duellu. Tunc duellu n
 e, quando duo s. plures subita ira inflam-
 mati singulos gladijs aut Plojis mutuo impe-
 lunt, vulnerant, occidunt; quia n assigna-
 runt sibi ex consilio verbu locu, tempus
 Poena duellantibus decreta civiles sunt
 bonoru confiscatio, exiliu, aut etm suppliciu.
 Cetero v. privata sepultura in loco sacro, et ex-
 coicatio qua inveniunt n Im ipsi pugnales,
 sed etm consulentes, permittentes spectantes q

indignis, quod addo, quia qui ex improviso
in ovario sunt Spectatores nulli n mir-
runt dubia opinionem.

§. 3. lig

de

Abortu et oppresione prolis.

Conclo 3. Abortus est foetus ex utero
ejectus. Sive deinceps foetus sit animalis, sive in-
animalis. In animalis dicitur, quando necesse illi
aëre vitali infusus est, quod fit in masculis
à conceptionis die fere 40. in femellis a. 60. se-
cundum Medicos. Quam opinionem sequitur Galeni-
sententia Romana, ut habet Navarrus de Homi-
lib. quinq. Consiliorum. Fetus sentias esse, in-
quit Galenus, quod post 60. foetus pro animalis ha-
bendus sit, quia fit etiam ex masculis quod dicitur
40. animalis. In dubio credendum est esse marem
et presumitur esse animalis post 40. dies. Labe a.
abortus utitur tribus modis considerari. 1.º Si an-
te conceptum foetum ut mirum conceptus impediat,
et semen dissolvat, sive etiam ut mulier sterilis
reddat. 2.º Post conceptum, s. ante animalium foetum,

ut fil. impediat, eiq. animabilis et factus aut ey-
 iat, aut alio disparet. 3. Post aiatu^m in utero
 foetu. Primis et secundo modo procuras abor-
 tus est peccatu^m mortale, quia impedire directe
 gestione^m l. aiatione^m est contra naturam intentione^m
 et fine^m, estq. homicidium saltem privatu^m; quia
 est privatus vita humane in embione quod or-
 dinari^m nature cursu^m nec debet si non impe-
 dit. Tertio modo est formale homicidium et ad
 rati^m certa damnas salte^m, quoad poenam dam-
 ni. Unde ex isto homicidio incurrit, et in irri-
 caritas, n^o em ab ipso procurante, s^{ed} et ab alijs
 illis, qui hui^{us} rei cooperarunt, q^{ui}ntendo, mandan-
 do, inducendo, potionem conficiendo, illa^m propo-
 nendo, sive sit Mater, sive Anilla, medic^{us},
 pharmacopola, s^{ed} et ab alijs actu ipso se-
 quati, na^m reservat^{ur} actu exterior in actu. Et
 quamvis Sixtus V. in Bulla, q^{ui} indigit: *Exce-*
nalib: data Anno 1588. 4. Calendas Decemb. Pon-
 tificatus anno 7. declaraverit oes, q^{ui} perussioib^{us}, ve-
 nenis, medicamentis, potionibus, oneribus laboribus,
 mulieri pregnantis, impostis, l. alijs modis abortu^m
 seu foetus immutati, aiatu^m, sive maratu^m, foatu^m, l.

informis cœtionē prouenerit, l. uenena aut po-
liones, ne mulieres conigiant per se l. per aliud
propinauerint, l. q̄tūm profiterint, præter poenas
Iuris l̄ civilis quæ Cætur quouis mō latas,
quas innovat et auget, exoriantis late sententiæ
poenā hōi ipso incurrere, quæ Sanae Sedis Actus
immediate reservavit, præterquā in mortis
articulo derogando q̄tq̄ privilegij in gloriā
faventibus et in per Jubilæū gestis. Clericis v.
abortū prouocantibus impunitū priuacō usū
ad ordinis clericalis, beneficij, dignitatis, in
degradare et traditione in manus potestatis se-
cularis. Per Gregoriū XIV. in eig Summo-
re in Bulla, quæ incipit: Sedes Aplia: data
1591. huius rigor in aliquibus est moderatus. i.
Quod quilibet Sacerdos ab ordinario approbatus
et ad hoc speciatim deputatus, potest absolvere a
peccato abortus, et ab excommunicatione ibi imposita.
2. Quod si foetus n̄ fuit uiuus, l. si solum sit
datus periculum, l. remediū ad non conigiant
sterilitatemq̄ cadentem, n̄ incurrant poenā sta-
tute in Titulo V. Sed regulatim delictū per Ius
Canonium l. Conuil. Tit. Quoad alia in manet

aut e diverso, coniugata l. soluta in alterius
marito. hu. v. eiq. noie voluit Deq. oem illi
conubitu l. impudicitia prohibere. Numerand.
v. ab alijs impudicitia aut luxuria Spees
7. Fornicatio Simplex, Adulteriu, Rapru,
raptus, incestus, Sacrilegiu et peccatu gra
Natura: reliq. in dividit luxuria in has
duas solas species subalternas: Fornicatio
et peccatu gra naa. De quibz hie et nunc
agendu.

§. i.

de

Fornicatione.

Conclo. i. Fornicatio e copula in sua.
Dividit in fornicatione Simplem, Adulteriu,
Rapru, raptu, incestu, Sacrilegiu.

Fornicatio Simplex est concubitus in-
ordinatus et naturalis soluti in soluta. Est ex
sua natura peccatu mortis: quia non solum iure
positivo Divino, sed etiam naturali gravissime e
prohibita gra quosda gentiles, Durandu,
aliiq. in hoc parit Christianos, qui docuerunt
hanc sententiam ab Innocentio XI. damnata: La

clarū videtur, fornicatōe secundū se nullā invid-
vere matiam et solū esse malam quia interdi-
ta est, ut gloriū omni rati dissonū videatur.

Sed potius turpissima haec a se rati est
dissona, quia si promissive quilibet in qua-
libet commiseret, maximus sequeretur abusus
corporū, inicitudo natalium patrum, proli-
quoad educationem, ac paternorum donorum l. bo-
norū punctione, defluctibus in dno et alia
eiusmodi gravissima mala hinc nata. lumen
natae dilata, sufficienter impediri n̄ potuis-
set, nisi Deus in auctor Nature omnem
copulā in sua per naturā differentia
adeo, n̄ solum per legē positivā, et arbitra-
riā graviter prohibuisset.

Adulterium est, concubitus illius con-
jugati in aliena. Et peccatum mortale multo
gravis fornicatione simpliciter. Superat id n. dif-
fereū sententia in iustis l. simpliciter si unus
em l. dupliis Paris, si uterq. complex ma-
rimonis sit in iustis l. sine. neq. p̄ hoc in-
iustia evitari, et n̄ persona laesa, consentiat.
quia sunt gloriā matrimonialis n̄ p̄ per g-

trahentibus mutuo consensu d'ipolui, ita neqz
et persona gliaheas epiauditer sedere Jure
suo ad prohibenda copula extra matrimonium.
Cm. Deco Innocent. XI. vetuit hanc propo-
sitione: Copula cu. conjugata, consentiente
marito n. e. adulterium, aduqz. iustis in
Confessione dicere se ee fornicatum.

STUPRUM est defloratio seu corruptio
Virginis glia ipsius libera voluntate. Est
peccatu mortale, et superaddit fornicatio
singulii diffina iniurie corporalis per vio-
lenta ablatione virginis feminee. Quod
licet potuit de femina Virgine illegit, pro-
pationate in etm diu potest de Virgine
Vio; quia si talis violentia, fraude, dolis q-
da libera voltem sua cogat, l. vehementer
inducat, virginem sua illuibu concubitu
violare, n. ming e. peccm et hbt vera rason
Pupri. RAPTUS est violenta abductio
personae ex uno loco in aliu in ordine ad
commodicie eius abusu. Est peccm mortale
et glinet dupluem malitia, una glia casti-
tate, altera glia iustiam, quia per raptu fil

iniuria personae, q. per vim abducat, l. ijs quoru
custodia compta est. Non requiritur hic, ut re-
ipso quibus sequatur, s. sufficit, ut eo fine rap-
ta. abducat. Si ad eum finem s. ad redigen-
da servitutem diuili plagru.

Incestus est carnalis coniunctio in consan-
guinea l. affine intra gradus prohibitos. Est
peccatum mortale gravissimum, adijciturq. luyu-
ria diffusa aliuic impietatis l. irreverentia
sanguinis ut vocant, quando fil. luxuria com-
mittit, ut persona sanguine aut affinitate iuncta
in gradibus l. iure nae prohibitis ubi est
primus gradus consanguinitatis in linea recta l.
iure positivo prohibitis, qui probat. s. oppo-
sita in patria et in valde probat. species
diversam et in confessione exprimentia matia
in actu referuntur ita ut alia sit quando
in affine, et iteru alia quando committi-
tur in sanguine in gradu iure nae dirimen-
te Matrimonii, et alia in dirimente iure
positivo, ac deniq. alia quando perpetra-
tur cum quibus cognate quali; qui impiorie
dilige inestus, sicut et in quando committitur

ita reg.
Dere Jus
maxima
hanc pios.
confessio
affinit in
in corrupt.
l. i. Et
it foramen
alio per vi.
miles. Jus
ligat, pro
de Regis
ade, soliq.
l. vchante
in consangu
vera non
adhibet
vone ad
alio mortu
ad glia l. i.
per regu sit

non cognato per adoptione per adoptione. Ma-
trimoniū dirimentē, nā inestus est tali cog-
nitione utq; est p̄tem gl'ra castitate et reli-
gione.

Sacrilegium est peccatū carnis sive
conubitiū illicitū ab utroq; p. utroq; p̄san-
diū solenni voto castitatis adstrictis. Est peccatū
morte et p̄peratū dicitur luxuria violatū religio-
nis, rāce v̄dēli iuramenti, p. iuramenti, p. loci sacri,
quando is per pollutū volutariū ac notoria profana-
tū et cōtūmā. Si quis gl'ra volū p̄m̄tē castitatis
p̄m̄tē mortis, n̄ committit proprie dicitur sacrilegiū
quia; est p̄ tale v̄dēli p̄m̄tē obligatū n̄ p̄m̄tē
Deo conferatū, in Confessione t̄ illa circumstantia
Voti erit exprimenda, quia ē specialis materia, con-
stitutens speciale p̄m̄tē gl'ra votū et p̄m̄tē p̄m̄tē
dū p̄m̄tē tabula. Gl'ra licet canonici et Clerici
Simplicis, id ē, Majoribus ordinibus n̄ insigniti, p̄-
vientes Cūlis vi muneris p̄m̄tē Personae Cūlis
cōm̄tē p̄m̄tē carnis n̄ reputantur sacrilegiū; quia
ut tales nullo voto s̄t adstricti. Est a. sacrilegiū
de illud, quod oras Confessionis ad inhonestatē
p̄m̄tē. quod exprimit Gregorius XV. in Bulla. Un-
versis Dominiis grāgis: data Romae anno 1623. his
verbis: Qui ad inhonestū h̄m̄tē inter se, h̄m̄tē ad alijs

quomodolibet perpetranda in actu Sacramenti confessionis, sive
 antea, s. post immediate, seu occasione l. prelatu confessionis
 huiusmodi, et confessionis n. penta, sive extra occasi
 Confessionis in Confessionario, aut in loco quocumque,
 ubi Confessiones Sacramentalis audiuntur, seu ad Confessione
 audientiam clerici, simulantes ibidem confessiones au-
 dire, sollicitare, l. procare tentaverint, aut in eis illi-
 citos et inhonestos sermones, sive tractatus huerint in
 officio sacre inquisitionis, ut infra puniantur. Per-
 stringit a. inferis gravitas poenas illis imponendas
 et tang. hereticos tractandos declarat, vultq. adie-
 dium sustinere lesivum singulare adiunctis p. sumptibus
 et indebitis nonnullis. Insuper mandat Confessarijs,
 ut poenitentes, quos noverint ab alijs sollicita-
 tos, moneant de obligatione denunciandi solli-
 citatores ordinarijs, sive inquisitoribus. Quod
 in Confessarijs absq. ulla refera ad confessione
 l. adhibe in Confessione, ob sola familiaritatem
 aut aliud ob caas extra omnem rationem confessionis
 aut confessionalis, ex fragilitate, ut filia Con-
 fessionis peccat, sacrilegium n. est ex parte mu-
 tieris, nec ista circumstantia excludi de, arbi-
 trariis Marchantibus in suo tribunali cu modernis Titus.

§. 2. deus

Peccato ^{de} luxuria ^{6?} gratia.
 Concl. 1. Intra gratia nam est actus libidinis

quo quis ordinari vasis, A medijs ad generandam a
naa influlubis glia naa abulib; t. inordinatis
ulib; ut libidini satisfaciunt. Dividit in 4.
Species: In bestialitatem, Sodomiam, Mollitiam, et Co-
pula, sicuti modo videbitur.

Bestialitas est effusio seminis in bestia, sive id
fiat passive sive active, et in quovis vase;
Tunc vocatur etiam commixtio in diabolo se hunc
fingente, que ob formalem contemptum Dei Am. Savi-
legi sicut gloriis; quia e dicitur cooperas ad arti-
onem que cognoscitur a diabolo et intenta in
formalem contemptum ac odium Dei.

Sodomia est effusio seminis in vase a naa
ad generandam non ordinato. Quoniam et quia horren-
dum sit hoc peccatum, efflat ex punitione sodomitarum
a quibus nomen accepit, qui ad una in civita-
lib; suis igne delicti sunt absumpti. Alia e im-
perfecta, qua servato debito sexu, non servato de-
bitu vas. Alia perfecta, qua ex affectu ad in-
debitu sexu vir conumbit in viri semina in
femina. Permissior seu imperfecta potius peccato So-
domie statuitur non videtur, sed posterior et perfecta.

Mollities que alias vocatur pollutio et ab
Apto immunditia est libidinosa et volutaria se-
minis provocas et effusio extra vas naturale. Est
ex natura sua peccatum mortale. Ubi breviter no-

§. 3. 4°
 De Spectibus, colloquijs
 et tactibus impu-

dicis

Contra J. Nihil, auditus et tactus inhonestus
 quod peius mortalis, et iure, nae prohibitas
 in specialis neccitas, l. alia ratabilis causas eos
 excuset. Probr. J. Deus fornicat et peccat
 gloria nae n. sufficienter impeditur, in
 eas actiones reddidit illiud, q. pro
 ad illa disponunt: sed actiones quo a reru
 ming honestaru visu, auditu et tactu elin
 q. ad fornicat and peccat gloria natura proxi
 me disponunt: q. Probr. 2. Appus impudice
 qui ad libidine in se l. in alio evitanda dirigis,
 qualis e vis ille, qui adhibet, in ordine ad
 representanda l. hanc copula carnal l. ad
 evitanda delicta venerea, que in commo
 none spirituum generat: servientiu in partib
 verandis conflict: sed talis aspery e peccat mor
 tale propter sine morte peccatibus, nem
 pe fornicat, l. voluptate illa commo par
 tis, q. fact e inhoata fornicat l. peccat y

lucris delectatis ex alterius verbis inhonestis
aut cariblenis in auro et corpore exsurgens
lang. finis intendit, l. proximè eius periculi
timeat, l. altari ad huiusmodi sermones ad
tali periculo terrendos animi addit. Solutio
a hoc fine, periculo et scandalo, si in
iustitia l. ex delectatione caritatis multum l.
legit. Te verborum et modi proponendian
res probent, l. rifu huius posterioris, l.
a. prioris delectationis indicium edit, post
in veniale committit plures. It. quod unum.
Credita frequentis ad lucrum finem, aut gra
ve periculum aut proxi scandalum, pro
sertim inter iuvenes ad turpia prorsus
l. coram divorsis sexu intervenire, quod unum
et singula ab eis: Unde alterutro eorum
interveniente id sub gravi culpa tenet
aliquis l. turpi loquis alijs, pmiliby re
gg, si fieri potest se turbare, l. sermonem
divertere aut impedire. Idem multo ma
gis dicendum est, quando tu ipse talia lo
queris, cantas, scribis, exhibes aut penitus
representas, que ordinarie sine aliorum specialis
iudicio fieri non possunt.

De factu eadē fere, quō de visu et auditu
 dicta sunt, sed in maiori cautela egeri deb.
 quia ea, quae sensuum gubernandis functiones illi-
 citas reddunt, nempe finis inhonestas, l. tur-
 pis delectatio periculi, potius in tactu
 reperitur. Flays licet opulas ac amplius
 honesti in signū amicitiae, et inter sponsos
 etiam in signū maioris charitatis iuxta morem
 patria praestiti, per se loquendo culpa ve-
 nit, et tactu etiam partium venerandarū ex
 nece illis medendi, sciendi, mundandi
 ab eis puto excusentur, non obstante involun-
 tariae pollutioe periculo, modo absit pe-
 riculum inferni in illa generis: et licet
 generatio ex levitate l. curiositate urina vena-
 das partes viri aalis aut proprii corporis
 absque delectatione de veneris, aut pollutioe
 periculo l. glande, praestita, l. urina par-
 tes alieni corporis, per se loquendo veniale
 culpa non evadit, quia regulis ad exhiben-
 dos carnales motus insufficientis: propter de-
 peritum motu est, quando huiusmodi actiones
 fiunt ex intentione fornicationis, pollutioe l.

delectationis q̄ commode fuerint in partibus
genitalibus provenientis s̄. in probib. et q̄
necesse periculo ofensus, q̄taentibus aut de-
lectationis et̄ in mentalis. Imo, quia
ofensula amplius, precipue v. lary par-
tibus et̄ n̄ verendari, sed molliū v. g. u-
berū n̄ propter sola sensibile delectatōe,
et̄ n̄ precise propter predictos honestos fi-
nes profecti in corpore alterius sexus,
s̄. persone periculose naturę plerumq̄
sunt quæsi, s̄. proximē diffionunt ad
aliqua delectatōe venerē, ideo et̄ illos
coris et̄ vera sentias à parte mortis n̄
cusat, profectim quando eiusmodi actus,
ut salas requirunt aliquandiu ḡtinant,
aut frequentant, s̄. quando illos quæsi
aut difpos raabile providet. Unde ḡhar-
m̄ docere sub excoicacōe summi Pontifici
reservatę prohibuit Alexander VII. dan-
nans Proposicōe hanc: Est probib. opinio,
quod dicit, et̄ in veniale ofensula habitus
ob delectatōe carnalis et̄ sensibile, q̄ q̄ of-

culis oritur, seculis periculis quibusque ulteriores
 et pollucio. Et hoc a. colligitur eos dicitur quos
 alter sine culpa nequit exierit, alij eade
 nemini potest in se exercendos admittere.

Contra 2. Actiones proinde sensum ex-
 teriorum coniugibus sunt licite, l. mulier, l.
 civilibus etiam in suo corpore, etiam ad copulam
 coniugalem non referantur, modo periculum pollu-
 tionis afficit. Propter: Cui licet est finis,
 illi licet etiam medium ex natura sua ordina-
 tum ad tale finem: sed coniugibus licet copu-
 la matrimonialis est actiones sensum ex-
 tra sua sunt ordinatae ad illius exsecuti-
 onem procurandam l. promovendam, etiam per
 actuali intentione ad illam non referantur,
 et finis non subiungatur. Confirmatur: Fi-
 nis matrimonij non est Generatio prolis sed
 etiam sedatio cupiditatis: atque iste potest obti-
 neri per solos appetitus et carnes sine act-
 uali copula: quod per se loquendo coniu-
 gibus licet: tunc si quis per excessum in
 obiecto per se illis illicito, solum est culpa
 venialis, sicut nimium studium voluptatis in
 vicio est potius: proinde sola est inutilis effu-

his seminis extra fas debitum ipsis e sub morte
prohibita, et nisi copula quoad modum absp
polluitur in periculo, etiam etiam n recte per
agatur, modo recte peragatur quoad substan
tia, ut semen n extra vas debitum paratur
a quo ordinari sub morte n tenent ab
stinere tempore puerperij, conceptionis, gly
us mensuris, l. alio quovis tempore, per
se loquendo; quia periculum proli. quipien
do imminens rari sanitis, l. nullus, l.
inertus e: unde propter illud quing
nre suo privari non dnt, quibus alias
loque magis periculum imminenti
mineret.

Sectio 7. ma.

Præceptum Decalogi 7. Non
furtum facies.

Prohibet hoc præcepto n in iniustas
rei alienas auertere, detentis, usurpa
tis, sed etiam iniuste, aliterq. damni illatis.
Quo quo ut emulcatiq. cognoscimus ipsi
us Iuris ac Justit. principia erunt q
fiducanda. Cuare sit

iudicio convenire personam, & mi obligat, ad aliquid prostandum. & a. immediate re ipsa prosequi. Mixtum est, ut cuius pro immediate re ipsa prosequi et personam in iudicio convenire. Et iuxta hanc ultimam Pius divisionem actiones, que ponuntur in iudicio, sunt triplices, reales scilicet, personales et mixte.

Contractus. Iustitia est virtus ad alterum cuius actiones et obligat partes, et generant in altero obligatorem gratum actionis. Dividitur in legales, vindicativas, distributivas, commutativas, et Economias. Legalis est virtus specialis, que inclinatur voluntatem ad procurandum bonum communi ex motivo honesto et in tali procurare reluctat. Vindicativa est inclinatur superiorum ad subditum debita et digna poena pro delictis puniendum. Distributiva est virtus circa divisionem commodorum et onerum communi inter membra civitatis spectata ratione ac proportione meritorum. Commutativa que tribuit cuiusque suum sine respectu ad dignitatem et merita personarum. Et maxime reperitur in Contractibus. Economias

ca, q^{ue} versat^{ur} circa bonu^m alicui^{us} familia^m par-
 ticularem procurand^{am}. Et d^{icitur} ab inter Galu^m et
 filiu^m v^{erum} et v^{erum}, Q^{uod} et p^{ro}u^{er}. V^{erum} hoc
 d^{icitur} n^{on} est uniu^{er}sas alijs, q^{uod} partib^{us} va-
 re defuit, et sola iustia commutativa
 proprie partuipat^{ur} rade^m iustie ut que so-
 la fundat^{ur} in iure siue de re se^{mp}te sumpt^{is}
 cui^{us} violat^{ur} importet obligat^{ur} restituend^{am};
 ten^{er} per quod quis alicui obligat^{ur} ex sole q^{uod}
 beneplacito. Et per hoc iustia commutativa
 iⁿ parte et p^{ar}te d^{icitur} differ^{re} a iustia distri-
 butiva, quod illa sit. respiciat^{ur}. Ius pro-
 prie d^{icitur} et fundans obligat^{ur} restituend^{am};
 hoc v^{erum} et B. Et quib^{us} fa^{ci}le colliges

3. Iustia commutativa ab aliquo
 reite defini^{ri} in hunc modu^m: est q^{uod} estans et
 perpetua voluntas Ius suu^m cui^{us} tribu-
 endi.

4. Non est aut^{em} iustia distributiva
 sed p^{ar}te q^{uod} et favoris^{is} persona^m extra-
 nea q^{uod} n^{on} est pars cortis ad aliquod officiu^m
 assumat^{ur}. quia hoc nullu^m habet ius, nec
 tale quide^m sumpt^{is} ad tale officiu^m obli-
 gend^{um} in corte, cui^{us} membru^m n^{on} est.

obligat^{ur} ad al-
 de re iustie
 commutativa
 iustie
 ad Galu^m
 et filiu^m
 v^{erum} et v^{erum}
 q^{uod} partib^{us}
 va-
 re defuit
 et sola iustia
 commutativa
 proprie partuipat^{ur}
 rade^m iustie
 ut que so-
 la fundat^{ur}
 in iure siue
 de re se^{mp}te
 sumpt^{is}
 cui^{us} violat^{ur}
 importet
 obligat^{ur}
 restituend^{am};
 ten^{er} per
 quod quis
 alicui
 obligat^{ur}
 ex sole
 q^{uod}
 beneplacito.
 Et per hoc
 iustia
 commutativa
 iⁿ parte
 et p^{ar}te
 d^{icitur}
 differ^{re}
 a iustia
 distri-
 butiva,
 quod illa
 sit.
 respiciat^{ur}.
 Ius pro-
 prie
 d^{icitur}
 et fundans
 obligat^{ur}
 restituend^{am};
 hoc v^{erum}
 et B.
 Et quib^{us}
 fa^{ci}le
 colliges

3. Distributione eorum onerum et gravaminum
et alij in ista partim distributive partim
commutative: distributive quidem quatenus
distributio onerum eorum ordinata in bonum
eorum et observata proportio Geometrica
inter partes eorum. Commutative v. qua-
tenus onerum eorum distributio ita debet fieri,
ut nemo gravetur ultra suas vires, et fa-
cultates, v. g. ne civis qui in hunc annum
florenos cogatur ex ea Summa in tributu
dare centum florenos, ubi alij qui habent mille
florenos. hoc n. si fuerit, caderet in ista
commutativa et induceret obligas re-
stituendi, ut recte Card. de Lugo. Haunol.
et alij. Quod diligenter observandum e-
st a Confessarijs Principum Magistratibus et
quoruncumque Superiorum.

4. Partem in ista distributive oppo-
sitam et vitiosam acceptione personarum. Quis:
Vitiata: et n. est acceptio personarum e ma-
ca et vitiosa sed ea in qua albei tribus
officiis seu bonis quodcumque n. ob illius merita

sed quia est consanguineus, amicus in relictis
interd. et neglectis alijs quibus ob merita la-
le officium sine bono debebat.

5. Pecare morbo et quid est gloria iustitia
commutativa Principis l. Magistratus illud
qui accipit officium aut dignitatem a coite gu-
bernandi eo pacto ut officia minora reipub.
n in dignioribus conferat, conferendo ea
minis dignis quia pactum induit infri-
gorosum inter partes gloriabentes. Hinc rube
damnavit Innocent. XI. hanc proposu-
erunt Conil. frid. Cos rebus alienis concantes
morbo pecare, qui in quos digniores et
Cute magis utiles infri indicaverint ad
Culas promovent. Conil. l. primis videtur per
hoc digniores n aliud signare velle ni
dignitatem eligendorum, sumptis corporatis
pro positus; l. secundis Conitissae minis
propria ponit dignitates ut excludat in-
dignos, n v. dignos l. dandum loquitur de-
tus quando fit commensus

Conito S. Commune ius live legitima faul.

grammatica
hinc parlin
quibus
in bono
Gesultus
mido v. qua
debet pa
vires, et pe
non anhu
in hieba
on non mill
nich infia
obligas re.
ego. Augol.
sonat e
llatitud
hinc orga
onatu
sonat e
alibi dicit
et illi mien

ius obtinendi actionem aliquam l. omnium illig.
Sive, ut alij definiunt: e potestas legitima
gubernandi, l. disponendi aliquid de re tanq.
sua. *Subdividit.*

i. In Dominio proprietatis et Jurisdictionis.
Dominio proprietatis e ius obtinendi aliquid
actionem l. actionis omnium seculum potestate
gubernativa aliquid. *Subdividit in*
Plenum seu perfectum et n plenum seu imperfe-
ctum. Dominium plenum e ius perfecte dispo-
nendi de re n lege prohibeatur, adeoqz
dominium plenum ad rei proprietatem et co-
moda inde emanantia simul includit.

Non plenum e quando unus habet proprietatem
et alij commodum seu usufructum eius-
dem rei. Et hoc dominium n plenum e iterum dup-
lex: Directum scilicet et utile. Directum e quan-
do quis habet rei proprietatem n usufructum.
Utale ius habet unus respu rei tradita in
Stipulum, Emphyteusim, usufructum. Utale
e, quando quis habet sola commoditate et usufructum
rei, ut precararius, emphyteuta, usufructu-
arius. Dominium Jurisdictionis est pars sive
legitima facultas alios gubernandi. Et

dividit in Divinam et Humanam. Humanam
 subdividit in Civile et Civile seu secula-
 re aut Politicum. Et hoc ultimum rursus sub-
 dividit in In Merum et Mixtum. Merum e-
 potestas, seu Jus gladii animadvertendi in
 lauderosos. Mixtum e- simplex Jurisdictionis
 potestas in amicos aliquamvis iure exercendi.
 2. In altum seu Superius, et Baxum seu
 Inferius. Altum e- quod habet supremam Prin-
 cipem l. Respubl. Superiorem non agnoscentem.
 Baxum e- quod habet inferiores et immedi-
 ati Magistratus. Inno San-Gallen. Co-
 cent. q. 1. d. 2. pag. 379. Quilibet civis
 hinc domini Baxum in bona sua, et quem-
 libet legitimum Magistratum hinc domini
 altum in eadem bona, eo quod casu gigni-
 gere possit in quibus supremam Principem l.
 Respubl. pro illa bona pro sui salute, potest
 vendicare atque ad certos usus applicare.
 Genus Baxum altum subdividit in Demo-
 craticam, in qua suprema potestas e- penes
 cunctos. Aristocraticam, in qua eadem potestas

est penes Magnates. Et Monarchia in qua
tota potestas est penes unum.

Coniecto 2. Subiectum Domini est ois et
sola, nam illertualis: p[ro]p[ri]e illud de et
solum et capax domini, cui competit facultas
disponendi pro libitu de re sua: sed hoc ois
et soli nam illertuali competit, quia ois
et sola hoc illertualis habet libertem pro-
p[ri]e dicitur quae e[st] ratio domini, de qua
sullulat ius disponendi de reb[us] suis: ergo
hinc dominum competit in primis

3. Deus qui h[ab]et summum et perfectum domi-
nium in ois creaturas: p[ro]indeq[ue] de oib[us] li-
bertim prout i[st]i placuerit sine cuiusq[ue] in-
iuria disponere p[otes]t.

4. Christus qua homo, fuit n[on] uerq[ue] rex ac
D[omi]nus totiq[ue] mundi. Et in temporalib[us] qua
sp[irit]ualib[us] n[on] quid[em] in actu secundo, seu quoad
actualem dominium administrare, sed in actu
primis seu quoad D[omi]nium et potestatem qua[m] a
Patre coelesti accepit. ut ex varijs scripturis
loco sumari p[otes]t q[ui]a abulens. Bellarminus
alijsq[ue] n[on] improbare dispentientes.

3. Angelj, qui habent dominium proprie dictum
in alijs suis liberis & proinde habent etiam specialia
iura seu dominia in creaturas quasdam creaturas.
vide San-Gallens. pag. 411.

4. Homines qui habent dominium s. In opera-
tiones suas liberas. 2. In his suis, nobiles ac
virtutes morales, imo et in supernales ac in-
fusas in specialj lege, illorum usus prohibeant.

3. Ant etiam dominium radicale in oes res
sublunares v. g. silvas agros, montes, bru-
ta & iuxta illud Genes. 1. A profis pisci-
bus maris volatilibus caeli & bestijs terre.
Sicut dominium radicale id e. capacitatem ad
dicitas res possidendas si legitimis modo ad
eos pervenerint. 4. Sua fama ac honoris,
quia fama ac honore per proprios labores
acquirunt: Unde et ad n. minus ac bona
temporalia possunt ultra illig. univrsim pro-
dugere, Imo in varijs casibus potes deignari in
famam sine oi. peccato s. ad hui. humiliat
s. ad vivendas dentas superbie, s. ad re-
tend. Conviu. s. ad manifestanda bonita-
Dei, qua rase s. Aug. alijs sua peccata etiam
gravia orbi patefieri. Infamare in seipso

hinc or casu e partem veniale, restat n. et
aut prodigalibus, sicut in multis dispensas pe-
cuniarum. Patres a. alijs Superiores pro-
prium Religiosj, ponant seipos infamando
mortali peccare, quia ex hoc subditis suis
grave nocumentum potest auferere. S. H. n. b.
Dominum utile pro vita ac membrum n
in Dominum plerum. Unde occidens aut mu-
tilans alterum, aut impediens ne actiones suas
exerceat, facit illi iniuriam; deinde ad
restitutionem in infra eam pulsus.

S. Religiosi in eo exceptis Capucinis
et minoribus de Observantia. Est eorum q-
tra nonnullos distinctantes, eorum de-
ligiosa tunc sola ad ministracoe bonorum do-
minum v. qd Chrii pertinere. Sed pro nra
sententia s. no ex Concl. Sid. Sep. 25 cap. 3. de
regularibus ubi hoc habet: comedit Para Synod
orby mortuis et donibus ea virorum qua mulier
et mendicantibus, exceptis donibus S. S. Fran-
cisci Capucinorum et eorum, qui maiores de obser-
vantia vocantur, ut deinceps bona immobilia
s. consequenter mobilia. seis possideri liceat.

Unde si subsumo: atq; administrator n̄ d̄ propria
 possidere bona, q̄ administrat: ergo Religiosi in
 eis n̄ sunt q̄ Administratores ut vult Na-
 varro et Major, sed verj d̄i bonoru, quie
 possident. Preter e. Ruae: si Religiosi in eis
 n̄ sunt capaces domini; h̄ hoc proveniret ex vo-
 lo paupertatis, t̄ ex alia aliqua lege reddente
 eos inhabiles ad dominiu. n̄ ex aliqua lege.
 n̄ lex in generalit̄ e in consil. Jid. n̄ ex
 voto paupertatis, quia advertit̄ intentio n̄
 e, nec ee pot̄ obligandi iur̄em sed em seip̄os
 lang. personas privatas. Religiosi v̄ in par-
 ticulari n̄ sunt capaces ulliq; domini reru
 temporalium, id e, bonoru fortune ad mo-
 bilium quib; immobilium. Ita oes Catholici
 Doctores, it̄gentes In voce Religiosoru eos po-
 t̄, qui solemniter professi sunt n̄ a. eos,
 qui em simplicia vota emittunt, quales s̄
 Religiosi Societatis Jesu post absolutu Car-
 13 Novitiary: sunt In capaces domini bono-
 ru ac Futuru qualium t̄. quasi sp̄ualium qualium
 sunt ius eligendi, ius manendi in tali ordine
 ac Manendi, ius petendi et accipiendi alimen-
 ta, vestes, aliays reria v̄. H̄nt proterea

Pus et dominus in alijs suis naves ad inbetanos
ut sunt illigere velle, meminisse, quod pater
nos, ut sunt videre, audire, loqui, comedere
dormire, et ut proinde eluendo tales alijs n
pueant glia pauperum sed potig glia obedia.

6. Clerici et religiosi: ubi in aduertendum
horum bona ee varia. 1. Patrimonialis, q
illis obveniunt ex hereditate, successione,
usufructu, gharatu, labore, donae, ali-
ave cas profana. 2. Quasi Patrimonialis
qua acquiruntur in cas ex profana industria
l. officio sed et in ex industria spual. et funebri-
onibz extraordinarijs, ut ex Miseri voluio
Universarijs, Comuonibz Funebribz. 3. Par-
ticularia q Clericis ex redditibz beneficia-
libz moderatis vivendo sibi comparat. 4.
Beneficialia, que ad sustentand digne
sunt deputata alijs acquiruntur ex stabili-
bz et ordinarijs redditibz, fundacionibz
beneficiorum. 5. Tutela, l. ad fabricam
l. ad vasa et ornamenta, l. ad infimos
curandos alijsve similes cas deputata st.
Sunt igitur Clerici et religiosi. Un bonum Pa-
rimonialis quasi Patrimonialis, Partimoni-

aliud et Beneficialium eodem eorum, q̄ congrua susten-
 tione sunt superflua. De n. in Concl. Sid. Sep.
 24. c. de reform. absentibus beneficiis per tri-
 mestre n̄ facere fructus suos: q̄ a gratis profus
 beneficiis profens facit fructus suos adeos e
 usq̄ eorum. Alias etiam deberent Clerico-
 rum donates et gratis in eas profanas facti
 restituere a Superioribus Tutius, quod n̄ sit esse
 experias. Hinc Clerici n̄ tenentur ad restitu-
 tionem si superflua ad usus profanos expendant,
 consequenter neq̄ illi qui ab ipsis accipiunt, quon-
 iam in hac Concl. Sid. Sep. 20. cap. i. de refor.
 et plerimos Doctores tenent mortuo in eroganda
 suis pauperibus s. ad alias causas pias applicanda.
 Interim t̄ n̄ improbitur dicit Covaruvias hab.
 de testamentis in Cū in officio Clericos nec p̄se
 habere testari et distribuere bona sua n̄ t̄m in
 causas pias, sed etiam profanas, et si indelate de-
 cedant, successores bonorum suorum t̄re parentes,
 Fratres uterq̄q̄ cognatos. Quod doctrina
 confirmat praxis et usus Provinciae nostrae Con-
 stantiensis. Est nonnulli in eum vehementer
 invehant, ac damnant velut perniciosum et
 laesivum, Canonibus atq̄ ipsi Concl. Sid. repugnant.
 Sed p̄ t̄m preceptis Tutius derogari per gratias

consuetudine; ita ut Clerici dicto modo, stantes
in locis ubi ea consuetudo viget, non preuent,
maxime ad superiores. Ceterum hoc ipsum suavit, nec
in facile potest impediant. Obsequia gratiam
militantes suscipi solent. San- Gall. quos consue.
Bonorum Ceterorum q. dicitur pertinent ad Ceterum
dominium habet iustas, seu Ceterum Ceterum illig
Ceterum cuius sunt illa bona. Patris brevis
e; qui iustas religionum habet dominium
bonorum temporalium in cor: q. d. et quidem a
fortioribus Ceterum. Non tam potest bona Ceterum in
mobilia et in alienari; nisi interueniant iustas causa, et adhi-
bitum protulga deunt requisite solemnities. Nec potest elocari,
et dari in feudum aut Emphyteusim ultra
trennium.

7. filij familias, a Patre poteste nec
du emancipati; habent dominium plenum bonorum
Castrensiu et quasi Castrensiu. Aduenti-
tioru v. habent dominium directum et a. utile.
Profectionu a. dominium habet quoad proprie-
tate quod usufructibus spectat ad patrem: di-
cuntur a. peculium aut bonum filij. quia si
bona Patris ob aliquod eius delictum publican-
tibus filijs addicantur, peculium hoc nec publican-
tibus, nec filijs addicuntur.
8. uxores, eorum a. bona sunt duplicia.

exigui pretij ead proet qui accipit.

9. Infantes et amentes ponunt hie verum dominium licet actuali bonorum administrasse et habeant ne voluntate actuali hanc dominium assentis. In hie voluntatem interpretatur, quatenus sit. eorum voluntas a Magistratu Supplet.

10. Verum qui in rebus casibus profuerit hie verum dominium, v.g. si unus ex quibus e. tante essentiali, si fuerit ad nominatum illis aliquid donatus, si illis aliquid det, pro compensacione iniurie illate, pro vulneracione seu mutilacione, si aliquid sibi subtrahant, quod libere consumere potuissent. Et post serviles operas hie explebas, si illa in aliquid industria labore suo lucent. Hanc denique etiam in ad vitam, ad membra, et ad famam suam, in quibus proinde ponunt veram iniuriam quatenus in ab hominibus externis sed etiam a proprijs suis.

Concto 3. Modus acquirendi dominium per usum et prescriptionem seu usucapionem. Prescriptionis a. e. acquirendi dominij per continuationem possessionis spore ac modo legitime

ut sit legitima, requirunt nonnulla quibus hoc
mediis complecti.

Res apte, equa fides, titulus, possessio iusta.

1. Res apte seu recte ad prescribendum sunt
ita ut bona seu iura, quorum prescriptio per
se interdicitur. Quia hoc res ob nimiam gravitas
et limitatis compendio tradi non potest, ad
alios canonistas et Jurisconsultos remitto.

2. Bona fides est bona et probis officio iura
possessio rei alienae ut supra, sine hac nulla
prescriptio incipit aut currit. A quamvis le-
ges civiles approbent prescriptionem male factam

1. Duravit per 30. l. 40. annos. et in iure
mirumque sunt correctae per ius Canonium.

3. Titulus est iura ex se habilis ad transfe-
rendum dominium l. usufructuarius condicio. Alius est
colerat, apparens, iustitiam seu putative,
quando fil. recta intervenit aliqua actus
translativa dominij emphiteus, et donatio. Et
ex latente aliqua causa fuit invalida.

ut si iur vendat res quarum Dominus non fuit.

4. Religiōne donec aliquid sine facultate Superior-
is et alius presumptus, quando ob duntaxat
temporis prescriptio titulus prescribere, licet pos-
sessor non possit fieri tituli assignare, quia non

revidat, an in emphora, donec hereditas, legatis
aliove titulo possideat. Alij tunc duos titulos in se
se confundunt. Vix a. Titulus n. requiritur ad prescribendum,
ut iusta transierat statim dominium in alium.
7. Possessio e. voluntas rei ad eam ad se habendam.
Et e. Titulus: i. naturalis, e. ipsa actualis rei voluntas:
2. civilis e. eius possidendi voluntas. pua. d. Milita seu
naturalis et civilis simul e. actualis rei voluntas ad eam
ad hunc ad pua. ad prescriptionem n. sufficit sola pos-
sessio naturalis sine civili, sed requiritur ad imbecunda
legitime prescriptionem convexus utriusque: licet ad con-
plendam etiam sola civilis possidere possit, ut hinc Engly
in n. 27. Ut a. possessio sit iusta, debet velut
pore continuari, neq. interrumi, nec prescribi dominice.
Sunt a. alij in acquirendi dominium, naturas
sunt. aluvio, plantarum, specus, inventio, spolia
de quibus Gualtero. Potest a. dominium in rebus acqui-
ritur his quatuor modis: titulo naturas videtur et
emphoris, iure belli, ac iuste condemnatio alicui v.
Silvestrii, et vicarij n. solent sunt i. occupantis:
quod si simul capto rebus elabent, et naturalis reu-
perant libertatem sunt pua. capientis; mansueti
n. illi: unde ovis in lupi famibus crepta et in mir-
dua dno restituenda e. l. quidquid in ea reman-
sint ut carnes corin. n. p. l. recuperator a dno
petitum periculum ac laboris erigere, quod dno. n. p. sol-
vere tenet: alios acquirentes dominium alicui venose,
occupis et piscave n. ob iustas causas prohibeant,
sunt principes prohibere possunt etiam in ipso loco sui qui-

De dominio proprietatis a hinc, p. hinc iurisdictionis. Feras
in Præcipuo precavere et compensare damna p. perferas
agris et fructibus inferunt. Nec ponunt prohibere publi-
cis ne feras abigant a frugibus.

§. 3.

De Contractibus

Concto §. Contractus e conventio inter duos vel plu-
res iustitiam velis inters generans obligat.
Quid sit §. In gratia sine causa sumuntur lege
pro uno eodemque. In hoc solo differunt quod
partes obligatam num obligat una tm. l. utramque
partem adstringat, contractus v. utramque partem
obliget: nudum et vestitum. Nudum e qui nulla
habet in iure firmitatem sed sola illius obligatio re-
sultat ex sola sua conventionis. Vestitum e
qui præter obligatam ex ipsa sua conventionis
conferentem habet tm firmitatem a iure. Ve-
stitum a. gratia sed per implentem ex altera
parte facta. 2. per intervenientem stipulatam.
3. per adventum iuramentum. 4. Per scripturam.
5. per aliam gratiam notatam l. vestitum. 6.
per iudicium. 7. Per Privilegium Præis
§. In notatum et P. notatum. Notatum
qui in iure recipiunt ac specificum nomen obt.
ut emptio locatio. In notatum e, qui ca-

res speciali ac propriis nomine dicitur generalis nomine partibus
sive conveniunt. Sed his quatuor modis. 1. Quod, ut
des. 2. Facis ut facias, 3. Do, ut facias. 4. Facis
ut des.

3. In formali et virtuale sive ut alij in ex-
plicito et implicito. Ille est quando duo pluresque
expresse in idem spectant. Huius, quando partes
implicitate solum inter se conveniunt.

4. In gratuito et oneroso. Gratuito qui
sine leuatiōe dicitur, qui ex una in parte obliga-
tionem induit. Onerosus, qui ex utraque parte
obligatōem induit.

5. In gratuito bonae fidei et stricti iuris.
Ille est, in quo iudex multa potest ex aequo et bono
iudicare, qualis est emptio venditio, conductio
societas etc. Huius, in quo iudex tenetur iudicare
secundum rigorem legis et verba contractuum
qualis est promissio liberalis donatio etc.

Effectus gratitudinis est obligatio civilis, quae
ex ipsa naturali lege et aequitate nascitur habeturque
solum in foro consuetudinis. Civilis, per quam ex dis-
posicione iuris civilis adstringimur ad aliquid pro-
standum habeturque solum in foro civili. C. Notanda
per quam obligamur ex aequitate naturali simul
ex disposicione iuris habeturque solum in foro consuetudinis
et iudicis.

Vitiandi, ghratus et ipso iure sunt nulli. S. i. in-
 deant, a personis ad ghratendum inhabilibus,
 quales, contra consentus qui honoru, uolunt admi-
 nistratio in hinc, ut a meales, prodigi, ebrii,
 filij familias, mures, pupilli, minores, le-
 gis. ad 2. S. error aut dolo det iud. contrahij;
 hinc quod id e, ueretur circa iustitiam rej. ubi.
 De iustitia n. phisic p. morali et iurita su-
 mit; quia saepe auidias uentus et de iustitia
 in ma ghratum saltu quoad sensu et uim
 morali, more p. d. ent iud. ghratum, excepto
 matrimonio et professione religiosa.

3. Si adsit Solennitas iustitialis.

Hinc matrimoniu sine presentia Parochij et
 testiu, alienas rej. ~~et~~ immobilis sine
 consensu Capituli, testameta sine presentia
 testiu a iure requisitoru, n. ualent. De
 a. solennitas iustitialis sine qua ghratus nec
 iure nec ualide ghr. celebrats. Accidentalisi-
 ne quas ghraty, quid ualides sed n. iure
 celebrats. Nullu ghratum excepto matri-
 monio et Professione irritat. neq. sine gra-
 uis sine leuis, sine ab ex- sine ab in- di-
 bus pro ueniens sine iuste sine iniuste inuap.
 in h. lantq. ut usu raris interuolat.
 Contrahij ghr. non superuenire exitis et re-

Statutis in integrali Civitate & rei iuris quod
alij bono titulo adquisierat recuperas per in-
terveniente iudicio sententia et habet locum in
gratuitis onerosis n. a. in gratuitis. Resol-
tibus in integrali e. redubitis alicuius rei l.
persona in eum statum in quo ante lesione
fuerat. Et hoc e. duplex 1.º Alia gratuita
& ex mera gratia seu ex principis indulgentia
& profusibus, quae proinde in specie maiorem re-
gulam collatam Christophoro Besoldus d.
de regul. i. 4. Theol. 2.º de qua in sermo hic
n. e. Alia iustitiae & legitima causa sub-
sistente alteri debetur. l. per iudicium actionis
l. potest ex officio iudicis, et habet locum
etiam gratia gratuita valide celebratos in sa-
ris personis: et primo quidem in monachis
nibus qui annu 25.º nondum impleverunt.
2.º Militibus quondam in militia fuerunt.
3.º Ijs, qui regibus eas absumunt. 4.º Ru-
sticis mulieribus et alijs rudibus, qui iura
ignorant. 5.º Curis, quo more in illy-
unt hospitalia et loca pia. Regibus
seu principibus supremis regni honorum q. ad

Remittit in cor. l. ad promissum eade penitenti-
 ly fuerat. Venit a. nocte reijunct. quodlibet
 et urbs, aut oppidum hinc bona, etc. 7.
 Academia seu Universitate studiorum. de
 quibus videri possunt alij. Phil. et Jurista.
 Coniecto. & Contrarij in specie nume-
 rantur viginti quinq. Ex plis.

I. Promissio est actus humanus et liber
 inducens gratulata obligat ad aliquid
 licitum prestandum l. amittendum. Distinguitur
 a proposito, quod hoc non inducat obligat
 nisi verbis expressis. imo ita dicitur:
 ego promitto tibi hoc facturum, dummo-
 do per haec verba solum intendat: quod so-
 re fid. signare q. d. si propositum non a. da-
 re sed l. ius aliquod alteri in se con-
 ferre. Sed quavis propositum non inducat
 obligat ex titulo iustitiae l. fidelitatis, ob-
 ligat in sub venial; nam sine eade deflec-
 tere a proposito est actus inconstans et
 licitus. Distinguitur a promissio

II. In obligante titulus iustitiae commu-
 nissimus, et in obligante titulus solij fide-
 litatis hoc desumendum est ex verba promittentis,

et in usu aliorum horum.

2. In ed, p. fit Res, A in ea quo fit hor. Prior de vobis, posterior tunc promissionis nomen retinet.

3. In interna et externa.

4. In acceptata et Non acceptata. Non acceptata de in iure sollicitas. Que via per se sunt clara.

5. Pipulatio Est gratia verbis inis quo precedente interrogare et congrua response subsequente respondens interroganti ad aliquid dandum et faciendum obligat. Ut, si Petrus dicit Paulus responde mihi sex florenos. et Paulus respondeat. responde sex florenos.

3. Donas. Est datus liberalis. Et dividit

1. In verbalis et realis. Verbalis seu in perfecta et in re quidam alteri verbis addit per non dicitur, ad hoc parit in ius ad re. Realis est per qua res statim traditur. Et parit donataris in re.

2. In gratuita et remuneratoria. Gratuita est, qua quis ex sola liberalitate et munificencia facit. hoc est quo fit in titulo gratitudinis

In beneficii aucti. gratias.

3. In quibus inter vivos et donatio mortis causa. Prior e. p. que ante mortem donantis facta est. Posterior, huius effectus morte donantis consumatur. In dubio presumitur e. inter vivos. In quibusdam iudicibus etiam persuadent. Sicut a. donare o. et singuli usu raris proditi. Et qui honorem suum ad ministrare legitime impediri hab. Et sicut donari res o. ad ea Corp. quae incorporales. Invalida e. aut donatio si se extendat ultra summam quingentorum solidorum, hoc e., ut alij interpre- tantur, quingentorum l. mille l. cum pluribus florenis si suis sine infirmatione: consilium a. infirmatione in hoc, ut ut donas ante l. post factum operari. eij. g. requiritur et in publicis acta referat. Ut a. talis donas sit invalida debet fieri simul et uno quod. a. impetu n. a. personi et per vias. Nec est invalida si sit remuneratoria si fuerit ea mortis l. ad causas pias l. in redemptione cap- tivorum l. repetitio e. d. in infirmatione l. collatione l. si privati donec penitus auct. donec Imperator

ca. quod sit
 or. one p. r.
 phab. Non
 itas. Que de
 ab albis in
 et congrue
 rans inter
 rans obligat
 p. r. m. p.
 ad. p. r. d.
 lib. r. h. d.
 p. r. h. s. p. r. i.
 r. i. v. s. d.
 l. h. m. d. r. i. b.
 re.
 r. a. t. o. r. i. a. d.
 a. m. i. s. i. s. i. c. i. t.
 g. r. a. t. i. a. m. i. s. i. c. i. t.

actiones et iura, census et chirographa et quaecumque
 tandem pecunijs estimari et compensari solent. Quod
 si merces sua vitiosa s. in substantia s. in quantitate
 s. qualitate, minusve venditor petam et obligatus ad
 restitutionem. Si vitium ad notabilem minus utilem
 dat, tunc venditor illud aperire. s. s. sit mani-
 festum, et ab emente facile deprehendi potest. tunc
 et aperire mercator in emptor sit plane stupidus et
 rudis; quemadmodum si vitium sit occultum et leve: tunc
 et plerumque diminuisse pretium pro raris vitij. Quod
 aliud est legitimum quod per publicam auctoritatem
 magistratus estimant et consistit in indivisibili.
 Ita quidem, ut si quis plus recipiat s. minus det
 debeat ad restitutionem, in legalis sit iniquitas.
 Aliud e. naturale, quod privatis et naturalibus hominibus
 vendit iudicis detrahit et e. triplex: Supremum,
 medium, infimum: Infra quorundam latitudinem vende-
 re licet et emere. potius s. regula valoris mercedum
 nec metendi: e. iudicium mercatorum, sed ubi uni-
 libet in sua arte vendendum, ita et mercatoribus
 in mercedum estimacione. Sunt etiam variae causaes
 in argendi s. munitendi: 1. Curum apertis aut dom-
 no emergens. 2. Penuria s. abundantia mercis,
 multitudo s. aut raritas emptorum et paucitas
 vendentium. 3. Capere ordinaria in garantis
 advehendis, conservandis mercibus facta: s. ita
 extraordinaria, et per gradum inaequum infortunium
 s. impudencia mercatoris sua estufa. 4. Singularis

offerat et oblectas ad res que venduntur, et in
venditorij inducenda est. 5. Substantia, seu
venditio sub hacta, vulgo qm. *negotiorum*
in qua licet accipere in pretio, quanto offerat
etiam duplo rei valore vendat aut in ad equal.
6. Modus vendendi que n. minimum est per
vires plures emunt, maiorij pretio ob maiores
labores vendi possunt. 7. Officium mercand. 8. va
solubis vitata. Neutras v. mercatoris n. e. infra
ita augendi pretium nec minuendi, et nisi ven
ditor minus pretio n. agant.

8. *Negotias* Est, quando quis de aliquid
sibi comparat eo aut, ut in integro ab in
lata in luro vendat l. permittit. Et hoc e. ne
gotias proprie dicta: improprie dicta e.
quando quis emittit ut per industria et labore
mulet, ac vendat. Utraq. vitata. Prior e.
prohibita Clericis et Religiosis sub pena ex
coisiois suspensionis de profitionis amissionis pri
uilegi immunitatis a tributis et in quoad sua alia
bona, post diuina monitione; quamvis he ren
suro n. sint lata s. ferendo. sentent. S. D.
Clericis l. Religiosis non duntaxat alterumve
artu negotiorum exercat non reuocabit mor
ta nec inquiret p. dicitas Confessus: quia iura
prohibentia negotiorum loquunt de iis qui ab
icis l. et professi negotiorum insistent. Loquunt

Item hinc negotia; per alios, proferim si. Soly la-
bor illis relinquatur; aut per se, si se abstinere
laxare non possunt.

G. Monopolium e conventio quaedam
de mercibus in certo modo vendendis aut e-
mendis. Aliud e, quod publica auctoritate offi-
ciis, quando unus l. plures obtinent a Ma-
gistratu ut ipsis solis liceat aliquod genus mer-
um vendere. Et hoc e civitas, ita in sub Ma-
gistratu Monopolis daret in illis preterea, quod
ad res necessarias sine quibus vita civilis non potest con-
sistere non a. iura arbitrarias, aliud e quod
liberitate privata auctoritate quando aliqui
inter se conveniunt de mercibus certo modo ven-
dendis a seipso aut pluribus e illis, quia
semper violat. l. de iustis l. Chaitis l. ubi
simil. ut si plures inter se conveniant
de mercibus non in summo prelio vendendis aut
si nonnulli ex parte Nobilis l. alios emunt copia
frumentis aliisque merces ac tunc retinent nec
volunt vendere donec rescat preterea. aut si
impediunt, ne alie merces inferantur in urbem
ut ipsi sua caris possint vendere.

Depositum est generatim in quo res aliqua
alteri in custodia traditur. Aliud e purum, quan-
do lib. res aliquibus in custodia mere gratuita.
Aliud mixtum quando aliquid solvitur depositario pro

intra l. alio pacto adquire. Specie depositi.
An habet sequester, quod dum dabitur quando res
viva quae liberabitur apud aliquem deponitur red-
dendo viatorum lile finita. Possum si res sit
usu consumptibilis poterit eas depositarij ulj
modo sibi usque se, quando deponas restituere
est tantum pae restituere.

Commodatum est qd dicitur quo res aliqua
gratis deditur ad usum usque et tempus ea
lege ut eadem infra in specie finitio usu resti-
tuatur.

Præcarium est qd dicitur in quo gratis con-
ceditur usque alij rei ad petitionem alterius vo-
ni concedens repetitur.

13. Vocatio est qd dicitur in quo rei usus
l. fructus l. opera pro certa mercede consequi-

14. Conductio v. e. qd dicitur in quo rei
usque l. fructus l. opera pro certa mercede con-
sequi. Est a. alia locas rerum alia factorum:
illa e, quando quis fundum, domum alij
similium pro certa pensione alteri locat.
haec, quando quis opera pro certa mercede
alteri prestare promittit.

15. Emptio est qd dicitur quo res immo-
bilis alij ad longum tempus traditur ut plene usu-

fructu, per annuatim pensiones dno reddenda. Si
 emphyteuta pensionem non solvat per triennium, aut
 in emphyteuti. Cuius per triennium, et si non solvat
 de detentione reddat. l. alienat. ius emphyteuticum
 sine usufructu dno emphyteutis fit caduca, cum
 in rebus ad dno in aliis melioramentis fru-
 ctibus. Opponitur a. bonis emphyteutis allodia
 seu bona allodialia hoc est bona seu predia
 propria sive cognata alterius dno. dicitur. Ger-
 manie parij argens. v. d. d. d.

§. 1. **Feudum** est gratia quo dominus utilem
 immobilis alij quodammodo pro fidelitate et obsequio
 personali exhibendo. Cuius ratione dicitur de fe-
 datione l. feudator: cuius v. quodammodo feudata-
 rii aut vassalli. Huius pertinet etiam gratia
 libertatis et superficies: huius est qui non con-
 vertit predia aut fundum in fructiferum, sed
 in superficie ad edificandum et plantandum:
 quae sane mercatores in mundanis rebus plures
 partes ad sua exigentia expruenda commu-
 solent. Huius est quo emphyteuta l. feudata-
 rii qui non habet dominium directum sed emphi-
 teutis l. feudum alij tertij pro pensione sibi
 numerata tradit. Sed de his gratiis et pro-
 priis de emphyteuti ac feudis consulta Engelii
 hofseus d. d. 10.

17. Pignus a rebus quae creditoribus res ali-
qua traditur, ut sit obligata in pignus
debiti. 18. Hypotheca v. e. quando res
obligata in a. traditur. Atque in rebus mo-
bilibus, haec in immobilibus locum habet. Secundum
a. in pignus p. in Hypotheca datur res res et
apud hoc liberis pignoris publicis militum
instrumentis arboribus et animalibus ad aran-
dam destinatis et rebus ceteris in hoc casu ne-
cessitas, pietas ad caritatem redimendos, p. ad a-
bandos pauperes aut spe maioris utilitatis ar-
pignorem. Creditor, si debitum esset in
pote n. solvatur, pot. pignus vendere, et quod
superest restituere debitori.

19. Nonsu pignus. Et dicitur seu cum-
to pecunia collecta a pignus rebus, ut inde
pauperibus gratis nutrum detur, illa in ut solde
proficijs tempore reddant et aliquid dant
pro expensis, quae fiunt in conservandis ministr
idem et singulis moribus. Et dicitur, nec involvitur
ulla species usura: licet in aliquibus pignus
ad mutualarijs, id in pignus n. rari mutuarijs
pro rari expensarum in sum a. ut plurimum pignus
si unus dno p. dno florenj pro antio, in alia
pignus dno. locum auctoritate principis p. Magistru
intelligitur.

fructus ad viduam & athenopolis: modo lu-
dentes de rebus in seipositis prout libere in-
spouere n. abant. fraudibus, alter alterum
ad ludendum n. pericabat inuislo metu,
fraudibus, mendis, conuicijs.

23. Pignus Est generatim in quo duo
l. pignus de vnta l. eventu alimij et tante
sibi inuicem aliquid pignus, dandum ei, qui
veritem fuerit aheratq. Est luita, in quo
in ante usum id arby sit de rei verite.

24. Nutrium Est generatim realis
quod ad ma ita dant ut fiat aduentis
et similis in specie ac bonitate postea reddat.
Pouat a. nutrium dari et auigi. vinum, o-
leo frumentum pecunia, atq. alia ponderis
mensura et numero gstantia usq. con-
sumptibilia. res n. usu n. consumptibiles
dicuntur potius vendi, locari, comodari
si reddat, res alteris specie v. g. vinum pro
oleo ad n. proprie nutrium est sed permutas.

24. Usura e mutas in parte ut red-
dat aliquid pretio estimabile supra sortem.
Est illicita n. in iure prohibita, s. et in
iure naali et proprie consistit in hoc si quis

ex parte seu titulo iustis a huius supra forte
 ingratum precise ob carentia pecunie, l. ob
 solutionis dilata. Item si ad fid. titulu
 gratitudinis, amicitia damni emergentis
 cui cessantibus usura n. erit. Unde Alex
 ander VII. hanc propos. recte damnavit.
 Titulu e mutuantis aliquid supra forte
 igere, si se obliget ad non repetenda forte
 usq. ad certu tempus. Dividit. p. usuras
 5. In mentales et reales. Mentalis e
 quando quis dat mutuum in intentione au-
 piendi lucru supra forte, nec in illa in-
 tentione p. primit. Realis, quando quis
 dat mutuum in parte explicito l. implicito,
 de lucro supra forte recipiendi.

7. P. Aperta et Calceata. Aperta
 e quando quis expresse petit lucru supra for-
 te. Calceata, que in aliquo gharbu in-
 terit licet prima fronte n. appareat.

26. Antichresis. Est gharbu, que in-
 ter debitore et creditore convenit, ut credit-
 or utaq. re oppignorata v.g. villa agro
 hortu, ac fructu inde tandem recipiat do-
 nec fors restituatur. Et vocatur huius gharbus
 Antichresis, apud Germanos qm. p. form. p. p. p.

modo li
 at libere
 alter al
 usque me
 in qu
 hinc et ha
 and in
 ta, in qu
 re. vult.
 huius ubi
 dicitur
 huius ubi
 vult. e
 pondere
 usque con-
 gharbus
 pondere
 vult p. p.
 et p. p.
 huius ubi
 huius ubi
 huius ubi

Et per se usurarius A illiusmodi nisi --
ni per accidens gressus in rone lury uspan-
dis t. damni emergentis aut ex alio iusto ti-
tulo. Potest a. ois evitare labe usurari
a si res in dety in pignus sed vendat pro
debito in parte retrovendendi si reddat i-
de pntur.

De p...
28. S.
S...
S...
S...
S...